Serie nouă
IUNIE 2020
6
(CCXXVII)
48 pagini
ISSN
1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din sumar:

✓Aniversări: Ulpiu Vlad, Octavian Nemescu
✓Convorbirile AM: Andrei Ioniță, Andreea Butnaru
✓Muzica în pandemie (III)
✓Primele concerte - Delia

În imagine:
Aurelian TEMIŞAN
(foto: ValentinU PHOTOGRAPHY)

Răspunsul la criza din cultură

În acord cu un studiu făcut la cererea Uniunii Europene, au fost centralizate informațiile privind măsurile luate în diferite părți ale Europei pentru susținerea sectorului cultural – probabil singurul care a mai rămas blocat de pe urma pandemiei (mă refer la teatre, opere, cinema etc.).

Iată câteva dintre inițiativele de sprijin, luate la nivelul autorităților (evident, o selecție):

Belgia a căutat să ofere, centralizat, prin site-uri dedicate, informații privind modul în care pot obține ajutor cei din această sferă de activitate. Danemarca a impus difuzarea mai consistentă a muzicii naționale la Radio, scutiri de taxe, compensații financiare salariale, împrumuturi pentru studenți. Franța a alocat un buget de urgență consistent sprijinirii acestui sector, măsuri specifice şi o sumă fixă ca ajutor pentru fiecare artist. Germania se pare că are cel mai generos buget pentru acest domeniu, dar a inclus artiştii liber-profesionişti şi în categoria small business, care are la rândul ei suport financiar guvernamental; tot acolo şi guvernele locale (ale landurilor) au intervenit în favoarea culturii. Şi Grecia a găsit resurse financiare, gândindu-se în mod concret la cam toate ramurile artei, de la cinema la expoziții, de la animație la carte, de la balet la comorile trecutului. O sumă de 20 de ori mai mare (!) a găsit Italia, cu compensații salariale, scutiri de taxe şi vouchere egale cu valoarea biletelor vândute la reprezentațiile anulate. Luxemburgul oferă compensații salariale şi 20 de diurne/lună. Şi Malta oferă ajutoare financiare (modeste) artiştilor care nu mai au de lucru, mărind totodată plafonul de finanțare al proiectelor independente. Olanda a scutit muzeele de plata chiriei pentru spațiile deținute, a prelungit granturile de 4 ani la 5 ani şi a renunțat la cerința de a îndeplini anumite criterii asumate prin contractele de finanțare (care sunt greu de atins în actualele condiții). O sumă spectaculoasă a pus la bătaie Polonia, printr-o lege adoptată de Parlament la propunerea guvernului; se oferă asistență socială, un număr mare de granturi (la care s-au redus pretențiile din perioada de normalitate), plus accesul la măsurile generale anti-pantemie, care țin mai ales de scutiri de taxe şi împrumuturi. Spania oferă linii de credit speciale pentru freelanceri şi scutiri. Suedia a alocat sume destinate Consiliului Artelor, Consiliului Artiştilor, Institutului de film şi Fondului pentru scriitori, care vor concepe granturi pentru beneficiarii din domeniile respective. Şi în Marea Britanie creatorii care pot

demonstra că au avut în trecut proiecte finanțate din bani publici pot apela la noi granturi, individuale; concomitent s-au lansat comenzi pentru lucrări de artă, plătite din fonduri publice.

Pentru a uşura luarea unor măsuri, pe baza unei largi şi corecte informări a factorilor decidenți, şi a răspândirii bunelor practici de la o țară la alta, UNESCO a creat un buletin de informare cu apariție săptămânală: ”Culture & COVID-19: Impact and Response Tracker”.

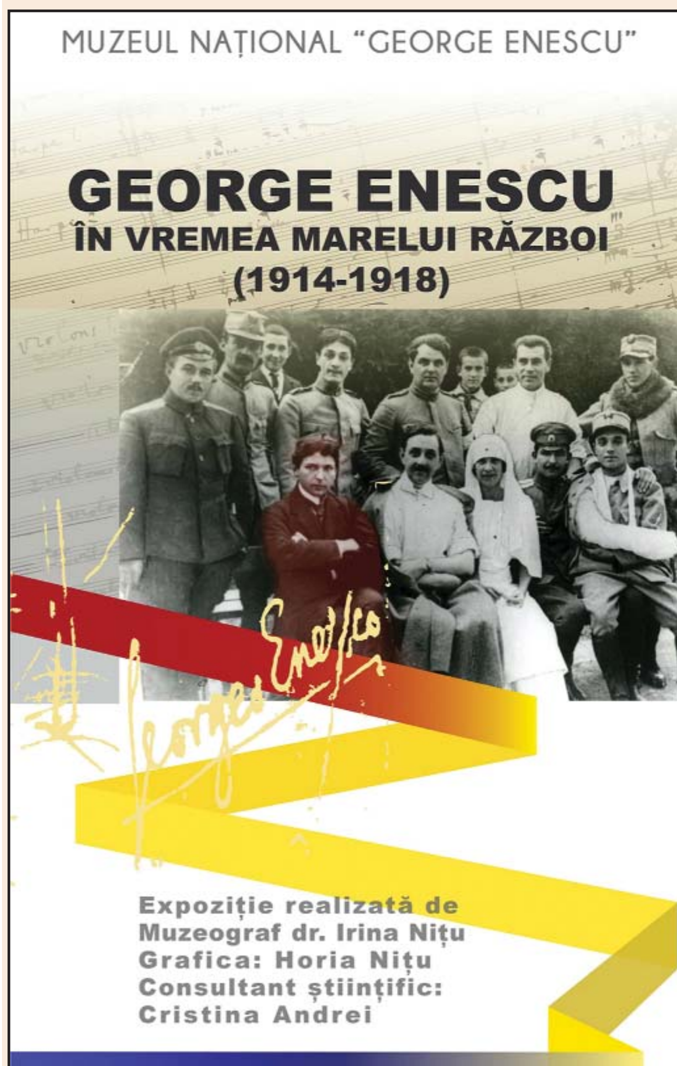
Mihai COSMA

DIN SUMAR

Comemorare Enescu - 65 (II)....................2-3
Ulpiu Vlad: 75...4-5
Octavian Nemescu: 80....................................6-7
Un conservator uitat...............................8-10
Convorbirile AM: A. Ioniță, A. Butnaru......11-14
Muzica în pandemie............................19-35
Memoria spectacolului...........................20-22
Gala de operă online la Florența..........23-25
MIDEM digital edition.......................25-27
Despărţiri...36-38
Omagiul compozitorilor români.................42-44

Muzeu vs. pandemie

2020 – un an marcat, probabil, de *Covid 19.* Situație greu de acceptat, dificil de gestionat, plină de paradoxuri, dar care în mod clar a determinat schimbări majore în comportamentul social. În acest context neaşteptat, muzeele – închise publicului o perioadă, obligate să-i restricționeze apoi accesul, lipsite de însuşi *mobilul* existenței lor ca instituții – omul/vizitatorul – s-au văzut

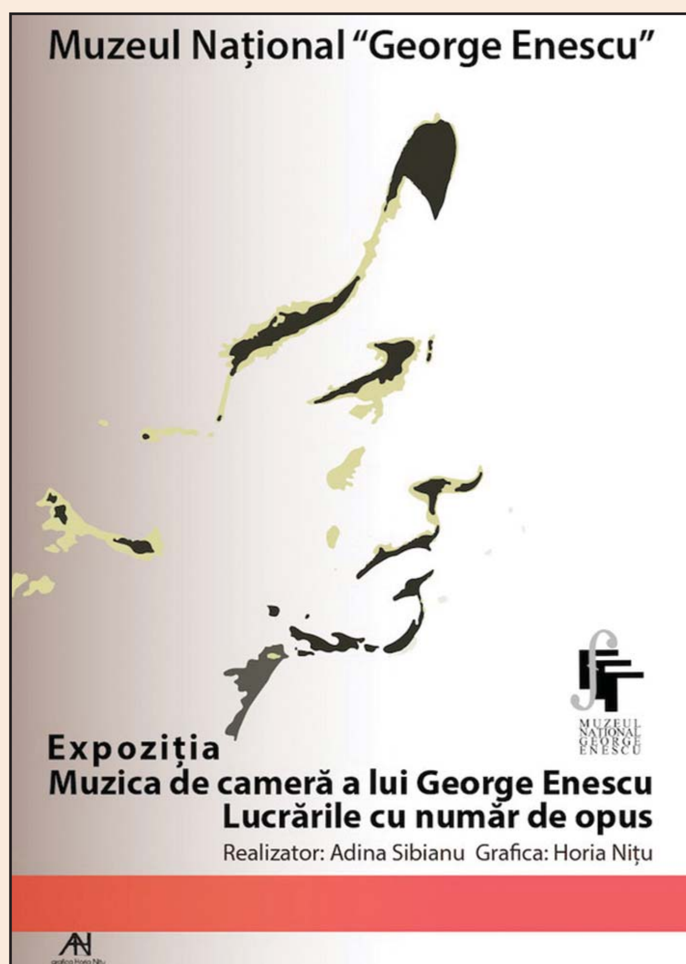
nevoite să-şi regândească strategia şi modalitățile de a informa, atrage şi relaxa un public risipit de teama virusului… Muzeul Național "George Enescu" – cu toate cele trei sedii ale sale – a încearcat să îşi reunească forțele pentru a crea un nou spațiu de informare şi recreere a publicului iubitor de muzică şi de frumos: spațiul online.

Prima activitate de acest tip a fost *stagiunea muzicală online* organizată de compozitoarea Carmen Cârneci. Numeroase înregistrări de muzică românească şi universală realizate în Aula Palatului Cantacuzino şi la secțiile muzeului din Sinaia şi Tescani sunt disponibile pe site tuturor melomanilor, suplinind astfel imposibilitatea organizării – momentan – de evenimente muzicale în sălile noastre de concert.

O rubrică nou-creată pe site în această perioadă a fost cea a *documentelor din arhiva MNGE.* Departamentul de *cercetare* al muzeului din Bucureşti (reprezentat de dr. Camelia Anca Sârbu şi dr. Irina Nițu) a fost implicat în crearea de postări online. Mai exact, apar la adresa www.georgeenescu.ro articole de presă şi scrisori din arhivă împreună cu scurte comentarii şi detalii care pot constitui surse reale de informare, toate fiind incluse şi în anumite publicații ale instituției.

Existentă deja, secțiunea *expozițiilor online* s-a dinamizat în ultimele luni: au fost incluse, treptat, o serie de expoziții realizate în maniera colajelor foto-documentare. Având în vedere limitarea accesului vizitatorilor în incinta muzeului, am optat pentru etalarea digitală a acestora, vizând astfel un public mult mai numeros. Titluri precum "In memoriam Paul Constantinescu", "Muzica de cameră a lui George Enescu. Lucrări cu număr de opus", "Receptarea lui Enescu în contemporaneitate" sau "George Enescu în vremea Marelui Război" datorate realizatorilor Irina Nițu, Adina Sibianu şi Carmen Cârneci prezintă documente din arhivele muzeului, ale unor biblioteci, muzee sau chiar din arhivele colaboratorilor noştri. Tuturor le mulțumim şi îi aşteptăm să ne viziteze şi pagina de Facebook a muzeului, completând-o, eventual, cu sugestii sau documente proprii.

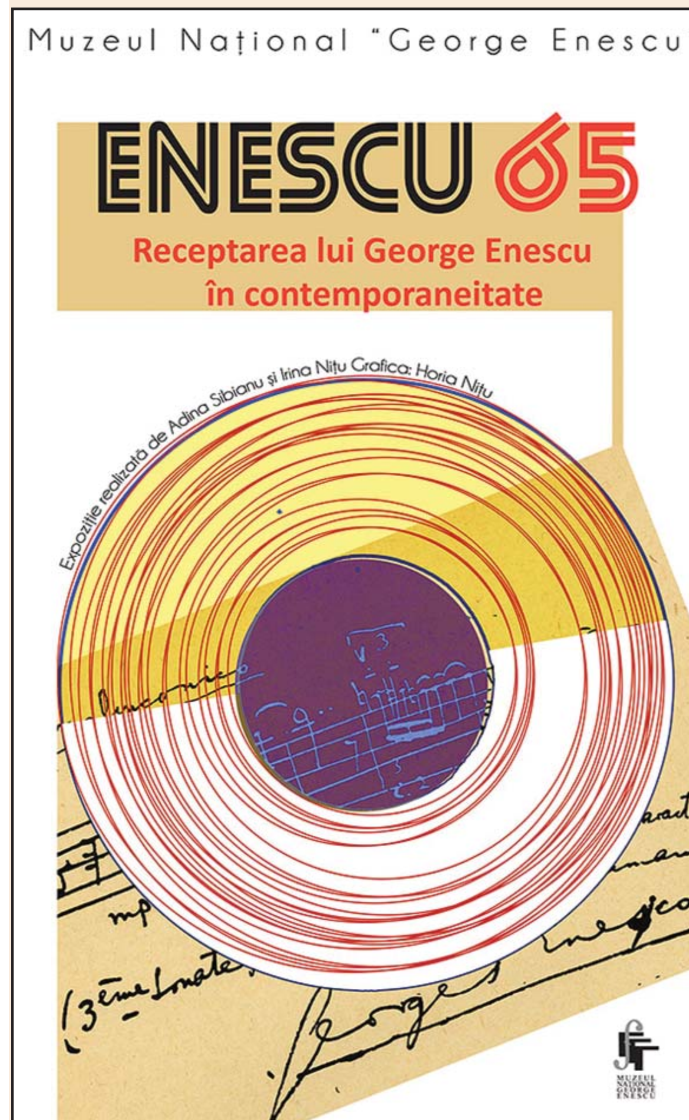
Secția „Dumitru şi Alice Rosetti Tescanu - George Enescu" de la Tescani, jud, Bacău funcționează în fostul conac al familiei soției compozitorului, Maria Rosetti-Tescanu. Loc de reculegere şi inspirație pentru Enescu,

unde a finalizat capodopera sa lirică, opera *Oedipe*, Tescanii găzduiesc anual tabere de creație, rezidențe artistice, proiecte culturale de anvergură sub coordonarea colaboratoarei noastre, Gabriela Ilaş. Tabăra de pictura

Tescani 40, "Dialogul artelor 2017", "Art residence 2018", "Rezidența Tescani 2019" sunt câteva evenimente semnificative ale căror prezentări video au fost postate pe site într-o rubrică nouă , *Tescani online*.

Şi sediul din Sinaia, Casa memorială „George Enescu" – Vila "Luminiş", în care compozitorul a

definitivat lucrări precum *Sonata a III-a pentru pian şi vioară op. 25, "în caracter popular românesc"*, se regăseşte în mediul online. Muzeografii realizatori de ceva vreme ai rubricii "Obiectul lunii", prin care sunt etalate bunuri din patrimoniul casei, au adăugat prezentărilor scrise, dimensiunea video, asigurând astfel un plus de atractivitate. "Vila Luminiş" este totodată locul unde diverşi muzicieni susțin periodic recitaluri, parte din acestea fiind postate în Stagiunea online, mai-sus amintită.

Nu în ultimul rând, au fost concepute pentru ocazii speciale proiecte complexe. "Enescu 65", consacrat celor 65 de ani de la moartea marelui artist român, a conținut mesajele unor personalități ale muzicii româneşti, recitaluri online, articole din arhiva muzeului precum şi o expoziție. Iar "Mărturii pentru eroi", lansat de Sărbătoarea Înălțării Domnului, când sunt pomeniți toți eroii români căzuți pe câmpurile de luptă pentru pentru apărarea țării, a fost un alt moment dedicat lui George Enescu. Prezentările video realizate de muzeografii Cristina Chiriac (Bucureşti), Emil Berceanu (Tescani) şi cercetătoarea Irina Nițu (Bucureşti) evidențiază personalitatea şi activitatea maestrului în perioada Primului Război Mondial, când artistul şi-a anulat toate contractele, s-a întors pe meleagurile natale şi s-a implicat, ca niciun alt muzician, în organizarea şi susținerea de concerte cu scopul de a aduce alinare tuturor tuturor celor marcați de evenimentele tragice ale anilor 1916-1919.

Muzeul a onorat câteva parteneriate, prezentând pe site două festivaluri: Festivalul on-line de pian #TotulVaFiBine, inițiat de Fundația Culturală "PRO PIANO-ROMÂNIA şi „Rezonanțe sonore online 2020",organizat de Asociația Culturală Arta Sonoră. Ambele au venit în sprijinul tinerilor interpreți care, prin intermediul spațiului virtual, au putut să-şi manifeste realizările muzicale din perioada izolării.

În pofida restricțiilor generate de pandemie şi a atmosferei generale deloc prietenoase, specialiştii Muzeului Național „George Enescu" s-au dedicat cu entuziasm în lansarea pe platforma www.georgeenescu.ro a unor evenimente online. Grație succesului repurtat şi a feedback-ului pozitiv obținut, recitaluri, expoziții, documente din arhive, mesaje sau evenimente mai complexe au fost şi vor continua să fie postate pe adresa

muzeului şi pagina sa de Facebook, ele constituind deopotrivă reale surse de informații şi valorificare a patrimoniului muzeal. Astfel, instituția continuă să-şi îndeplinească funcțiile, fiind acum mai aproape ca niciodată de publicul său. (Fotografiile fac parte din colecția Muzeului Național "George Enescu")

Irina NIȚU

Ulpiu Vlad: 75

75 de ani!?

Incredibil – dacă ţii cont de temperamentul lui Ulpiu Vlad: un om care „suportă" inteligenţa şi problemele vieţii cu maximă discreţie, însă despre sine şi muzica sa vorbind simplu, cu umor, cu scânteile pasiunii în ochi şi obraji, cu cel mai mare entuziasm, cu bucuria copiilor...

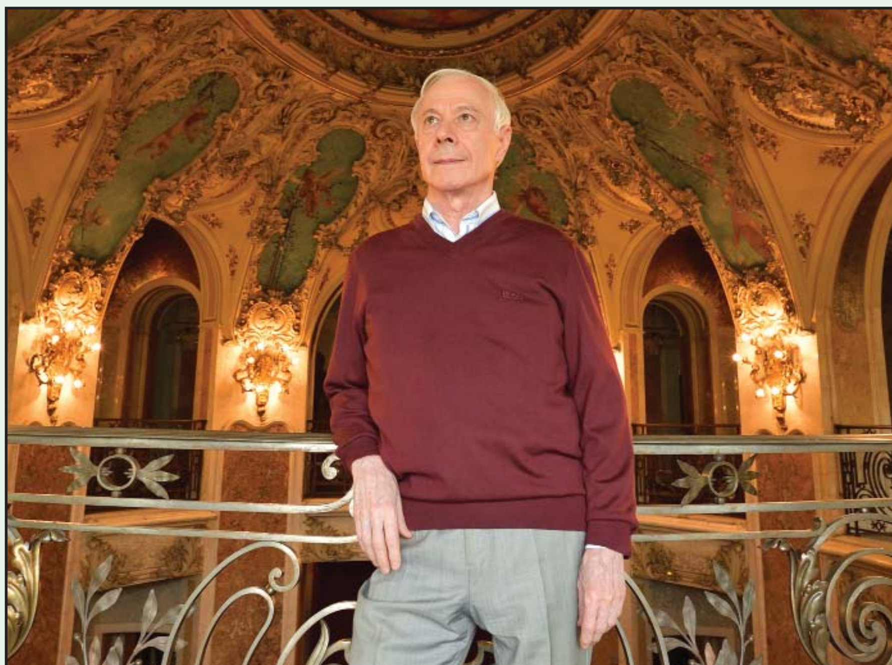
Mai mult sau mai puţin întâmplător, am petrecut de mai multe ori minute/ ore bune în compania sa, în cuvintele sale. Şi întotdeauna l-am perceput drept foarte tânăr, binevoitor, inocent. Spre deosebire de mulţi alţi intelectuali şi inteligenţi (de un narcisism şi discursivism cam opresiv) şi chiar dacă nu face bancuri tot timpul, în prezenţa lui zâmbeşti, te simţi bine.

Fără îndoială, Ulpiu Vlad are şi o karmă bună, căci parcursul său socio-profesional i-a fost lin, ascendent, favorabil. Cum-necum, s-a făcut preţuit, simpatizat, susţinut. Fără a fi arivist, evitând să atragă marile invidii sau uri politice, evitând să stânjenească, lucrurile şi treptele – parcă precum visele (şi nu ambiţiile) – i s-au desfăşurat aproape singure sub picioare. Pe orice post şi funcţie a ajuns, a pus osul şi toată benevolenţa, trudind cu onoare şi eficienţă. Aşa a fost în deceniul în care s-a ocupat de cărţile şi muzicile altora (ca director al Editurii Muzicale), în anul în care a rezistat ca şef ministerial peste instituţiile muzicale ale statului, ca şi în ultimul deceniu (petrecut ca vicepreşedinte al Uniunii din Palatul Cantacuzino-Enescu), pretutindeni Ulpiu Vlad făcându-şi treaba cu seriozitate, devotament, disciplină, pretutindeni sprijinind pe alţii şi dobândind preţuire.

Veritabila sa consacrare a fost însă compoziţia, pentru care a muncit în paralel cu orice altceva, pentru care a şi preferat, nu de puţine ori, ieşirea din sistemele inerţiale sau constrângătoare. Aşa a şi reuşit să compună mult, frecvent, constant, ca şi performanţa de a fi cântat. Cântat destul de frecvent, şi nu doar în Bucureşti, ci pe un notabil plan naţional şi internaţional, căci Ulpiu Vlad nu e doar unul dintre cei mai fertili compozitori actuali, cu opusuri numeroase, lansate public frecvent, el e şi unul dintre cei mai iubiţi, mai ales de către muzicienii interpreţi de talie (ceea ce-i lucru mare), ca şi de un public consistent. Iar asta fiindcă muzica lui... sună. Sună bine şi poate să placă. Afectiv vorbind, este inteligibilă, deglutibilă.

Ulpiu Vlad nu scrie deloc simplist, dar nici pur intelectualist nu scrie. Şi niciodată pentru hârtie. Muzica lui nu contrastează excesiv de evident cu cea a „bătrânilor", a „clasicilor" sau a compozitorilor de consum, fiindcă deşi este de o elaborare şi complexitate foarte modernă, are (e îngrozitor de banal, dar adevărat, ca să spui) *suflet*. Sau, mă rog, duh; spirit. Şi nu obţine această „inimă" citând, invocând istorii (folclorismul simfonic, ori bizantinismul actual... mode componistice facile, fiecare cu naţionalismul, derizoriul, revanşa sau oportunismul extramuzical, de ocazie). Vlad o face topind orice, obţinând paste, discursivizări, ba chiar şi melodicităţi (!) inspirate, ingenui, capabile să producă impresie, emoţie. Căci e de fiecare dată de subtilitate şi suavitate/ tandreţe, provocând trăiri de acest gen nu după pasaje de bruitism stresant ori dramatisme proxime chinului/ terorii mai mult sau mai puţin pasagere. Muzica seniorului Vlad sună tot timpul amiabil, politicos, dansant şi floral. Chiar şi când nu purtau nume sau sugestii de flori (parfumuri?), de picturele romantice sau de-alte decoraţiuni (cum s-a mai întâmplat din când în când, revenind în ultimii 20 de ani), piesele lui Vlad erau de multă vreme – şi totdeauna – binevoitoare (cu publicul), echilibrate, sublime.

Mozaic este un titlu pe care oricine, nu de puţină vreme, îl asociază indelebil de Ulpiu Vlad. Nu cred că a existat vreun meloman simfonist, în ultimii 40 de ani, să nu asculte vreodată o piesă a lui Vlad care să nu poarte numele *Mozaic*. Căci este vorba de o lucrare „deschisă", scrisă pentru – virtualmente – oricâte instrumente şi instrumentişti, din care orice orchestră (mare sau camerală) poate să facă o lucrare (mai întinsă temporal ori mai scurtă), ba chiar şi o piesă corală. Este o lucrare de fiecare dată altfel, aşadar cu versiuni una şi una, cu variante pe care compozitorul le-a „determinat" la modul relativ, lăsând oricui libertatea de a improviza/ creia versiuni adaptate (aproape) la orice sau oricine. După volum, pachetul

partitural e masiv, alcătuit aparent din foi volante, pentru instrumente sau grupări practic interşanjabile, mozaicul fiind un puzzle holografic sau fractal, muzicienii putând oricând (re)creia propriul *lor* mozaic. Cu surprinzătorul efect/ rezultat constând în faptul că... sună bine! Singură această lucrare ar merita un concert „monografic", adică experienţa unei execuţii/ audiţii a *Mozaic*-ului în versiuni/ „aranjamente" diverse (instrumentar, interpreţi şi redactări/ redări inevitabil inedite/ originale ale kilogramicei „partituri").

Ulpiu Vlad a avut un stagiu îndelungat de catabază în folclor, întâi ca asistent al lui Brauner, în Laboratorul de etnomuzicologie de la conservatorul bucureştean al anilor 70, pentru care a umblat destul de mult prin rural pentru a colecta piese muzicale. Apoi, cei trei ani petrecuţi ca folclorist propriuzis (în Institutul de Cercetări Etnologice şi Dialectologice, anteriorul şi ulteriorul Institut de Etnografie şi Folclor) au fost de trudă intensă pe transcris, analizat şi ordonat cântece de nuntă ţărănească. Marele volum de autor, dedicat *cântecelor miresii*, a fost publicat mult ulterior

(2009). Iar componistic, suita corală *De nuntă*, deşi pare una „de şcoală" şi este „clasică" (cu citat folcloric bine ornamentat, de maniera Paşcanu—Marbé), reprezintă un tribut adus acelor ani şi fidelei munci de conceptualizare şi sistematizare pozitivistă.

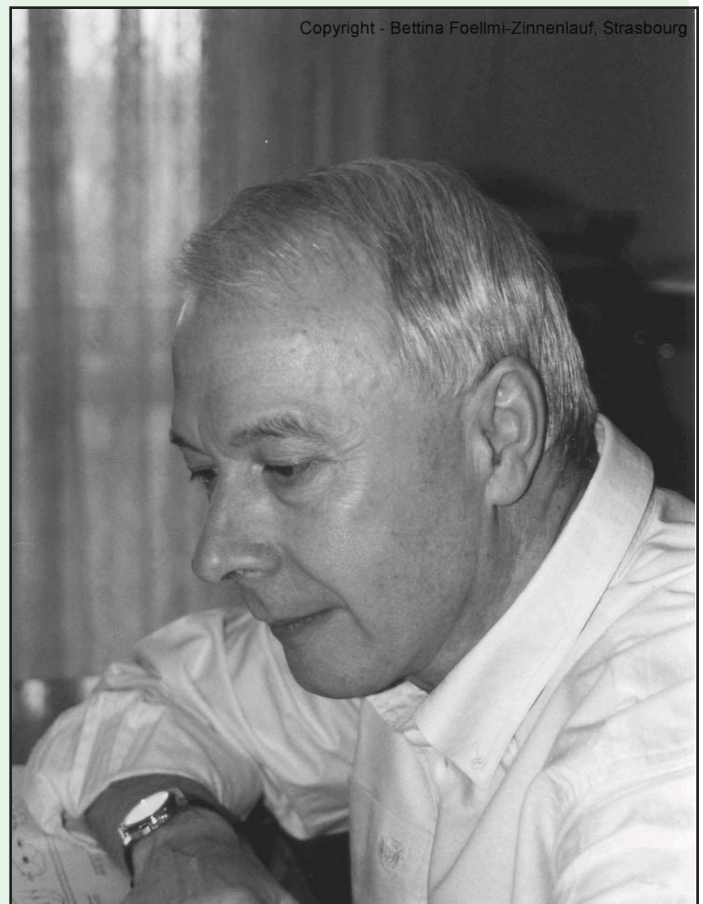
Cu totul altceva este lucrarea *Din graiurile păcii* (un titlu care ar fi meritat schimbat după anii 80, căci le e tributar). Unde apoteoza inspiraţiei din muzica dansurilor ţărăneşti e una din cele mai admirabile, partitura făcând aici un tur de forţă în exploatarea instrumentarului simfonic, egal imitând (deci reamintind constant) şi metamorfozând (aşadar transmutând) organologia şi stilistica simplă o organologiei folclorice. Cvintetul de suflători, deşi aminteşte formal de modestul taraf, sună – adică poate fi perceput – ca o întreagă orchestră simfonică, atât de complexă reuşind să fie textura/ plasma meloritmică a cântării. Per total, „graiurile" dansante şi audiate sunt acelea ale *Bucuriei*. Nu ale unei păci formale (ca acelea ipocrit pretinse, din 1945 sau din deceniiul 80), nici ale unei bucurii exprimate bombastic beethovenian; ci ale unei bucurii pur-şi-simple, totale, infantile şi juvenile, ideale sau idilice şi bucolice, înfericitoare spontan, precis unanim dezirabile. Da capo al fine, preţ de 10 minute, zâmbeşti întins (partea I, Joc), te miri, cu siderare plăcută (secţiunea rubato), zâmbeşti şi marchezi corporal ritmul (mişcare toccată/ fugatto).

Chiar dacă nu şi-ar fi numit multe lucrări *vise*, înlăturând orice dubiu interpretativ sau catalogare metaforică/ impresionistă, natura sau conţinutul multor piese ale lui Vlad sunt onirice. El a şi fost etichetat drept onirist, termen pe care nu aş insista pentru simplul motiv că „oniricul", drept concept egal analitic şi hermeneutic, a fost mult prea adesea, atât în poezie şi proză, fixat pe categorii precum tenebrosul, coşmarescul, demonicul, exaltând groaza, angoasa, psihoza. Ulpiu Vlad este – cum obsesiv ziceau vreo 2 mari critici şi comentatori de tristă amintire – un apolinic, un solar. El scrie multe Vise, fiecare irepetabil şi sublim, fiecare netraumatizând, neobosind, încântând, fascinând. Pasajele de amalgam, plasmă în forte sau tensiune de cluster nu durează, deci nu chinuie, fiind mai degrabă momente de scherzzando, punţi. În Vise ori aiurea, Vlad exploatează efectul (inclusiv acela electronic), dar nu şi zgomotul propriuzis. E compozitorul dozajelor şi astfel, mai ales, al rafinamentului, al fineţii. Visele sale muzicale se şi combină uneori, în (răs)configurări, lumi (constelaţii?), „poetici", „legende" şi „jocuri" (când fantasme libere, când înlănţuiri evolutiv-dinamice), preambuluri, postludii. Şi le-aş putea asculta oricât de mult/ repetat, oricând, deoarece sunt de mit fără monştri, bătăi şi stres, de minimagie tandră, benignă, îmbogăţitoare. Admir seria *Dincolo de vise*, unde se confundă, de pildă, vocea cu flautul, flautul cu gura; ca şi faptul că compozitorul pretinde vocalistei – aici şi-n alte câteva instanţe – foarte adecvatul timbru alb (nelăsând pe orice operistă, cum se întâmplă cu o nedreaptă majoritate a partiturilor moderne, să coloreze totul cu vibrato verdian până la totala dezinteligibilizare a... orice).

Vorbind însă despre piesele şi ciclurile cu tema onirică este imposibil să nu menţionezi că în spatele sau în adâncimea lor poietică, constructivistă deci, visele fac şi un apogeu al exploatării tuturor dialecticilor posibile dintre determinare (partiturală) şi improvizaţie (interpretativă). O dialectică pe care niciun alt compozitor nu a şi teoretizat-o/ sistematizat-o, aşa cum a făcut Ulpiu Vlad în teza sa de doctorat (*Determinări selective în Poetica Viselor*), unde a şi ilustrat-o analizând propriile lucrări, mai exact explicând cum şi unde fiecare infinitezimală posibilitate (logică) de a determina/ indetermina discursul muzical – în „părtăşia" fratern-auctorială a binomului compozitor-muzician interpret – se poate activa/ actualiza/ instanţia.

În ultima perioadă, Ulpiu Vlad a revenit spre partitura autarhă, în care notează cam tot, aşteptând de la muzicienii camerali sau simfonici doar maxima interiorizare, concentrare şi redare inspirată a scriiturii. Şi chiar dacă temele revin spre un „descriptivism" cvasi (neo)impresionist, la tuşe/ împăstări bogate, ele amintesc de etapele prime ale componisticii sale, când atonalismul era experimentat firesc, de manieră mai mult sau mai puţin recognoscibilă. O maturitate schönbergiană net superioară, foarte contemporană (dar lipsită total de expresionism), versiunea niciodată încercată a atonalismului, şi anume aceea serafică.

Sugestiile picturale, sau chiar şi denotaţiile cromatice, marchează acum nu doar titluri (flori, culori, peisaje, aproximate acustic sau metamorfozate-n „sonorităţi"), ci şi o manieră de a aşeza discursul sonor ca într-un decor dinamic, temporal-evolutiv, însă irezumabil la orice fel de cădere/ eşuare în pur vizual. Transmutarea sau ficţionalizarea aceasta acustică merge atât de departe încât nu atât văzul este aici stimulat/ exersat/ întronat, ci atmosfera unui context complex, ba chiar/ însuşi mirosul. Lucrările din ultima perioadă a lui Ulpiu Vlad sunt...

parfum. Şi nu devin deloc, prin asemenea efecte sau sensuri ultime, şi nici prin tehnicile texturărilor instrumentale, mai facile. Dincontră, muzica sa e tot mai complexă, de talent şi „mână" (sau vână) rară.

Lumina drumurilor (de pildă) e ataraxică. Orice înţelept ar putea sa vrea să moară-n extazul ei. Ascultând-o, continuând-o.

Marin MARIAN

Ce bine că sunteți!

Am fost invitată să scriu acest articol pentru aniversarea rotundă din acest an a lui **Octavian Nemescu** şi primul gând a fost: 80 de ani? Niciodată nu l-am "măsurat" în ani pe domnul Octavian Nemescu. Pentru unii oameni, vârsta biologică nu există. Pentru acei artişti pasionați de viziunile lor, care ard continuu pentru idei, a căror curiozitate e de nestins, există doar tinerețe fără bătrânețe. Îmi pare acum că relația mea cu domnul Octavian Nemescu a fost mereu una atemporală. De când mi-a fost profesor de armonie în liceu şi apoi profesor de compoziție şi îndrumător de doctorat la Conservator şi până acum, nimic nu s-a schimbat la nivelul comunicării profunde. Poate că s-au schimbat circumstanțe, contexte, lucruri de suprafață, poate că eu m-am schimbat de zeci de ori şi am apucat-o pe tot felul de drumuri, însă înțelegerea care încă există între noi dincolo de orice, a rămas cu totul specială.

Octavian Nemescu

Nu ştiu cum să abordez un asemenea articol (cunoscând faptul că domnului Nemescu nu îi plac expunerile publice). Aş vrea de aceea, să îl privească ca pe o scrisoare pe care i-o adresez prin intermediul acestei reviste. Şi pentru că mie îmi plac nesfârşitele începuturi, voi reîncepe acest articol astfel:

Dragă Domnule Nemescu,

Au existat câțiva oameni puternici, fascinanți în viața mea care m-au influențat, care m-au marcat. Eu am numit aceste contacte - marile întâlniri - acelea care te ajută să te cauți, să te găseşti, care îți deschid uşi nebănuite, care au impact transformator. Întâlnirea noastră a fost una dintre acestea. Mă simt extrem de recunoscătoare pentru tot ce am primit timp de mai bine de 30 de ani de la dumneavoastră: informații cu adevărat prețioase împărtăşite cu generozitate, curiozitate pentru lucrurile noi, pasiune pentru ideile proprii, încurajare pentru rebeliune artistică atunci când ea devine necesară, pentru depăşirea limitelor, aspirație către transcendență.

Ați fost un model pentru mine şi sunt mândră să spun: Octavian Nemescu a fost profesorul meu, mentorul meu. Nu cred ca m-aş fi putut înțelege cu altcineva. (Fiind o imaginară scrisoare privată, nu are cum să se supere nimeni pentru această afirmație).

Prin modestia dumneavoastră şi dorința de a sta într-o umbră socială, poate că nu sunteți recunoscut (încă) la adevărata valoare, inestimabilă, dar eu, cât voi trăi, cu fiecare ocazie pe care o voi avea, voi "striga" acest lucru: Octavian Nemescu este un compozitor vizionar, unul dintre cei mai originali creatori ai muzicii din toată lumea, nu numai din România!

Am admirat întotdeauna arderea interioară pentru calea artistică pe care ați găsit-o şi nu ați părăsit-o niciodată, curajul de a propune direcții şi forme noi, de a înfrunta vremurile, neînțelegerile unora, de a vă asuma o misiune şi de a deveni un canal fertil al acesteia. Vă datorăm multe lucruri pe care ați avut puterea de a le porni încă de la finalul anilor '60 – muzica spectrală, arhetipală, imaginară, în perioada comunistă în care avangardismul era pus la colț.

Între noi fie vorba, şi acum avangardismul e pus la colț. Altfel. Din alte motive. Dar, ați rezistat tuturor presiunilor exterioare şi m-ați încurajat şi pe mine să fac acelaşi lucru. Să nu fac concesii în arta mea, să nu îmi fie frică să îmi urmez drumul în care cred, să mă feresc de oportunism, să am puterea de a-mi "risca imaginea" socială şi profesională în contexte care nu mă primesc sau nu mă înțeleg. Nu am suficiente cuvinte ca să vă mulțumesc îndeajuns.

Ce bine că sunteți! Oamenii profunzi ca dumneavoastră, care îşi pun mereu întrebări, care caută sensuri la mai multe niveluri, care lucrează cu simboluri şi ştiu să le descifreze, care văd dincolo de suprafața lucrurilor, sunt rari. Ce bine că sunteți!

Îmi amintesc cum ora mea de compoziție intra mereu într-o expansiune ce cuprindea o după amiază întreagă. Ne

prindea seara în clasă, ascultând împreună muzici, comentându-le, răsfoind albume de artă, parcurgând tot ce s-a întâmplat în secolul XX, nu numai în muzică, ci în toate artele. Lucrul ăsta ne făcea pe toți să dorim să aflăm mai mult, mai mult, şi mai mult. În preajma dumneavoastră eram cu toții (eu şi colegii mei) nişte bureți însetați de cunoaştere. Şi am primit enorm. Apoi, contactul cu muzica dumneavoastră, cu ideile ei mi-au dat o pornire dintr-un punct foarte înalt de observare a peisajului muzical contemporan, din care înveți să apreciezi lucrurile esențiale, extra-ordinare. Viața mea de student nu a plecat de la "munca de jos" şi m-ați lăsat să privesc mereu cu cel puțin câțiva paşi înainte. Plimbat prin teritorii metamuzicale, discipolul are opțiuni deschise. Vă datorez aşadar, libertatea mea şi, cu siguranță că înțelegeți la ce mă refer.

Când mă gândesc la dumneavoastră, îmi apar deopotrivă profesorul, compozitorul, prietenul Octavian Nemescu, generozitatea, genialitatea, disponibilitatea, profunzimea, căldura umană.

Mi-aş dori să pot contribui cumva la îndeplinirea "viselor" dumneavoastră – cele pe care le aveți legate de muzicile care au indicații foarte precise pentru execuția publică. Locul şi timpul sunt importante. Înțelegerea şi angajarea totală a interpreților e importantă. Ritualurile pe care le-ați imaginat, care conțin "secrete" precum scrierile tainice, inițiatice îşi aşteaptă timpul şi contextul potrivit. Ați rămas în avangardă. În continuare, muzica dumneavoastră aparține viitorului. Spuneam asta acum 30 de ani, acum 20 de ani, acum 10 ani. O spun şi acum. E o speranță că şi omenirea va evolua (nu ştiu cum) pentru a se acorda cu această muzică şi cu acest mod autentic de a face artă.

La mulți ani cu toată dragostea, admirația şi recunoştința!

Irinel

Eveniment discografic

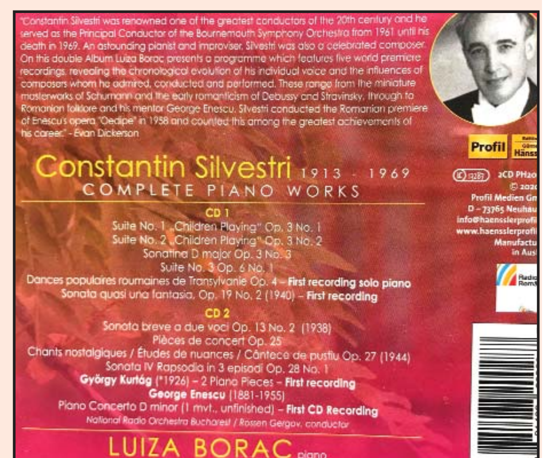
Constantă promotoare a muzicii româneşti (George Enescu, Dinu Lipatti, Constantin Silvestri) pe cele mai importante podiumuri de concert europene şi din Statele Unite ale Americii, Luiza Borac este laureată a unor importante concursuri internaționale, dintre care menționăm doar câteva: Premiul I, în 1997, la Concursul „Viotti-Valsesia" (Italia) şi la Concursul „Felix Mendelssohn-Bartholdy" (Germania), Medalia de argint, în 1998, la Concursul „Gina Bachauer" din Salt Lake City (SUA), Premiul I la Concursul „Edvard Grieg" din Oslo, Premiul pentru debut, în 2001, pe prestigioasa scenă newyorkeză de la Carnegie Hall şi, nu în ultimul rând, laureată, în 1991, a Concursului Internațional „George Enescu". Performanțele ei i-au adus şi un binemeritat premiul din partea revistei "Actualitatea muzicală".

Maestra claviaturii a oferit melomanilor, de-a lungul timpului, înregistrări de referință: un dublu CD, în 2007, care întregeşte integrala opusurilor enesciene pentru pian (BBC Music Award pentru cel mai bun CD cu muzică instrumentală, după o competiție la care au fost prezente 1500 de înregistrări, votate de mai bine de 40.000 de melomani), şi o integrală pianistică Lipatti, premiată de BBC Music Magazine.

În 2019, la Lugoj, la cea de-a VII-a ediție a Concursului Internațional de Interpretare Pianistică „Clara Peia", marea interpretă a instituit un premiu ce-i poartă numele, înnobilând, prin demersul său, tradiționala competiție artistică din capitala culturală a românilor bănățeni.

Recent, Luiza Borac a dedicat iubitorilor muzicii clasice româneşti un dublu album CD cu integrala pianistică Constantin Silvestri (*Complete Piano Works*, editat, în 2020, de Profil Medien GMBH Neuhausen), cu două piese înregistrate în premieră: *Dansuri populare române din Transilvania op. 4* (prima înregistrare pentru pian solo) şi *Sonata quasi una fantasia*, op. 19, nr. 2 (1940). Cel de-al doilea CD cuprinde şi prima parte (nefinalizată) din *Concertul pentru pian în re minor* de George Enescu (prima înregistrare CD, cu Orchestra Națională Radio din Bucureşti, sub bagheta lui Rossen Gergov) şi două piese – prezentate, de asemenea, în premieră – din creația pianistică a lui György Kurtág: *In memoriam László Ferenc* („cu drag şi încă foarte trist prietenului Constantin-Tufan Stan" – Saint-André-de-Cubzac, 2010 III 24-27) – László Ferenc, eminent profesor la Academia de Muzică „Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca, prieten comun, conducătorul tezei mele de doctorat, trecut la Domnul în 2010 – şi *…c'astăzi s-a născut… Márta 90 éves!* 2017 október 1-re (IX 12-30) – un adevărat imn închinat soției sale, la împlinirea vârstei de 90 de ani, regretata pianistă Márta Kurtág. Noi, lugojenii, păstrăm o luminoasă aducere-aminte prezenței celor doi muzicieni la Lugoj, în 2008, când burgul natal l-a cinstit pe György Kurtág, corifeul muzicii de avangardă europene, prin decernarea titlului de Cetățean de Onoare, iar maestrul a dăruit „urbi et orbi" una dintre capodoperele sale, *Colinda-Baladă*, op. 46. Cu acelaşi prilej, la venerabilul liceu „Coriolan Brediceanu" s-a petrecut un eveniment de o superbă unicitate: staff-ul Universității Naționale de Muzică din Bucureşti s-a deplasat la Lugoj, pentru a-i conferi maestrului distincția de Doctor Honoris Causa.

Un album de excepție, cu cinci premiere absolute, dar de preț oferit melomanilor, un nou succes eclatant al Luizei Borac, ambasadoare de succes, pe toate meridianele, a artei interpretative pianistice româneşti.

Constantin-T. STAN

Un conservator uitat: Pro-arte

Într-o zi blândă din toamna anului 1935, se deschidea festiv, în eleganta clădire din strada (atunci) Basarabiei (apoi Occidentului), un conservator particular inițiat şi condus de George Cocea, prim-violoncelist al Orchestrei Filarmonice.

Absolvent al Conservatorului din Paris, cu relații întinse în viața muzicală europeană, mai ales franceză, George Cocea a simțit nevoia adâncirii şi extensiei artei româneşti, a înnoirilor cerute de sincronizarea cu Occidentul european, în atmosfera căruia generația sa se formase. Extrem de activ, de convingător, el izbutise să

Zoe Dumitrescu Buşulenga

câştige acordul şi încrederea unor personaje de primă mărime în viața publică, aşa încât regina Maria însăşi a acceptat să patroneze Conservatorul, pe care-l şi vizita apoi destul de des. Majestatea Sa a fost prezentă la deschidere, însoțită de fiica sa cea mai mare, Elisabeta, fosta regina a Greciei. A participat, de asemenea, ministrul Franței, Adrien Thierry, împreună cu frumoasa lui soție, Nadine, născută Rotschild, amândoi implicați cu mult interes în viața culturală românească. Erau de față, fireşte, toți viitorii profesori. Îmi mai amintesc doar câțiva, de prima mărime, poate încă vii în memoria melomanilor vârstnici: Alfred Alessandrescu, la clasa de armonie şi contrapunct, Theodor Rogalski, la teorie şi solfegii, Constantin Stroescu, la clasa de canto, Ion Filionescu şi Silvia Şerbescu, la clasele de pian, Sabina Niculescu-Kulibin la harpă, toți formați la şcoala franceză, Madeleine Cocorăscu, marea pianistă, bucurându-se pe atunci de renumele unei Cella Delavrancea, unei Aurelia Cionca ori Nadia Chebap, fusese la Viena eleva lui Emil Sauer, elevul lui Liszt. Clasele de vioară erau conduse de Alexandru Teodorescu şi Anton Adrian Sărvaş, respectiv prim-concert-maestrul şi concert-maestrul Filarmonicii Române, violonişti deosebit de valoroşi.

Printre aceşti muzicieni remarcabili îşi plimba făptura bonomă şi chipul mereu zâmbitor pitorescul muzicolog şi om de cultura Emanoil Ciomac, autorul a două cărți excelente: *Poeții armoniei* şi *Viata şi opera* lui Richard Wagner. El a fost şi traducătorul în româneşte al libretului francez, datorat lui Edmond Flegg, al operei *Oedip* de Enescu.

Chiar de a doua zi, sălile Bach, Mozart, Beethoven, Cortot etc. au început să vibreze sonor de exercițiile vocale şi instrumentale ale noilor ucenici ai Euterpei. Fiecare cu maestrul lui ales.

Mă înscrisesem la clasa de pian a lui Ion Filionescu şi la cea de vioară a lui Anton Sarvas, precum şi la clasele teoretice ale lui Rogalski şi Ciomac. Şi am început o ucenicie care, cu vremea, avea să devină pasionată. În Ion Filionescu am întâlnit un mare iubitor al muzicii franceze contemporane şi, în general, al muzicii moderne. Studiase la Conservatorul din Paris, trecuse şi pe la şcoala de la Fontainebleau a lui Robert Casadesus, foarte în vogă atunci, şi de la care deprinsese şi metoda (prevalând până astăzi) jocului mâinii cu degetele înalte pe clape. Dar el era mai mult muzician decât pedagog şi în anul următor a abandonat profesoratul, pentru a se dărui integral activității de răspândire a muzicii noi. A fost, printre altele, primul executant, admirabil de altfel, al *Rapsodiei in blue* a lui Gershwin şi a cântat la doua piane cu Radu Constantinescu pentru prima oară concertul de Poulenc şi două piese de Darius Milhaud. Cu cât entuziasm a făcut-o, am simțit de aproape, căci îi întorceam paginile la concert. După plecarea lui, am trecut la clasa Madeleinei Cocorăscu, energică şi inimoasă iubitoare a muzicii clasice. M-am scăldat în Bach, Beethoven şi Schumann, dar şi în Chopin, iar degetele mergeau cu mersul mic şi rapid al degetelor îndoite ca pe vremuri.

Madeleine era o profesoară înnăscută, cu o capacitate de comunicare rar întâlnită la muzicieni, de regulă mai introvertiți, mai cufundați în sine. Fie că ne lauda, fie că ne

GEORGE COCEA (1930)

mustra, pentru un tempo nepotrivit ori pentru o digitație falsă, cuvintele ei calde ne mergeau la inima şi... în degete.

Acolo, în clasa ei, în care am învățat atâtea, am avut una din cele mai puternice emoții din viața mea. Aflându-se în anii aceea, 1935-1937, mereu la Bucureşti, George

Enescu a venit de mai multe ori să viziteze Conservatorul şi să o salute pe Madeleine. Eram acolo câţiva tineri, aşteptându-ne rândul la pian. Eu am încremenit. Era ca şi când ţi-ai fi văzut visul cu ochii! Maestrul s-a apropiat de noi, ne-a dat fiecăruia mâna. Şi cum eu aveam sub braţ *Suitele franceze* de Bach, pe care le cântam atunci, le-a luat în mâna, le-a răsfoit şi a început a vorbi cu mine, ca şi cum am fi fost colegi. Despre modul de interpretare cel mai potrivit, despre tempi adecvaţi fiecărui dans din suita... Eu abia răspundeam, bâlbâindu-mă, pierită de emoţie, privind la el

George Enescu

ca la o cadra. Noroc că profesoara a intervenit, ca de obicei, cu o glumă şi, după alte câteva minute, maestrul ne-a părăsit. Îl mai văzusem şi-l mai auzisem înainte, fireşte, dar a-i fi atins mână şi a-l fi auzit vorbindu-mi a fost ca si cum ar fi coborât Eminescu dintr-un portret. De fapt, cei doi mi-au rămas până azi în pecetea duhului creativităţii româneşti, purtată în suflet.

Cu Theodor Rogalski, compozitorul şi dirijorul profesor de teorie şi solfegiu, ne aflam în cei mai buni termeni. Lung şi subţire, stând întotdeauna rezemat de pian, şi când preda şi când făceam dictéurile, şi când ne asculta, avea un humor irezistibil. Figura lui prelungă şi aparent cam acră ascundea o minte ascuţită şi gata oricând să arunce o vorba de duh, chiar şi când se greşea la descifrarea textului muzical.

O deosebită desfătare intelectuală ne aduceau orele de estetică şi istorie a muzicii, ţinute de Emanoil Ciomac (Conu Manucă i se spunea între prieteni), persoană deosebit de cultivată, cu studii juridice şi muzicale, în ţara şi în străinătate. Plin de ştiinţă, se mişca totuşi cu oarecare timiditate prin sala şi atingea pianul cu sfiala când exemplifica cele spuse. Graseia uşor şi avea un zâmbet delicat, care-i lumina ochii mari şi lucioşi, cu tăietura orientală. Fiul său, Bob, venea din când în când să-l asculte. Ne devenise prieten şi, aşezat în spatele nostru, făcea unele comentarii nostime, stârnind câteodată o încruntare din sprâncene din partea profesorului. Tânăr inteligent, cultivat, cu un fizic impecabil, Bob a plecat prea curând dintre pământeni spre durerea amarnică a părinţilor (mama lui era pianista de renume Muza Ghermani Ciomac).

Conservatorul răsuna ca un stup sonor. Printre sunetele instrumentelor se auzeau şi voci. [George] Niculescu-Basu corecta cu glasul său inconfundabil pe un student; Maria Snejina arata o vocaliză unei tinere, Constantin Stroescu înălţa capul din vestitul său fular pentru a scoate un falset de o frumuseţe rară. Iar clasele de coarde le ţineau isonul. Şi cea a lui Al. Teodorescu, şi cea a lui Anton Sarvaş, în care îmi încercam şi eu arcuşul sub ochii exigenţi ai profesorului.

Directorul, George Cocea, era pretutindeni prezent, mereu cu gândul lărgirii activităţii. Şi a extins într-adevăr numele Conservatorului la formaţii camerale: Trio-ul Pro-Arte, Cvartetul Pro-Arte (Al. Teodorescu, Anton Sarvaş, Al. Rădulescu, George Cocea), Cvintetul cu pian (celor mai înainte citaţi li se adăuga Ion Filionescu) etc.

Un program vast cuprindea concerte şi conferinţe desfăşurate săptămânal în sala Dalles, care devenise a noastră, parcă. Intelectuali de prestigiu prezentau autorul sau curentul care urma să fie ilustrat muzical. Cea mai vie amintire o am despre o seară Grieg. Pe scenă a apărut un tânăr cu ochelari, cu părul şaten uşor ondulat, deasupra unei frunţi înalte, cu chipul surâzător. Era Mircea Eliade, de curând întors din India. Şi-a început conferinţa plimbându-se pe scenă, cu o naturaleţe foarte cordială, care a captat repede publicul. Vorbea uşor, cu digresiuni uimitoare, nu întotdeauna legate de subiect, aşa încât am ascultat amintiri fermecătoare despre India, despre Italia, dar foarte puţine păreri despre Grieg şi opera lui. Cu toate acestea, l-am aplaudat frenetic: era de atunci un personaj charismatic, sortit succesului. Au mai vorbit acolo şi alţi mari intelectuali, de la Alice Voinescu şi Emanoil Ciomac la Petru Comarnescu, desigur cu mult succes, dar fără să producă fascinaţia prezenţei lui Mircea Eliade.

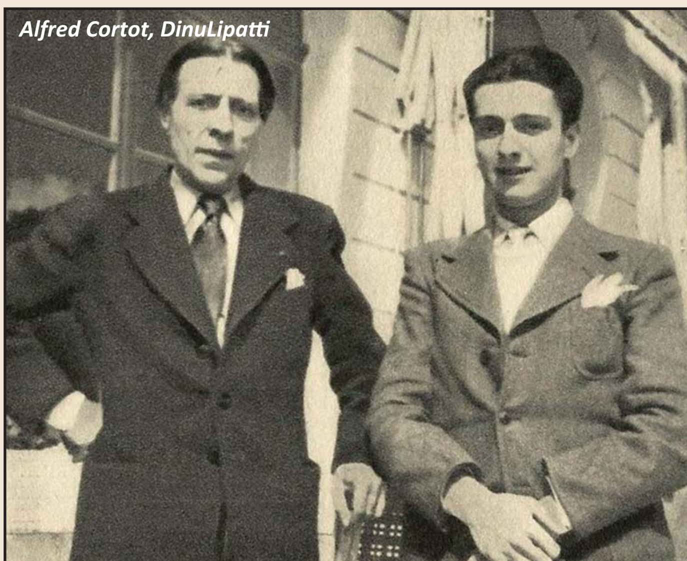
Strădaniile lui George Cocea au mers mai departe. Unele formaţii orchestrale străine invitate la concertele

Theodor Rogalski

Filarmonicii, care (se spunea) ajunsese a doua sau a treia din Europa, veneau şi la concertele Pro-Arte. Îmi amintesc de Solisti di Zagreb, formaţie condusă de marele violoncelist Antonio Janigro, care cânta şi dirija un repertoriu foarte ales de muzica preclasică, pentru orchestră de coarde. Şi mulţi alţi solişti ne-au încântat: Luigi Silva, violoncelist excelent, de pildă, sau excepţionalul Carlo Zecchi, pianistul devenit ulterior dirijor, după un accident nefericit. Şi, deşi în cârje, venea să cânte în România, pe care o iubea într-adevăr. Pe de altă parte, relaţiile directorului

nostru cu Franța și Italia aduceau în incinta Conservatorului pe mai toți soliștii și dirijorii invitați de Filarmonica. Au fost între noi, pe lângă Enescu și Alfred Cortot, celebrul pianist, și colegul său de formație camerală la fel de renumit, Jacques Thibaud, și chiar Pablo Casals. Apoi frumosul și mereu surâzătorul Zino Francescatti, foarte cunoscutul violonist francez de origine italiană, sau dirijorul italian Vittorio Guy, grav și recules mai totdeauna, dar foarte agreabil interlocutor, care l-a popularizat la noi pe Ottorino Respighi, cu fântânile și pinii lui din Roma. Și câți alții!...

Dar *a propos* de Cortot! Înainte să ne viziteze, dăduse două ori trei concerte la Ateneu. Unul fusese un recital, o causerie foarte plăcută pe marginea bucății lui Debussy intitulate *Children's Corner (Colțul copiilor)*, în cursul căreia pianistul cânta și comenta într-o caldă atmosferă de comunicare cu publicul. Dar la concertul simfonic dirijat de George Georgescu, Cortot cântase partea solistică din *Simfonia pe o temă de la munte* de Vincent d'Indy. Și cum reputatul solist avea o vârsta înaintată, urmarea cam greu mersul vijelios al orchestrei și arpegiile uneori nu se prea auzeau, alteori nu prea intrau în tempo-ul prescris. Noi, ca toți tinerii, exigenți cu alții, ne-am dus să-l întrebăm a doua zi la oră pe profesorul Rogalski ce se întâmplase. Iar el, cu înțelepciune și delicatețe deontologică, ne-a întrebat dacă am urmărit linia melodică. La răspunsul nostru afirmativ, a zis: "Vedeți, asta e esențial. La o anume vârstă, marelui executant i se cere păstrarea acestei linii, care asigură perceperea integrală a operei". Îl mai întrebasem noi odată daca nu cumva maestrul Enescu însuși scosese câteva note false în *Ciacona* de Bach. Privindu-ne de data aceasta de sus (nu numai de la înălțimea trupului său), ne-a răspuns: "Urechile noastre sunt de vină, cu mărginirea percepției lor sonore. Maestrul aude și sferturile de ton, inaccesibile nouă". Ne-am rușinat și am înțeles abia după *Oedip* spusele profesorului, care știa că maestrul avea ureche absolută.

Alfred Cortot, DinuLipatti

Între timp, directorul ne obliga, programatic, să frecventăm sălile de concert până și la repetiții și în culise, pentru a-i vedea pe dirijori din față (imaginea lui Enescu rămâne pentru mine neuitată, fizionomia lui transformându-se uimitor sub imperiul muzicii), sau pe instrumentiști repetând pasagii înaintea intrării în scena. Trebuia să ne îmbibăm de aura locului.

Pro-Arte devenise un centru viu, activ, foarte cunoscut chiar în rândurile marelui public, a cărui educație muzicală, de fapt, o urmarea. Dacă n-ar fi izbucnit războiul, efectele benefice ar fi apărut mai marcate, mai dătătoare de nădejdi pentru cultura românească a viitorului.

Am fost smulsă însă din atmosfera aceea de viață artistică de la Conservatorul Pro-Arte. O boală de plămâni venită ca un trăsnet și care îmi interzicea câțiva ani de zile cântatul la pian și la vioară mi-a schimbat destinul, pe care mi-l plănuisem cu tot entuziasmul tinereții. Au trecut ani, am fost obligată să aleg altceva, cu o durere care nici acum, la sfârșitul vieții, nu e pe deplin stinsă. Am intrat și sub zodia roșie, nefastă.

După 1965, când s-a putut respira puțin mai în voie timp de câțiva ani, am primit un telefon. Era George Cocea, fostul nostru director, eliberat din închisoarea unde fusese aruncat pentru că frecventase Ambasada Franței și Institutul Francez. Nu-mi venea să cred. Ne-am dat întâlnire pentru a doua zi în Parcul Herăstrău. L-am văzut venind. Trecuseră 30 de ani peste noi. Fusese un bărbat frumos, plin de vioiciune, cu un mers rapid și sigur. Se ținea și acum drept, dar cu un efort vizibil și pasul îi era ușor șovăitor. Ne-am salutat cu emoție și am început să vorbim. Și, curios lucru, nu despre trecut. Mi-a arătat mâna stângă care, lovită grav în închisoare, nu mai putea ține violoncelul. Dar asta nu-l oprea să facă planuri de viitor în legătura cu o viață artistică analoagă cu cea pe care o realizase. Mi-am dat seama că recluziunea îl ținuse departe de ceea ce se petrecuse în cultura românească. Tăcerea mea sceptică și câteva răspunsuri evazive și mai ales aluzive cu privire la situația reală au părut să-i mai stingă elanul.

Dar a abordat un subiect pe care nu l-a părăsit cât a mai fost în viață: aducerea în țara a rămășițelor pământești ale lui George Enescu. Nu știa cum să procedeze și mi-a cerut sfatul. I-am dat câteva sugestii și le-a urmat. A ajuns, se pare, până la domnul Paul Niculescu-Mizil, care a înțeles din capul locului situația și a obținut toate autorizațiile necesare. De altfel, o delegație de compozitori români îl vizitase pe maestru la Paris, înaintea sfârșitului, și el își exprimase dramatic dorința de a se odihni în pământul țării sale. Chiar și testamentul cuprindea în termeni clari același deziderat. Bietul George Cocea era fericit și toți așteptam îndeplinirea ultimei voințe a genialului artist. Dar, lucru de necrezut, refuzul categoric al Mariucăi Cantacuzino, soția maestrului, a împiedicat realizarea întoarcerii lui în pământul de baștină. Muzicianul și omul de acțiune care a animat viața artistică a Bucureștiului aproape un deceniu n-a putut suporta gândul ultimei dureroase neputințe. A făcut o fixație și repeta tuturor celor cu care se întâlnea că el va pleca la Paris în curând ca să aducă osemintele lui George Enescu. Improvizase și un mic discurs pe care avea să-l țină în acea împrejurare și-ți spunea câteva cuvinte din text. Venea numai la Biblioteca și Institutul Francez, la conferințele care se țineau acolo. Era tot mai singur și mai trist, închis, probabil, în singurul gând care-l mai preocupa. S-a sfârșit aproape fără să prindem de veste.

Vom fi oare în stare vreodată să realizam gândul acela al întoarcerii acasă a lui George Enescu? Pământul nostru are atâta nevoie de el, de sfântul muzicii noastre...

Zoe DUMITRESCU-BUȘULENGA

http://www.memoria.ro/marturii/perioade_istorice/perioada_interbelica/un_conservator_uitat:_pro-arte/794/pagina-3/
Editura: Magazin Istoric nr 5, Martie, Anul publicării: 2002

Andrei Ioniță: coordonate de carieră*

Norela-Liviana Costea: *Povesteşte-ne puțin despre anii de formare la Bucureşti, căci ştiu că ai studiat violoncelul ca „extern". Cum reuşeai să îndeplineşti cerințele sistemului de învățământ general alături de cel vocațional, în condițiile în care şcoala generală nu își adapta standardele potrivit numeroaselor ore de studiu pe care trebuia să le acorzi instrumentului?*

Andrei Ioniță: M-am născut în Bucureşti, în prima zi a anului 1994. Primul instrument prin intermediul căruia am descoperit universul muzical a fost pianul, al cărui studiu l-am început în Bucureşti, la vârsta de 5 ani. Trei ani mai târziu am început studiul violoncelului, continuând şi cu pianul ca instrument secundar, pe care îl studiez până în prezent. Pot spune că sunt recunoscător sistemului de învățământ de stat românesc, care mi-a permis să studiez gratuit şi muzica, pe lângă participarea la cursurile unei şcoli obişnuite. Am fost elev a două şcoli de muzică din Bucureşti: Şcoala Nr. 3 „Cuibul cu Barză", precum şi Şcoala de Muzică Nr. 1 „Iosif Sava", unde mergeam de 2-3 ori pe săptămână pentru a lua lecții de instrument şi de teorie muzicală. După absolvirea Şcolii de Muzică Nr. 1 la clasa doamnei profesoare Ani-Marie Paladi, m-am hotărât să continuu studiul violoncelului cu dumneaei şi în paralel m-am înscris la Colegiul Național „Sf. Sava" din Bucureşti, dorind să îmi însuşesc în acest timp şi o cultură generală cât se poate de solidă.

Nu pot da neapărat o soluție optimă pentru balansarea educației muzicale cu cea a sistemului de învățământ teoretic, însă pot spune că managementul timpului este extrem de important. Din fericire am locuit destul de aproape de toate şcolile pe care le-am frecventat, deci şi acesta poate fi considerat un avantaj. Cu toate acestea, cred că cel mai important aspect este pasiunea pentru arte şi muzică, şi disciplina (aproape ca a unui sportiv) acordată studiului instrumentului şi, până la urmă, a oricărui domeniu în care doreşti să profesezi.

N.L.C.: *Care a fost momentul în care ai decis că muzica şi cariera solo sunt drumul pe care vrei să îl urmezi?*

A.I.: Nu cred că a existat vreun moment în care am pus la îndoială dorința de a face muzică la cel mai înalt nivel. Pur şi simplu nu m-am putut imagina făcând orice altceva în afară de a fi pe scenă, unde mă simt întotdeauna acasă. Mi-am continuat constant traseul şi studiul intens al instrumentului şi am lăsat lucrurile să se dezvolte într-o manieră naturală, organică.

N.L.C.: *Care ar fi cele mai importante realizări pe care le-ai avut în anii de formare din țară?*

A.I.: Pe lângă premii câştigate la concursuri locale şi naționale (precum „Lira de Aur" Suceava sau Olimpiada Națională de Interpretare Muzicală), prima realizare pe plan internațional a fost bursa oferită în anul 2006 de către Fundația franceză „Jean-Luc Lagardere" şi câştigarea primei mele distincții la un concurs internațional în anul 2007, şi anume Premiul I la concursul „Vatelot-Rampal" de la Paris. Au urmat premiile I câştigate în 2009 la concursurile internaționale „J.J. Dotzauer" din Dresda şi „David Popper" din Varpalota, Ungaria.

N.L.C.: *Cum vezi şcoala muzicală românească? Care a fost cel mai valoros lucru pe care l-ai deprins sau învățat aici? Şi care crezi că sunt aspectele cărora trebuie să li se acorde atenție sporită?*

A.I.: Toate realizările mele nu ar fi fost posibile fără îndrumarea şi indicațiile prețioase ale doamnei profesoarei Ani-Marie Paladi, căreia țin să îi mulțumesc pe această cale. De la dumneaei am învățat cântatul natural şi relaxat la instrument, precum şi multe rafinamente atât tehnice cât şi interpretative. De altfel, şi acum o consider unul dintre cei mai importanți mentori din tot parcursul meu muzical.

Din punct de vedere cultural, România se află „la răscruce de drumuri", între occident şi orient. Poporul român a fost ca un burete ce a absorbit influențele culturale şi civilizaționale din jurul spațiului său geografic. Mă bucur că m-am născut şi am crescut aici, consider că muzica românilor are această componență eclectică şi în acelaşi timp originală, datorată spiritului contemplativ ce ne reprezintă. Cred că, de la şcoala românească mi-aş dori mai multă rigurozitate în gândire, în analiză, în general, şi de asemenea sper, ca popor, să căpătăm din ce în ce mai multă încredere de sine şi să fim mai uniți, pentru a reuşi să ne impunem elitele pe scenele lumii şi în cercurile înalte de influență din plan internațional.

foto: Nikolaj Lund

N.L.C.: *Unde ai ales să urmezi studiile universitare şi de ce?*

A.I.: După absolvirea, în 2012, a Colegiului Național „Sfântul Sava" din Bucureşti, am fost admis la Universitatea de Arte din Berlin, la clasa de violoncel a profesorului Jens Peter Maintz, unde am studiat până anul trecut. Locuiesc în continuare la Berlin, capitală culturală internațională apreciată şi un adevărat *hotspot* pentru muzica clasică.

N.L.C.: *Care consideri că sunt diferențele dintre sistemul de învățământ românesc şi cel occidental (în care ți-ai finalizat anii de formare)?*

A.I.: Am fost destul de surprins să descopăr cât de temeinică este educația teoretică muzicală în țară, în comparație cu cea germană. Spre exemplu, aş spune că am avut mai multe de învățat din subiecte ca istoria muzicii,

armonie sau forme muzicale de la profesorul de violoncel din universitate, decât de la profesorii de la catedră. Nu ştiu încă daca emfaza pe studiul teoretic este un atuu al şcolii româneşti şi poate est-europene în general, însă am fost recunoscător pentru acest sistem de învățământ de acasă, ce mi-a permis să vin în Germania cu un bagaj de cunoştințe deja bine structurat.

Cu toate acestea, la Berlin mi s-a permis o mai mare libertate de gândire, de alegere dintr-o varietate mare de materii opționale... Până la urmă, profesorii de instrument

foto: Nikolaj Lund

sunt cei mai importanți factori formatori ai unui viitor muzician, indiferent de mediul scolastic în care se petrece actul educativ. De aceea le sunt recunoscător celor doi mentori pentru întreaga susținere de-a lungul anilor.

N.L.C.: *Ce concursuri consideri că ți-au oferit cele mai importante confirmări că te afli pe drumul potrivit?*

A.I.: Cred ca premiul „Landgraff von Hessen" acordat în cadrul cursurilor Academiei Kronberg în 2012, chiar cu câteva săptămâni înainte să mă mut în Berlin pentru a începe studiile acolo, mi-a dat încrederea de a păşi în noua etapă a vieții de artist, de data aceasta într-un mediu cu totul nou. Au urmat apoi şi alte premii la concursuri internaționale importante, precum Premiul I la Concursul Internațional „Aram Haciaturian", 2013. În 2014 am primit Premiul II şi Premiul special pentru interpretarea unei lucrări impuse la Concursul ARD din München, iar două luni mai târziu am obținut tot la Berlin Premiul II la Grand Prix „Emanuel Feuermann". Câştigarea premiului I şi a medaliei de aur la concursul internațional Ceaikovski din Rusia a fost însă momentul ce mi-a lansat cariera pe plan internațional.

N.L.C.: *Vorbind despre concursul Ceaikovski, cum s-a schimbat drumul carierei tale după câştigarea acestui premiu?*

A.I.: Țin minte că atunci când am coborât treptele scenei după ceremonia de decernare a premiilor, am simțit că viața mi se va schimba radical. În urma succesului înregistrat la concursul Ceaikovski am susținut concerte alături de orchestre precum Filarmonica din München, Deutsches Symphonie-Orchester, Orchestra Mariinsky, Orchestra Filarmonicii din Sankt Petersburg, Orchestra Simfonică Radio din Viena sau Orchestra Filarmonicii din Tokyo; am avut ocazia să colaborez cu dirijori precum Valeri Gergiev, Mikhail Pletnev, Kent Nagano şi Cristian Măcelaru, ca să numesc doar câțiva.

Am susținut recitaluri la Carnegie Hall în New York, la Wigmore Hall, pe scena Filarmonicii din Berlin, precum şi la festivalurile Kissinger Sommer, Schleswig-Holstein şi Verbier, pentru a enumera câteva.

În anul 2019 am lansat primul CD solo intitulat „Oblique Strategies", în colaborare cu casa de discuri londoneză Orchid Classics. Am avut şansa de a înregistra discul chiar în studiourile BBC, în calitate de *BBC New Generation Artist*.

N.L.C.: *Ai un compozitor preferat sau o lucrare pe care o simți mai aproape atunci când o interpretezi?*

A.I.: Mă simt foarte apropiat de muzica lui Şostakovici, cu care mă identific la un nivel sufletesc profund. Muzica lui foloseşte motive atât de puternice, transpuse şi augmentate într-un mod aşa de inteligent, încât capătă capacitatea viscerală de a pătrunde direct în inima ascultătorului şi de a-l transpune în universul sufletesc al compozitorului, marcat de angoase, sarcasm, dar şi de mult avânt şi afecțiune. La concursul Ceaikovski am avut parte de momente extraordinare pe scenă alături de muzica lui, interpretând chiar în oraşul său natal *Sonata pentru violoncel* şi *Concertul nr. 1 pentru violoncel şi orchestră*.

N.L.C.: *Care sunt planurile tale de viitor, cum arată ele în condțiile actuale, în care activitățile artistice sunt văduvite de accesul pe scenă în compania publicului? Cum crezi că va arăta peisajul muzical în următoarea perioadă?*

A.I.: În momentul acesta nu ne rămâne nouă, artiştilor concertişti, decât varianta digitală a unei reprezentări artistice. Cu toate acestea, există şi pericolul extrem de mare al unei inflații de artişti ce acum au posibilitatea de a se „etala" din casele lor pe platformele online şi de *social media*. Toți artiştii, indiferent de nivelul real, sunt într-un mod bizar aduşi la acelaşi prag, de vreme ce absolut oricine îşi poate instala o cameră de luat vederi şi se poate înregistra. Sper din tot sufletul ca publicul, organizatorii şi directorii artistici să rămână vigilenți şi ca, după ce această perioadă extrem de dificilă pentru întreaga lume se va termina, adevăratele valori să continue să apară pe scenă şi să bucure urechile şi sufletele ascultătorilor.

N.L.C.: *Să ne vedem cu bine cât mai curând!*

Norela-Liviana COSTEA

* interviul a fost realizat prin mijloace de comunicare la distanță, respectând normele în vigoare

Cu pianista Andreea Butnaru despre *Musica Viva*

Tare mult îmi lipsesc concertele şi tare nerăbdătoare sunt să vină din nou vremea lor. După atâta "tăcere" sunt pur şi simplu năpădită de un dor nespus de ele, de sălile lor, de atmosfera lor, de programul lor, de muzica lor, de soliştii lor, de dirijorii lor, de surprizele lor, chiar şi de păcatele lor. Şi chiar dacă mintea mea înțelege această imensă pauză impusă, sufletul tot plânge după ele. E tare greu să fii orfan de muzica lor ascultată din sală, aşa cum s-a obişnuit dintotdeauna. În fine, ca să-mi mai ostoiesc dorul de ele, mi-am dat întâlnire pe calea undelor cu liderul formației camerale *Musica Viva* – formație care mi-a rămas lipită de suflet de peste zece ani datorită repertoriului abordat, care, prin alcătuire, a ilustrat mereu o idee, un sentiment, o epocă, o emoție, o viziune, toate într-o succesiune logică imprevizibilă şi captivantă dar şi a tălmăcirilor lui, mereu particularizate şi mereu la cote înalte de expresivitate - , respectiv cu pianista Andreea Butnaru, pentru a afla noutăți care sunt sigură că există şi pentru a povesti câte ceva despre ele.

Doina Moga: *Cum ați trecut voi până acum peste şi prin această tristă perioadă de restrişte?*

Andreea Butnaru: Momentul Covid 19 a constituit pentru noi, artiştii din diferite bresle, o lecție dură de viață, pe care nimeni nu a avut cum să o anticipe şi nici nu a ştiut cum ar trebui gestionată. În domeniul nostru, al muzicii de cameră, dacă cineva ar fi venit şi ar fi decretat că nu mai facem muzică împreună pentru un an, oricât de sinistru ar fi părut, totul ar fi avut un început, mijloc şi sfârşit pentru că am fi ştiut, în cele din urmă, că, din ziua cutare, am fi avut voie să ne bucurăm iarăşi de repetiții, proiecte, concerte şi, mai ales, de public. Dar cea mai grea parte a acestei perioade nefaste o constituie, în continuare, incertitudinea şi imprevizibilul. Suntem în stare de asediu - nu ştim când vom fi iarăşi liberi de frică, mai ales de frica unui duşman atât de perfid şi nu ştim niciodată ce va aduce ziua de mâine. Luptăm în cea mai grea bătălie pe care un artist o poate da, cea cu el însuşi, fiindcă izolarea în lumea noastră, fără planuri de viitor, înseamnă o însingurare deşertică greu productivă. Dar există şi părți bune – şi le vedem pretutindeni în mediul online şi în conversațiile cu colegii de breaslă. Acum ne dăm seama cât de mult iubim această meserie şi cât de steril ne-am plâns câteodată în trecut - folosind sintagma "dacă e să o iau de la început, nu m-aş mai face muzician" – fiindcă acum realizăm, că de fapt ea, face parte din ființa noastră, ca un nou organ crescut acolo în ani de muncă şi fără de care nu mai putem trăi.

D. M.: *Bănuiesc că atât tu, cât şi membrii formației, sunteți conştienți de faptul că publicul concertelor voastre, beneficiar al acestei industrii a bucuriei nemijlocite, iubeşte tot aşa şi simte tot aşa energiile cele mai bune construite de om.*

A. B.: Da, e încurajator. Deja primim mesaje de speranță de la foarte mulți dintre oamenii care ne-au urmărit şi chiar de la organizatori, fiindcă şi aceştia din urmă sunt nerăbdători să ne aducă sau să ne readucă pe scenele lor.

D. M.: *Apropo de scene. La ultima noastră întâlnire face to face mi-ai povestit ceva care mi-a stârnit în egală măsură curiozitate şi interes, ceva despre o sală nou descoperită, cu nume foarte prețios. Este cumva şi ea una dintre viitoarele gazde ale concertelor voastre?*

A. B.: Există două scene micuțe cu public deosebit de cald care ne-au impresionat şi unde cu siguranță dorim să ne întoarcem. Prima, cea la care vă referiți, se află la Tecuci, unde un domn numit Eugen Pelin a construit o clădire specială pentru organizarea de concerte camerale, numită "Ateneul"…

D. M.: *… Asta m-a amuzat.*

A. B.: … Pe lângă faptul că acustica ei este bună, dânsul a prevăzut-o cu de toate, inclusiv cu spații de cazare şi pian şi, prin fundația care îi poartă numele, organizează o stagiune aproape integral privată, care cuprinde nu doar concerte ci şi alte feluri de spectacole, incluzând o latură de educare a publicului tânăr, pe care eu, ca profesor, o apreciez în mod special. Nume foarte sonore au cântat în stagiunea Fundației Pelin, de la Eduard Kunz la Ansamblul Archaeus, cu cele mai diverse repertorii, de la muzică barocă la contemporană.

D. M.: *Minunată şi curajoasă investiție. Tot respectul pentru acest domn iubitor de frumos. Prin el, publicul tecucean a devenit foarte norocos.*

A. B.: A doua este în frumosul oraş de pe Valea Prahovei, Câmpina, legat de sufletul meu mai mult decât oricare alt oraş al României, fiind locul unde m-am născut şi am crescut. Planul meu este să conving edilii locali să pornească aici o activitate culturală mai apropiată de conceptul de stagiune, fie ea muzicală sau miscelanee. Soarta, însă, a făcut ca pandemia să ne oblige să punem punct şi virgulă acestui demers; bine este că poarta a rămas deschisă, ceea ce e foarte important.

D. M.: *Spune-mi, Andreea, vis-à-vis de suratele voastre, care sunt şi ele în aceeaşi suferință, crezi că voi ați fost oarecum avantajați, datorită componenței nucleului formației?*

A. B.: Evident. *Musica Viva*, ca ansamblu, are norocul să trăiască activ, fiindcă doi dintre membrii ei – violoncelistul Florin Mitrea şi cu mine - suntem sortiți să împărțim acelaşi acoperiş. Cu toate astea, am pierdut trei proiecte mari şi luni de zile de muncă, care s-au transformat în Fata Morgana, am trecut, împreună cu toți colegii, prin momente foarte dificile, fiindcă sistarea unei repetiții exact în mijlocul ei şi prăbuşirea unei întregi perioade de proiecte este o experiență nouă. Dar toate acestea au dus, în mod paradoxal, la o acumulare de energii şi de repertoriu. Am ajuns să ne ocupăm de aspecte personale ale vieții noastre mai mult decât am făcut-o în toți anii de maturitate şi, arhivând şi ordonând puțin activitatea noastră, am reuşit să recapitulăm câteva dintre tematicile trecute care, spre uimirea noastră, a tuturor membrilor, s-au dovedit a fi mult

mai multe decât îşi amintea oricare dintre noi. Un aspect amuzant a fost faptul că am numărat lucrările cântate până acum, inclusiv pe cele solo, şi… sunt sute! Proiectele s-au extins, fiindcă am tot citit partituri noi şi am pus pe hârtie nişte idei, aşa că vom reveni pe scenă, atunci când se va putea, cu o diversitate destul de mare de repertorii: muzică nouă, muzică romantică altfel aranjată, muzică de film, etc.

D. M.: *Este anul Beethoven. El nu poate fi amânat pentru că timpul trece şi-şi vede de treaba lui. Adică trece, indiferent de restrişte, pandemii, stări de urgenţă sau de alertă. Eu stiam despre trio-urile de Beethoven, pe care urma să le dedicaţi acestui eveniment aniversar. Au rămas ele în vigoare? Si dacă da, când şi în ce condiţii speri că se vor putea realiza?*

A. B.: Dorim să reluăm *Integrala Trio-urilor de Beethoven* cât de curând, chiar dacă va fi în streaming şi nu cu public numeros, tocmai fiindcă 2020 este an Beethoven. Toate cele paisprezece trio-uri cu pian vor fi grupate în şase recitaluri pe diferite tematici, mai puţin în funcţie de numărul de opus şi mai mult în funcţie de sentimentul pe care ni-l trezesc, fie că el este generat de contrastele dintre lucrări, de aceeaşi tonalitate sau de ineditul lor. Spre deosebire de ciclul nostru din 2012-2013, la care au fost protagonişti, în afară de mine, tânărul violonist Alexandru Mălaimare şi violoncelistul Florin Mitrea, cu o colaborare frumoasă pe ultimul concert a lui Gabriel Dănilă, de această dată voi include încă un trio, foarte rar cântat, pentru pian, flaut şi fagot şi vom încerca să oferim publicului diversitatea camerală originală a lui Beethoven. Vom avea colaboratori instrumentişti de mare anvergură din Orchestra Naţională Radio. Cel mai important fiind violonistul Adrian Florescu, concert-maestru al acestei orchestre în ultimii trei ani, care s-a întors din Lisabona, unde a avut o lungă carieră de orchestră şi camerală. Vom coopta în formulă şi pe clarinetistul Andrei Theodoru, care este alături de Musica Viva din 2007, pe flautistul Graţian Papară şi pe fagotistul Ionuţ Roşca.

D. M.: *Mai ştiam despre un proiect care includea* Şeherazada *lui Rimski - Korsakov şi* Rhapsody in Blue *de Gershwin. Există el în stagiunea voastră în curs sau în cea viitoare?*

A. B.: Proiectul se cheamă *Symphony Box*, şi va fi cu siguranţă reprogramat când se va putea. Dar eu, ca lider al acestui ansamblu, am convenit, împreună cu organizatorii, să aşteptăm momentul în care sălile de concert vor putea fi deschise fără restricţii, fiindcă spectacolul este inedit şi îşi merită premiera cu sala plină. El a fost construit după o idee originală pe care am avut-o împreună cu acordeonistul Fernando Mihalache, de a restrânge cele două lucrări simfonice la un esenţial instrumental deopotrivă sintetic şi consistent. Vom cânta acest repertoriu în formula pian, acordeon, vioară, violoncel şi clarinet, împreună cu Adrian Florescu şi cu tânărul clarinetist Ciprian Melente. Ca întotdeauna, încercăm să cooptăm în proiectele noastre noi tineri interpreţi valoroşi şi să le oferim atât provocări repertoriale cât şi promovare pentru o carieră viitoare cât mai bogată.

D. M.: *Recitaluri de pian nu pregăteşti? Eu, una, şi sunt sigură că sunt mulţi ca mine, de-abia aştept să îti ascult dialogurile mereu incitante şi mereu colorate cu instrumentul minune – pianul.*

A. B.: Chiar mai multe. Gândesc un recital de pian cu muzică prelucrată din coloane sonore celebre. Am găsit acum o serie de partituri cu variaţiuni virtuoze după teme din Piraţii din Caraibe sau Harry Potter, lucrări pianistice cu o anvergură tehnică apropiată de a lui Horowitz şi care merită incluse în repertoriul meu solo, ca o variaţie la plaja foarte clasică (în sensul larg al cuvântului) pe care am abordat-o până acum câţiva ani. La ele voi adăuga şi surprize repertoriale din compozitori încă în viaţă, fiindcă am descoperit, tot mergând sau cântând la concertele din festivalurile de muzică nouă din Bucureşti (SIMN şi Meridian) că multe lucrări contemporane s-ar potrivi unui scenariu de film.

D. M.: *În ultima vreme îmi revin în minte cu o neobişnuită frecvenţă fragmente din evenimentul – concert pe care l-aţi susţinut la Conservator în 2017, cel în care s-a lansat şi primul vostru CD,* O Călătorie spre Secolul al XX-lea, *şi mai ales fraza de rară inspiraţie pe care ai spus-o în prezentarea lui, a cărei conţinut se potriveşte mănuşă cu vremurile de acum: "Tragediile colective au generat coexistenţa unor spaţii afective ce se resping reciproc: dragostea şi ura, speranţa şi pustiul, viaţa văzută din perspectiva morţii". Acel CD va fi urmat de un altul? Şi, lucrările de Martinu, Poulenc şi Şostacovici, care au generat de fapt concluziile tale, se vor regăsi şi ele în conceptele viitoare?*

A. B.: Da şi da. Sper ca până la sfârşitul acestui an memorabil să fie şi al doilea CD gata, fiindcă este iarăşi un proiect personal, cu lucrări de pian solo, unul dintre copiii mei cei mai dragi şi doresc să crească la fel de frumos şi de bun ca primul nostru CD. Cât priveşte lucrările menţionate, chiar aştept cu nerăbdare să reiau în recital, împreună cu colegul meu de ansamblu de atâţia ani, violoncelistul Florin Mitrea, cele trei sonate pentru violoncel şi pian de pe CD – ul respectiv – prima sonată a lui Martinu, sonata de Şostacovici şi cea de Poulenc, trei lumi sonore care au sudat nucleul ansamblului într-o măsură atât de mare încât au devenit parte din viaţa noastră. Se întâmplă des să asociem evenimente sau stări personale cu teme, pasaje, melodii sau întorsături ritmice din aceste lucrări, mai ales că acum, în această perioadă sumbră pentru noi, contorsionările interioare, trecerile bruşte de la o emoţie la alta se potrivesc perfect pe substanţa interioară a lui Şostacovici sau Martinu.

D. M.: Păi, ce să mai zic? Ca de obicei, şi în aceste condiţii, agenda voastră e bogată şi plină de comori interesante, inedite şi incitante. Le aştept, vă aştept şi sper să ne revedem cât mai curând în tradiţionalele săli de concert dar… şi la micul Ateneu.

Doina MOGA

Unde dai şi unde crapă...

În 2019 Opera din Paris a împlinit 350 de ani. Prima stagiune de după aniversare, gândită sub conducerea lui

Stephane Lissner

Stephane Lissner (director general din 2014, personaj controversat, acuzat că nu ştie muzică şi că nu este familiarizat cu repertoriul instituţiei pe care o comandă), trebuia să prezinte noi premiere şi o interesantă listă de spectacole, atât la Palais Garnier cât şi la sediul din Place de la Bastille. Lisnner (regizor de teatru, cu o lungă carieră de manager în lumea spectacolelor lirice) ar putea însă oricând să se apere în faţa adversarilor cu exemple ilustre din istoria Operei Pariziene, care nu întotdeauna a avut în frunte oameni de scenă. Începând chiar cu abatele Perrin, primul director, continuat de Jean-Baptiste Lully, italianul care, până să se afirme în calitate de compozitor, era cunoscut în Franţa ca bucătar al Cavalerului de Guise, pentru că făcea delicioase "macaronis avec un oeuf au plat", rămase în reţetarele istorice ale gastronomiei franceze sub denumirea de "les œufs Lully"...

În urmă cu câteva zile, după ce a anunţat că nici acum, nici în toamnă nu se vor juca spectacole, managerul francez şi-a anunţat demisia (mai corect spus retragerea anticipată), declarând că îşi va părăsi postul nu la sfârşitul stagiunii viitoare (căci guvernul nu i-a mai prelungit contractul), ci pe 31 decembrie 2020. Mai mult, a dezvăluit că pierderile de 45 milioane de euro înregistrate până acum (2 luni de greve + interdicţiile guvernamentale generate de pandemie) pun sub semnul întrebării însăşi existenţa instituţiei. Mai întâi, balerinii şi personalul tehnic s-au alăturat sindicatelor franceze care au organizat ample proteste contra noii legi a pensiilor, oprind lucrul şi blocând stagiunea. Nici spectacolele de operă nu s-au mai putut juca deşi multe dintre ele aveau invitate vedete ale lumii lirice şi o multitudine de oaspeţi, cu contracte semnate, iar biletele fuseseră vândute. Evident, odată cu măsurile de distanţare socială, instituţia şi-a închis porţile, spectacolele de balet şi de operă fiind încă interzise peste tot în lume. Oricum, Lissner are deja semnat contractul pentru o nouă poziţie de manager, urmând să preia din 31 august 2021 conducerea administrativă şi artistică a Teatrului San Carlo din Napoli, una dintre cele mai vechi Opere din Europa (datează din 1737).

Succesorul lui Lissner a fost desemnat (pe baza unui contract semnat cu 1 an înainte de preluarea conducerii) în persoana lui germanului Alexander Neef, 46 de ani, actualmente managerul Canadian Opera Company (şi totodată director artistic al Santa Fé Opera, New Mexico). Acesta, surprins de gestul directorului parizian, a declarat că nu ştie nimic şi nu prea vede cum şi-ar putea prelua mai devreme noua funcţie. Mai ales în condiţiile în care vechea conducere pare că se predă şi că lasă lucrurile într-o stare greu de descurcat. Mai mult, este de datoria lui să ducă până la capăt planul de redresare a Operei Canadiene după ieşirea din criza sanitară, aşa cum a promis, el fiind la cârma companiei din nordul continentului american încă din 2008, în această lungă perioadă atingându-şi mai toate obiectivele.

Opera din Paris este instituţia de cultură franceză cu cea mai mare subvenţie de la stat, primind 40% din necesarul financiar (bugetul fiind de 220 de milioane de euro pe an). Rămâne de văzut cum şi cine o va salva... Pe "dacă" îl excludem din ecuaţie...

C. MIHAI

Alexander Neef

Festivalul de la Aix într-o versiune virtuală

Festivalul Internațional de Artă Lirică de la Aix-en-Provence 2020 ar fi trebuit să prezinte un program la fel de spectaculos ca oricare altul din cursul celor peste șapte decenii de la întemeierea sa (1948). Actualul director, regizorul de teatru și operă Pierre Audi, a propus, pentru această a doua ediție pe care a organizat-o, trei creații lirice niciodată interpretare aici: o nouă lucrare – „Innoncence" – a compozitoarei finlandeze Kaija Saariaho, „Wozzeck" de Alban Berg cu baritonul Christian Gerhaher în rolul principal (în regia lui Simon McBurney, cu Sir Simon Rattle și London Symphony Orchestra) și opera „Cocoșul de Aur" de N. A. Rimski-Korsakov montată de Barrie Kosky, unul dintre cei mai iconoclaști regizori ai momentului. Erau de asemenea în plan o creație mozartiană – „Così fan tutte" în regia lui Dmitri Cerniakov – și două dintre operele lui Monteverdi ("Orfeo" și "Încoronarea Popeei"). În plus, concerte simfonice, recitaluri camerale, manifestări promovând tineri interpreți… Toate spectacolele, bineînțeles, acum anulate ca atâtea altele în întreaga lume.

Imagine din spectacolul Erismena

Pentru a oferi o aparență de continuitate, s-a propus reluarea pe internet a unor producții din anii precedenți, ilustrând constantele preocupări ale organizatorilor festivalului: accentul pus pe regii inovatoare, promovarea tinerilor interpreți, programări anuale menite să păstreze echilibrul între prezentarea unor „șlagăre" și revizitarea unor lucrări considerate a fi fost uitate pe nedrept. Ideea a fost de a prezenta, cât mai echitabil, întregul spectru repertorial acoperit de festival în mod normal, de la partituri baroce la creații comandate special unor compozitori contemporani.

Compusă în 1655, „Erismena" de Francesco Cavalli s-a bucurat de un mare succes în anii care au urmat premierei venețiene, după care a fost uitată vreme de secole. Subiectul este cât se poate de complicat, implicând personaje ale căror nume – Erismena, Erineo, Erimante, Orimeno, Aldimira – au o sonoritate similară, deghizări, confuzii, reîntâlniri miraculoase, amoruri conflictuale. Muzica, interpretată cu delicatețe și căldură de un ansamblu de instrumente vechi numit „Cappella Mediterranea", sub bagheta lui Leonardo García Alarcón, are puține trăsături distinctive. Lipsesc ariile, în adevăratul sens cu care ne-am obișnuit; o serie de segmente de tip arioso sau recitativ acompaniat par să conducă la un punct de rezoluție dar se evaporă pe parcurs sau sunt pur și simplu înglobate în partitura instrumentală. Regizorul Jean Bellorini a propus o montare simplă care să nu stea în calea unei narațiuni excesiv de complicate: costume colorate dar atemporale, o platformă metalică care poate fi înclinată cu 90 de grade pentru a sugera o temniță, ghirlande din becuri colorate, unele „pocnind" cu tâlc la momentul rezolvării unei situații încâlcite. Tânăra distribuție a inclus nu mai puțin de trei contra-tenori, fiecare cu o altă culoare timbrală. Jakub Józef Orliński (laureat al concursului "Le Grand Prix de l'Opéra" de la București) și-a pus în valoare maleabilitatea vocală și intensitatea interpretării care au făcut să devină, în ultimii ani, unul dintre cei mai apreciați cântăreți ai tinerei generații. Carlo Vistoli, cu o voce îmbogățită de inflexiuni baritonale, a interpretat rolul principal, al prințului Idraspe/ Erineo. În fine, Tay Oney a fost unul dintre multiplii cântăreți de excepție în roluri episodice. Cele două soprane – Francesca Aspromonte (Erismena) și Susanna Hurrell (în rolul competitoarei ei, Aldimira) – s-au remarcat prin agilitate vocală și actoricească. Duetul lor – „Occhi belli" – și cvartetul final, în care li s-au alăturat cei doi contra-tenori a avut o melodicitate specială... Versiunea operei lui Cavalli prezentată în ediția 2017 a festivalului de Aix a fost, fără îndoială, o experiență antrenantă pentru public. Dacă opera va trece peste bariera care separă „curiozitățile" de repertoriul permanent este însă o altă întrebare.

Christophe Honoré, realizatorul spectacolului cu „Tosca", prezentat în curtea Palatului Arhiepiscopal în 2019, este cunoscut mai ales ca regizor de film. Ideea pe care a propus-o și care funcționează neașteptat de bine pentru întreaga montare a fost aceea de a combina bine-cunoscuta poveste a Floriei Tosca cu cea a unei mari dive aflate la sfârșitul carierei. Totul începe nu cu explozia de alămuri din primele măsuri ale partiturii lui Puccini ci cu o înregistrare a ariei „Vissi d'arte" pe care personajul numit „La Prima Donna", interpretat de Catherine Malfitano, o ascultă în apartamentul său. Treptat, scena se umple cu tineri interpreți venind să pregătească aici un spectacol cu „Tosca", omagiind marea soprană. Punerea în scenă reprezintă actul de filmare (completat cu operatori de imagine, etc.) al acestei repetiții. Pornind de la „Vissi d'arte" și de la ideea unei vieți dedicate cântului, inspirată de experiența unor mari artiste – de la Maria Callas la Malfitano însăși – dar și de creații cinematografice – „Sunset

Imagine din spectacolul Tosca

Boulevard", „Totul despre Eva" – montarea este în primul rând un comentariu despre pasarea „ştafetei" de la o generaţie la alta, despre dificila acceptare a unor puteri creatoare diminuate, a îmbătrânirii. La început, fosta mare cântăreaţă se arată cât se poate de încurajatoare, ghidând-o pe tânăra interpretă a rolului Toscăi (extraordinara soprană americană Angel Blue, posesoare a unui timbru superb, când strălucitor, când melancolic). Încet, încet este covârşită de tristeţe. Într-un moment de reverie îşi reaminteşte de propriile ei succese. (Pe ecranul din spatele scenei se proiectează fragmente din celebra înregistrare a operei pe care Malfitano a făcut-o cu Plácido Domingo şi Ruggero Raimondi în 1992 la Roma). Atunci când Angel Blue, care iniţial a apăruse în simple haine de stradă, este îmbrăcată într-o rochie lungă, roşie şi aurie (un fel de replică a celei purtate de Maria Callas) pentru propria ei versiune a ariei „Vissi d'arte", transformarea ei în divă se produce oarecum în faţa ochilor spectatorului. Îşi şterge mâinile mânjite cu „sângele" şefului poliţiei de chipul şi rochia albă a Catherinei Malfitano, aşezată, precum Scarpia mort într-o montare tradiţională, între două lumânări aprinse. Transformarea tinerei din crisalidă în fluture s-a produs, şi aparenta sinucidere a personajului interpretat de Malfitano în final nu pare decât o consecinţă firească… Muzical vorbind, distribuţia de la Aix a inclus un Joseph Calleja (Cavaradossi) destul de obosit şi un Alexei Markov (Scarpia) mai degrabă prozaic. Orchestra Operei din Lyon dirijată de Daniele Rustoni n-a avut nici ea nimic deosebit de spus. Angel Blue a fost însă cu totul remarcabilă în debutul ei în Tosca şi montarea a fost într-adevăr interesantă şi ieşită din comun.

În fine, câteva cuvinte despre o creaţie contemporană. Lucrare a tânărului compozitor ceh Ondřej Adámek (născut în 1979) „Seven Stones/ Şapte pietre", cu un libret scris în engleză de islandezul Sjón, a avut premiera la Aix-en-Provence în iulie 2018. Este ciudata poveste a unui mineralog a cărui obsesivă pasiune îl face să-şi piardă simţul realităţii. După şapte ani de rătăcire în căutarea acelei pietre primordiale cu care ar fi trebuit fi lapidată femeia adulteră salvată de Cristos, se întoarce acasă. Găsindu-şi soţia în îmbrăţişarea unui tânăr, reacţia sa spontană este să o ucidă cu un bolovan. Descoperă prea târziu că gestul tânărului nu a fost decât unul filial, acesta nefiind altcineva decât fiul său pe care nu l-a recunoscut… „Seven Stones" este o operă a cappella, folosind un versatil grup de 12 corişti – „accentus / axe 21" – şi patru solişti vocali, mişcându-se constant pe scenă – în timp ce intonează segmente de o melodicitate aparte sau declamă ritmat – într-un „balet" hieratic coregrafiat de regizorul Éric Oberdorff. Tot ei manipulează, cu dexteritate şi precizie, o menajerie de instrumente exotice (din Bali, Japonia sau India) sau pur şi simplu neconvenţionale, incluzând obiecte găsite, ustensile de bucătărie sau elemente de recuzită cu dublu rol, concepute special pentru această montare… Incursiunile în timp şi spaţiu descrise în cele şapte tablouri reprezintă pentru Adámek un prilej de explorare a unor universuri sonore neobişnuite în contextul unor mituri locale. Mereu interesat de aventuri acustice, fără a implica de fel mijloace electronice, el trece cu uşurinţă de la pastişe baroce în scenele biblice la invocări de tangou pentru episodul care are loc la Buenos Aires. Fiecare amănunt este mereu potrivit cu bun gust şi cu o totală lipsă de ostentaţie.

Imagine din spectacolul Seven Stones

Extrem de apreciată de critică şi public, lucrarea lui Adámek, plină de inventivitate, din toate punctele de vedere, este un alt exemplu al vitalităţii unui gen nu demult considerat a fi fără viitor.

Edward SAVA

Noua sală de concerte din München – ajustări, adaptări

La finalul lunii mai a anului 2020, Ministerul Artelor din Germania a dat publicităţii informaţii privind efectuarea unui studiu de fezabilitate ce priveşte construcţia noii săli de concerte, scopul acestuia privind reducerea cât mai substanţială a costurilor.

Clădirea care găzduieşte Orchestra Filarmonică din München

În acest moment nu se iau în considerare concesii privind calitatea materialelor sau a construcţiei, după cum se relatează în comunicatul emis. Se doreşte în principal atingerea aceloraşi performanţe culturale concomitent cu reducerea costurilor. Este de aşteptat ca studiul să fie finalizat până la începutul lunii iulie.

Necesitatea studiului a venit după ce, încă din ianuarie 2020 au fost raportate creşteri neaşteptate ale costurilor privind construcţia acestui edificiu. Una dintre măsurile luate în calcul ar fi, de pildă, reducerea numărului de locuri în sala mică – de la 600 la 400 de scaune. Sala mare ar putea să găzduiască şi ea concerte de dimensiuni mai mici – muzică de cameră, iar recitalurile ar putea avea loc în sala de

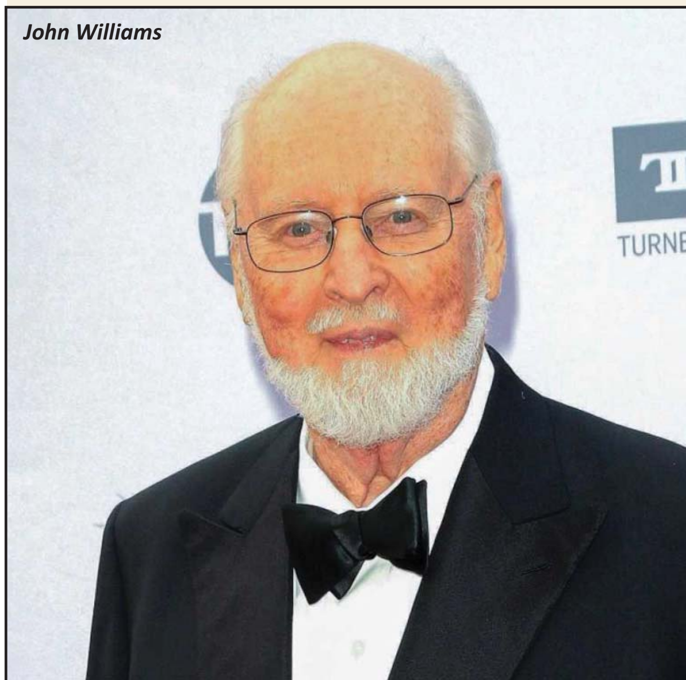
repetiție a corului. Un alt aspect privește cursurile de măiestrie – ale căror beneficiari direcți ar fi exclusiv studenții universității de profil din oraş. Universitatea de Muzică şi Artă dramatică se bucură de o veche şi fructuoasă colaborare cu instituțiile de cultură profesioniste, la care nu se doreşte a se renunța, însă spațiul alocat special pentru activitățile studențeşti ar trebui asimilat altora cu destinație diferită.

Costurile de construcție vehiculate până în acest moment se învârteau în jurul a 400 de milioane de euro. Deocamdată construcția noii săli de concerte este încă în faza de ajustare a proiectării, iar decizia asupra design-ului a fost luată abia în urmă cu trei ani, după mai mult de 15 ani de dezbateri şi propuneri. Se doreşte ca viitoarea clădire să găzduiască manifestările culturale ale Orchestrei Simfonice a Radiodifuziunii Bavareze şi ale Universității de Muzică şi Artă dramatică.

Nu este concretizată nici data finalizării, însă, în orice caz, interesul autorităților bavareze depăşeşte cu mult pe cel al autorităților autohtone care nu întreprind (încă) vreo acțiune concretă pentru realizarea acelei săli de concert mult aşteptate de publicul român iubitor de muzică clasică...

Premiul „Princesa de Asturias" pentru Arte, 2020

Anul 2020 trimite Premiul „Princesa de Asturias" pentru Arte către doi dintre cei mai apreciați, cântați şi cunoscuți compozitori ai prezentului: Ennio Morricone şi

John Williams

John Williams. Cei doi sunt autori ai numeroase partituri de muzică de film, iar premiul menționat nu este nicidecum prima sau singura recunoaştere de care cei doi se bucură.

În vârstă de 91 de ani, Ennio Morricone este autor a peste 500 de coloane sonore. Printre colaborările sale cele mai de seamă se găsesc cele cu regizori şi producători emblematici precum Tarantino, Almodóvar, sau Leone. Compozitorul menționează că în rețeta succesului său se găsesc întotdeauna două ingrediente: comunicarea aproape perfectă cu regizorul şi intuiția față de percepția publicului. Astfel, de-a lungul anilor, Morricone şi-a demonstrat forța creatoare şi versatilitatea cu fiecare film din diverse genuri, cu fiecare colaborare cu diferiți regizori, cu fiecare decadă care a trecut peste cariera sa şi peste lumea filmului, aducând schimbări radicale de stilistică. Muzica sa a rămas perfect adaptată contextului, de la „Cel bun, cel rău, cel urât" până la „Misiunea" sau „A fost odată în vest" – ca să

Ennio Morricone

enumerăm doar câteva din filmele ale căror teme muzicale poartă amprenta compozitorului italian care, în 2016 devenea cel mai în vârstă câştigător al unui premiu Oscar.

John Williams s-a născut în 1932 într-o familie de muzicieni, iar drumul său a fost permanent legat de arta sunetelor. Câştigător a 5 premii Oscar şi având peste 50 de nominalizări, dar şi alte premii de prestigiu precum Globurile de aur, Emmy, BAFTA, Grammy, John Williams adaugă acum palmaresului său şi „Princesa de Asturias", distincție acordată celor mai importante personalități care, prin intermediul lucrărilor lor, schimbă peisajul cultural al întregii lumi. Franciza „Războiul stelelor", „Indiana Jones", „Scripcarul de pe acoperiş" sau „Lista lui Schindler" reprezintă doar o parte din cele mai cunoscute filme care de-a lungul istoriei s-au bucurat de o atenție deosebită şi datorită coloanei sonore deosebit de inspirate. Williams a dezvoltat de-a lungul anilor o relație specială cu Spielberg, colaborarea cu regizorul datând încă de pe la mijlocul anilor '70 şi concretizându-se în numeroase producții de succes.

Deşi au drumuri paralele iar stilurile lor componistice diferă, Ennio Morricone şi John Williams împart aceeaşi dragoste pentru muzică, în special cea de film. Ennio Morricone a spus, cu ocazia primirii distincției „Princesa de Asturias", că această dăruire pentru muzică, îi uneşte pe cei doi, până la înfrățire.

Premiul „Princesa de Asturias" pentru Arte s-a acordat până acum unor personalități culturale precum Martin Scorsese, Francis Ford Coppola, Michael Haneke, Norman Foster, Woody Allen, Paco de Lucía.

Norela-Liviana COSTEA

Atunci pentru ce luptăm?

De ziua Europei, Sibiul, prin câțiva dintre artiştii lui valoroşi, a oferit iubitorilor de cultură şi frumos din toată lumea un minunat spectacol de sărbătorire, în care s-au împletit armonios entuziasmul unei tinereți neaşteptate cu o fermecătoare respectabilitate. Rar vezi aşa ceva! Şi, deşi realizat în condiții restrictive, potrivite vremurilor pe care le trăim, dar gândit cu sufletul minții şi orizontul nelimitat al iubirii pentru oraş, el a reuşit, ceea ce personal nu credeam posibil în online, şi anume să creeze atmosferă şi să transmită emoții, care au străpuns „sticla" ajungând astfel aproape intacte la fiecare dintre noi. De aici probabil şi numărul foarte mare de vizualizări: 127.000 din 67 de țări şi 154 de oraşe, vizualizări însoțite de o sumedenie de aprecieri, cărora le adaug îndelungile mele aplauze, destinate în primul rând fact totumului acestui maraton cultural, Ionuț Vişan – Live Stream Romania, care, prin talent şi deosebită intuiție, a ştiut cu cine să se alăture, pe cine să solicite, ce să ceară şi pe ce drum să meargă. Decorul a fost unic: Un oraş gol, dar plin de o tulburătoare consistență istorico-estetică, cu clădiri renumite pentru particularitatea lor, duios păzite de pe acoperişuri, de celebrele ferestre „ochi de veghe" specifice zonei; un oraş pustiu dar populat deopotrivă de spiritul numeroaselor personalități care şi-au lăsat adânc amprenta în educația, civilizația, demnitatea şi notorietatea lui, ca şi de 14 dintre înțelepții lumii (Sofocle, Mozart, Marie Curie, G. Enescu, Einstein, C. Noica etc.) prezenți prin intermediul unor portrete grafice (realizate de Loredana Bulgaru) şi care, într-o tăcere asurzitoare, emiteau de pe panourile publicitare, prin masca aşezată regulamentar, câte o spusă imprimată pe ea: „Orice prost poate să ştie, scopul este să înțelegi" (Einstein), „Muzica nu se găseşte în note, ci în liniştea dintre ele" (Mozart), „E foarte curios, se moare de milioane de ani şi încă nu ne-am obişnuit" (Constantin Noica) etc.; un oraş ca o vedere de epocă, în care cei câțiva artişti muzicieni şi balerini, aşezați în şi pe diverse clădiri emblematice, au tălmăcit cu har partituri potrivite momentului, îmbinând sonorul cu grația mişcării, clasicul cu modernul, trecutul cu viitorul. Absolut toți protagoniştii au fost la înălțimea evenimentului dar in mod deosebit m-au impresionat soliştii-instrumentişti ai Filarmonicii sibiene, al căror program, interpretare şi locație au alcătuit un tot plin de simboluri emoționale. Şi mă refer la: cornistul Mihail Antonio care a cântat de pe cea mai înaltă terasă a sălii Thalia o interesanta piesă de Sigurd Berge – *Horn Lokk*, asortând parcă sunetu-i cald, limpede, oarecum ancestral, cu zidurile vechii cetăți; percuționistul de mare har Andrei Marcovici care, din Chimnița Filarmonicii – locul unde aceleaşi ziduri se îmbrățişează cu noua arhitectură – a făcut să sune la marimbafon *Musica Ricercata* de György Ligeti, scoțând cumva spațiul din tristețea solitudinii impuse; Cristian Florea, singur în sala de concert, cu Suita pentru violoncel în Sol Major nr.1 de J. S. Bach, perfect pliată pe consistența catifelat-strălucitoare a arcuşului său, făcând muzica să reverbereze printre scaunele goale, ca un duios reproş, lăsându-ne puțin trişti dar cu speranță, puțin melancolici dar încrezători şi contrabasistul Adam Chirilă care, de pe esplanada din fața intrării, a încântat cu fragmente din *Oda bucuriei* de Beethoven şi din *Balada* lui C. Porumbescu, îndemnându-ne prin sensibila sa pledoarie la o iubire romantică. Grația, basmul şi visarea au dăruit-o dansatorii Teatrului de Balet din Sibiu prin *pas-de-deux*-urile din *Cenuşăresa*, *Lacrimosa* şi *Spărgătorul de Nuci*, interpretate cu eleganță, nerv şi generoasă expresivitate de Gabriella Delgado şi Răzvan Iacob, Jessica Arechavaleta şi Adonis Corveas şi respectiv Ayaka Nagai şi Kenichi Murata. Iar sarea din bucate, Tradiția noastră populară cu pitorescul costumelor şi inflexiunile unice ale melosului autohton a fost valorificată de către soliştii vocali ai celebrei formații Cindrelul – Junii Sibiului, care au cântat cu foc în mai multe limbi străine piese reprezentative genului: Robert Târnăveanu (română şi maghiară), Alina Bîcu (germană), Nelu Rusu (rusă). Cât îl priveşte pe artistul de notorietate locală căruia i-a revenit deschiderea acestui maraton, naistul Radu Nechifor, pot

Cristian Lupeş

Mihail Antonio, Adam Chirilă

spune că din centrul centrului, Piața Mare, a dat liber, prin măiastră tălmăcire, sunetelor modale să adie, să zburde, să mângâie întregul oraş şi… restul lumii. Desigur că pe parcursul celor peste două ore şi jumătate cât a durat evenimentul s-au auzit şi câteva vorbe inspirate, menite să marcheze în egală măsură sărbătorirea în sine ca şi starea de fapt: „… abia acum realizăm cât de mare e golul pricinuit de închiderea sălilor de spectacol. Cu toate acestea, actul artistic nu are cum să se sfârşească deoarece doar arta ne poate hrăni acel sentiment vital de echilibru şi certitudine…" (Ovidiu Dragoman, director Casa de Cultură a municipiului Sibiu); „…Forța e în fiecare dintre noi şi în moştenirea culturală atât de bogată de care ne bucurăm: muzica, teatrul, baletul, dansul popular, tradițiile, artele plastice, dansul modern, toate ne sunt adânc imprimate în suflet şi în identitatea națională, din ele ne luăm speranța atât de necesară…" (Silvia Macrea, manager Cindrelul-Junii Sibiu); „… unirea atâtor tipuri de artişti muzicieni într-un colectiv denumit Orchestră Simfonică nu poate fi decât o invenție europeană. Poate adevărul este invers. Modelul Uniunii Europene copiază modelul de organizare simfonic. Poate de aceea societatea ar trebuie să nu uite că echilibrul şi înțelepciunea sunt apanajele culturale ale umanității…" (Cristian Lupeş, directorul Filarmonicii de Stat din Sibiu);„… De Ziua Europei – un gând bun pentru toți oamenii, în special pentru cei greu încercați" (Liliana Popescu, director Casa de cultură a Studenților din Sibiu). În fine, de 9 mai, am văzut un spectacol de excepție: complex, rafinat, plin de pilde şi respectabilitate. Un spectacol istorico-cultural creionat cu un profesionalism de mare calitate. Felicitări tuturor şi multe aplauze pentru oraşul nepereche, Sibiu. Sunt tentată să amintesc în final replica dată de Churchill guvernului său când i-a propus transferul fondurilor de la Cultură către Armată: Atunci pentru ce luptăm?

Doina MOGA

Memoria spectacolului şi spectacolul memoriei

Artele spectacolului, „artele vii", cum le numesc atât de plastic francezii, trec printr-o criză gravă şi fără precedent, din cauza pandemiei COVID. Gripa spaniolă din 1918-1920 nu a închis sălile de concert şi de spectacole; nici al Doilea Război Mondial n-a reuşit. Filarmonica din Leningrad crea *Simfonia nr. 7* a lui Şostakovici în plină blocadă, deşi aceasta ucisese mai mult de jumătate dintre membrii orchestrei. Berliner Philharmoniker a cântat muzica lui Beethoven sub bombardamentele aliate până în Martie 1945, având repetiții programate până la sfârşitul lui Aprilie, când trupele sovietice erau la porțile oraşului. Să ne amintim şi de memoriile lui Neagu Djuvara, întors de pe frontul de Est pentru un concert al lui George Enescu la Ateneu, care-l emoționează până la lacrimi. Pentru că epoca aceea avea nevoie de muzică în scopuri propagandistice sau pur şi simplu pentru a întări moralul populației încercate de război. Acum, situația e diferită: muzica trebuie să tacă pentru a salva vieți.

Dar sălile de spectacole şi de concert vor fi ultimele care se vor redeschide, alături de stadioane şi, destul de cert, după redeschiderea şcolilor. Există chiar riscul ca ele să rămână închise chiar tot acest an. Iar când se vor redeschide, câți vor reveni la concertele simfonice şi la operă? 80% din publicul fidel al acestora face parte din grupele de vârstă cu cel mai mare grad de risc.

Pierderile financiare sunt mari şi, paradoxal, penalizează tocmai performanța. Companiile care se bazează pe vânzările de bilete şi pe comerț îşi văd veniturile dispărând. În schimb, cele în care ponderea subvențiilor e ridicată, aşa cum e în România, unde acoperă 95% din buget, impactul economic asupra artiştilor angajați e minim, doar lipsa de activitate fiind marea pierdere.

Dar această lipsă de activitate înseamnă anularea evenimentelor din afara contractelor permanente de muncă: evenimente private sau publice (finanțate şi ele generos de stat), prin care muzicienii îşi rotunjeau veniturile. Evident, nu toți. În realitate, sezonul cald,

Fred Gaisberg

favorabil concertelor de estradă în aer liber, sau cântărilor la nunți şi botezuri, reduse acum la adunări de maximum 16 persoane, e compromis din punct de vedere lucrativ.

Dacă marii cântăreți de operă, independenți toți şi deci fără nici un venit astăzi, trăind doar din ce au agonisit sau din drepturi de autor, îşi îndeamnă fanii să urmărească transmisiunile de spectacole online de la Metropolitan Opera sau Wiener Staastoper, discursurile artiştilor români din miriada de interviuri publicate zilele acestea deplâng surogatul unui spectacol transmis pe Internet, care nu ar avea acelaşi impact precum

emoția oferită de comuniunea cu publicul, într-un spectacol văzut în sală.

Dar dacă tot vorbim atât de rău despre înregistrări, audio sau video, în studio sau în direct, de ce au mai apărut ele? De ce s-a dezvoltat industria fonografică? De ce ne mai mândrim cu discurile Electrecord ale lui Herlea şi Spiess promovate intens nu numai de nostalgici, ci şi de către cântăreți de operă, deşi cererea comercială a publicului nu este chiar foarte mare? De ce le iubim şi le detestăm în acelaşi timp?

În 1902, Fred Gaisberg a vrut să prezerve pentru totdeauna spectacolul unei voci, cea a lui Enrico Caruso, înregistrat într-o singură sesiune, la Grande Hotel din Milano, cu acompaniament de pian, un disc de o autenticitate cuceritoare. Nu doar splendoarea vocală a fost captată atunci, ci şi tonalitatea greşită cu care începe *Recondita armonia*, corectată în direct. Onorariul încasat atunci de tenorul italian a fost considerat exorbitant, 100 de lire sterline, echivalentul de azi a aproape 70.000 de lei, ținând cont şi de inflație, pentru exact o oră din timpul liber al artistului. Recitalul lui Caruso a avut un succes fenomenal, fiind reeditat fără întrerupere şi fiind disponibil comercial şi astăzi, vânzând milioane de copii, iar investiția a fost recuperată cu un super profit, încă de la primul tiraj, aducând companiei Gramophone and Typewriter Co. Ltd. un venit de 15.000 de lire sterline (cca 10,3 milioane de lei în banii de-acum). Mai important pentru artist a fost faptul că discul a ajuns pe gramofoanele directorilor celor mai mari teatre de operă, care l-au vrut imediat pe scenele lor, cât mai mult şi cât mai repede. Avea să cânte de 863 de ori numai la Metropolitan Opera din New York, pe lângă aparițiile sale din Europa, într-un timp foarte scurt, căci primul star de operă a murit la 48 de ani. Şi astăzi, orice stea în devenire în lumea operei continuă să înregistreze un disc recital, inspirația pe care a produs-o Caruso cântăreților devenind un standard de-a lungul timpului.

Enrico Caruso

Spectacolul de operă şi concertul simfonic sunt evenimente, iar înregistrările sunt produse. Emoția produsă spectatorilor nu a mai rămas doar o amintire tot mai îndepărtată, o nostalgie declanşată de găsirea din întâmplare a cotorului biletului de intrare dintr-o seară specială. Această emoție a putut fi conservată, fie că muzica a fost reluată de o distribuție asemănătoare într-un studio, pentru a atinge calitatea tehnică cea mai bună posibil, fie chiar prin captarea sunetului de pe scenă, tot mai performantă de la o decadă la alta. Aşa avem *Concertul de la Besançon* al lui Dinu Lipatti. Aşa avem chiar şi *Bărbierul din Sevillia* al lui Herlea şi Ianculescu, sau *Traviata* Virginiei Zeani, în studio, aşa avem *Traviata* Angelei Gheorghiu de la Covent Garden, sau *Boema* Ilenei Cotrubaş, tot de acolo şi multe alte amintiri păstrate de diverse artefacte culturale, discuri, CD-uri, DVD-uri, azi dematerializate prin *streaming*, dar tot mai accesibile, oricui, oriunde, atâta vreme cât există o conexiune Internet.

Aşa a apărut ideea unor liste foarte populare în dialogul revistelor muzicale cu publicul cititor, aceea a unui număr limitat de discuri de luat pe o insulă pustie, singurul lux pe lângă strictul necesar supraviețuirii. Cine şi-ar fi imaginat că planeta lirică va deveni o mare insulă pustie? Că va veni o zi în care nicăieri pe Pământ nu se va auzi *Traviata* sau *Boema* decât în difuzoare? Iar dacă astăzi nu ne-am izolat într-o tăcere asurzitoare, tăiată doar de zgomotul ştirilor, ar trebui să mulțumim celui mai recent patrimoniu uman, cel al înregistrărilor muzicale.

Azi, un spectacol de operă poate fi înregistrat la nişte standarde neimaginabile pe vremea lui Caruso, filmat cu multe camere, cu o regie video care dublează şi pune în valoare virtuțile punerii în scenă, la o rezoluție ce permite vizionarea pe ecranul de cinematograf, cu un sunet sofisticat şi tridimensional, păstrând tot mai mult din imersiunea reală din sală.

Am numărat în ultimii ani aceste transmisiuni ale stagiunilor Met in HD, sau Royal Opera, Teatrul Bolşoi, accesibile şi în cinematografele bucureştene, pe lângă adevărate arhive ce cresc sub ochii noştri pe website-urile Opera Vision, arte TV şi multe altele. Sunt circa o sută de producții anuale pe care le putem urmări în direct prin intermediul tehnologiei, fără a mai pune la socoteală transmisiunile radiofonice. Sunt aproape de două ori mai multe decât toate spectacolele unei stagiuni ale Operei Naționale Bucureşti.

Blocada virusului a triplat acest număr. Numai Metropolitan Opera a difuzat peste cincizeci de spectacole, în fiecare zi câte unul, concurată la paritate de Wiener Staastoper. La Bolşoi, difuzarea baletului *Lacul lebedelor* pe YouTube a atras peste un milion de privitori într-o singură zi. Peter Gelb, directorul Metropolitan Opera, anunța într-un interviu acordat ziarului *New York Times* că, deşi pandemia a afectat puternic bugetul teatrului, cu pierderi de peste 60 de milioane de dolari, în schimb, difuzarea gratuită în fiecare zi a unui spectacol de operă filmat în trecut şi difuzat altădată în direct în sălile de cinema a crescut numărul de abonați ai serviciului lor de streaming cu încă 15.000. Adică un venit, chiar şi în aceste foarte dificile timpuri, de aproape 3 milioane de dolari pe an.

În România, această cultură a memoriei s-a pierdut. Dacă ea a motivat primele înregistrări de operă ale Electrecord din anii '60, continuate până în ultimii ani ai comunismului, nu putem să deplângem că nu există nici un DVD cu vreun spectacol de operă complet de la Opera Națională Bucureşti. Am putea să căutăm explicații, cum că *Traviatele* noastre „nu sunt la fel de bune ca ale lor", deşi n-am avut nici măcar dorința de a prezerva în condiții tehnice bune înregistrări ale producțiilor pentru *Œdipe*.

Timp de o lună şi câteva săptămâni, Opera Română s-a simţit datoare să transmită nişte înregistrări de o calitate inimaginabil de slabă: filmate cu o singură cameră, care focaliza bezmetic după solişti, alternând cu planuri generale tremurate, cu un sunet lipsit de multe frecvenţe,

dar care mărea ca o lupă toate greşelile tehnice ale fosei şi scenei, în final adunând câteva sute de internauţi ce se împuţinau de la un minut la altul, deşi înregistrarea nu rămânea disponibilă după încheierea transmisiunii.

Am remarcat însă că Opera Iaşi, deschi-zătoare de drumuri în lumea transmisiunilor pe Internet, a rămas mult mai prezentă în comunitatea melomanilor prin câteva înregistrări mult mai acceptabile (*Indiile galante* strângând peste 9.000 de vizualizări), în timp ce Opera Cluj a profitat de colaborarea cu TVR, care i-a filmat câteva spectacole, evident, în condiţii mult mai bune decât cele de la ONB.

Atunci, care este misiunea primei scene lirice a ţării? Are cel mai mare buget, o grămadă de producţii, unele dintre ele excepţionale, altele proaste, şi cei mai mulţi angajaţi. În mod normal, ar trebui ca muzica acestui teatru să fie accesibilă melomanilor din toată ţara, pentru că altfel nu şi-ar justifica numele de instituţie „naţională". Pe vremuri, acum jumătate de secol, făcea turnee şi înregistra discuri în studio. Azi, absenţa acestei instituţii din viaţa publică nu face decât să ne împingă să sesizăm şi mai tare distanţa greu de recuperat dintre scena românească şi cea mondială în ceea ce priveşte excelenţa artistică.

Alexandru PĂTRAŞCU

Gală de operă online la Florenţa

În timpurile grele pe care le trăim, moda transmisiilor online gratuite continuă. După Teatro Massimo din Palermo şi Metropolitan Opera din New York, Teatro del Maggio Musicale Fiorentino a oferit melomanilor, sub titlul „Home Gala Concert", o întâlnire cu mulţi artişti cunoscuţi, sâmbătă 2 mai. Prezentarea a revenit noului Sovrintendente **Alexander Pereira** care, la 73 de ani, îşi vede continuată bogata carieră managerială ce are drept repere de marcă, Opera din Zürich (21 de ani), Festivalul de la Salzburg (2 ani), Scala din Milano (6 ani).

Dintr-un fotoliu de pe scenă, având în spate sala complet goală, Pereira a profitat de funcţie anunţând momente importante ale stagiunii viitoare a Operei din Florenţa la care vor fi prezenţi unii dintre invitaţi. Dialogul cu aceştia a fost formal, dar destins şi cordial. Pereira i-a lăudat, iar interlocutorii şi-au exprimat – unii, evidenta bucurie, alţii, chiar speranţa de a reveni cândva in-loco. Simpatic.

Spre deosebire de celelalte gale online, cea florentină nu a avut un „streaming" bun. Startul a întârziat cu aproape 45 de minute, Pereira şi-a cerut scuze, sonorizarea a fost precară, cu distorsiuni, întreruperi, unele legături au fost făcute eronat, Pereira fiind nevoit să recunoască improvizaţiile, numindu-le chiar „dezastre". Ce să-i faci, are şi tehnica modernă limitele ei! A fost dificil de regăsit calitatea vocală a multora, constatând forma de moment, uneori alterată, fapt despre care mai aminteam în pagini anterioare. Noroc că după premiera transmisiei nocturne, gala a rămas activă pe website şi a doua zi, cei „tăiaţi" iniţial, au putut fi ascultaţi.

Primul invitat a fost celebrul şef de orchestră **Zubin Mehta** care, după ce şi-a scos masca, a salutat Florenţa, Italia şi Europa, ceea ce a însemnat că vorbea din Israel. Şi-a arătat satisfacţia că va dirija anul acesta integrala simfoniilor beethoveniene şi „Otello", iar în 2021, „Così fan tutte".

Krassimira Stoyanova, aflată în vila ei montană din Bulgaria a cântat cu pasiune „Sole e amore" şi „Salve

Regina" de Puccini. În prima, internauţii au recunoscut desene melodice din actul al III-lea al „Boemei". De la Lugano, **Ambrogio Maestri**, acompaniat la pian de dirijorul **Marco Armiliato** ca şi la gala newyorkeză, a fost Dulcamara din „Elixirul dragostei", un rol în care şi-a regăsit întreaga suculenţă de exprimare comică subtilă. Pereira l-a recomandat drept cel mai mare Falstaff al epocii. Şi n-a greşit. A anunţat şi prezenţa lui Armiliato la pupitrul florentin pentru „La Rondine" în stagiunea 2020-21. Cântând „a cappella", soprana **Eva Mei** a „sărutat" Florenţa printr-un „stornello" popular toscan. Autoacompaniindu-se, baritonul **Nicola Alaimo**

a adus atmosferă spaniolă prin cunoscuta „Granada” de Agustin Lara.

A doua arie de operă a nopții, „Che gelida manina” din „Boema” a fost înregistrată la Bari de un **Piero Pretti** emoționant și sigur pe Do-ul acut.

Dintr-un salon istoric al luxosului hotel Baur au Lac din Zürich, singurul rămas deschis în timpul restricțiilor sanitare, salon în care Wagner a prezentat premiera mondială absolută a primului act din „Walkiria” în care... a

Alexander Pereira

și cântat, acompaniat fiind la pian de Franz Liszt, **Thomas Hampson** a interpretat un cântec popular american, plin de melancolie. Că baritonul a depășit zenitul carierei se vede, însă Alexander Pereira i-a oferit să cânte primul său Don Alfonso din „Così fan tutte” în stagiunea ce va urma.

În continuare, programul a cuprins aria „Ebben?... Ne andrò lontana” din „La Wally” cu **Anna Pirozzi**, după care legătura s-a făcut la Kiev unde se afla **Vittorio Grigolo**. A cântat nazal, opac și fără strălucire „Una furtiva lagrima” din „Elixirul dragostei”. După o încercare nereușită de contactare a Dianei Damrau, a apărut **Sonya Yoncheva**, care a ales tot „Sole e amore” de Puccini. Sopranei bulgare i s-a oferit pentru stagiunea viitoare, sub bagheta lui Gianandrea Noseda, dramaticul rol Stephana din extrem de rar cântata operă „Siberia” de Umberto Giordano. Revenită live, **Diana Damrau** a cântat de la Orange, cu vibrato accentuat, „Strahlende Mond”.

Un cântec popular rus a revenit excelentului bas profund **Mikhail Petrenko**, după care **Maria José Siri** a interpretat cu frumoase intenții vocale aria „Io son l'umile ancella” din „Adriana Lecouvreur”.

Cu totul inedit, Alexander Pereira a propus apoi să ascultăm ciripitul păsărelelor înregistrat dimineața, într-o pădure din apropierea Florenței. Delicat moment.

Recitalul a propus-o în continuare pe specialista în muzică barocă **Sara Mingardo**, după care **Francesco Meli** s-a acompaniat destul de aproximativ la pian în aria „Recondita armonia” din „Tosca”, interpretată însă cu atitudine expresivă de pictor, așa cum trebuie.

Alexander Pereira a prezentat-o după aceea pe **Cecilia Bartoli,** cu care are proiectat un viitor program complex, cu participarea a trei scene florentine, Teatro del Maggio Musicale, Teatro della Pergola și Teatro Goldoni. Acompaniindu-se la pian, mezzosoprana ne-a purtat pe aripile zefirului în arietta belliniană „Vaga luna, che inargenti”. Mlădierile de glas au sedus. Lui **Luca Pisaroni** i-a fost recunoscută de către Alexander Pereira versatilitatea mozartiană, ca interpret atât al lui Figaro, cât și al Contelui din „Nunta lui Figaro”, atât al lui Leporello, cât și al lui Don Giovanni din opera omonimă. De la Viena, a cântat cu umor aria „Non più andrai” (Figaro), iar **Michele Pertusi** și-a expus glasul cald într-o canțonetă înregistrată, „Vieni!”, partitură dedicată de compozitorul Luigi Denza lui Enrico Caruso.

Cecilia Bartoli

Lisette Oropesa

Anunțând apropiatul debut al lui **Ludovic Tézier** în Iago din „Otello” de Verdi, Pereira l-a invitat pe francezul aflat la Lugano să cânte online duetul Susanna-Contele din „Nunta lui Figaro”, în compania **Cassandrei Berthon**. Cei doi s-au îmbrățișat la final, contrazicând dramaturgia și... sfidând „distanțarea socială”.

De la Baton Rouge, Louisiana, **Lisette Oropesa,** 37 de ani, a interpretat „a cappella” cu mare flexibilitate aria „Salciei” din opera „Balada lui Baby Doe” de Douglas Moore. A fost momentul în care Alexander Pereira a devoalat prezența sopranei în rolul titular din „Lucia di Lammermoor” în spectacolul de deschidere al

stagiunii Scalei din Milano, 7 decembrie 2020, de Sant'Ambrogio. Întrucât noul Sovrintendente al marelui teatru, Dominique Meyer, nu a făcut încă cunoscut programul, am presupus că alegerea aparține fostului director Pereira, în conjuncție cu directorul muzical Riccardo Chailly şi am devenit brusc curios. Nu de altceva, dar Oropesa va călca după 64 de ani pe urmele Mariei Callas în rol, în fața redutabilului public.

Am descoperit pe OperaVision.com un spectacol cu „Lucia di Lammermoor" de la Madrid, de acum doi ani. Soprană de coloratură lirică, câteodată chiar lejeră, Lisette Oropesa a cântat cu candoare cavatina, a pigmentat nuanțat duetul cu Enrico din actul secund, a aruncat supraacute penetrante în scena „căsătoriei" şi în aria „nebuniei", summa-summarum s-a validat drept o belcantistă rafinată. Fără îndoială, Lisette Oropesa are date ale vocalității personajului şi marii profesionişti diriguitori n-au ezitat s-o distribuie. Să vedem însă cum va fi apreciată de pretențioşii „loggionisti", care au în sânge repere istorice de neclintit. Dacă umbra Mariei Callas n-ar pluti, era mai simplu...

Rosa Feola

foto: Todd-Rosenberg

Tânăra **Rosa Feola** a dorit să prezinte „live" omagiul său pentru oraş, dar tehnica a blocat-o, aşa că a înregistrat aria „O mio babbino caro" din „Gianni Schicchi" într-o lectură sensibilă. Veteranul **Leo Nucci**, 78 de ani, a fost invitat din nou pentru februarie-martie 2021 să cânte rolul-semnătură Rigoletto din opera verdiană. În gala online s-a ascultat într-o piesă dedicată Florenței, neuitând să spună că primele lecții de canto le-a luat în 1958 chiar în oraşul de pe Arno, căruia i-a adus acum un fierbinte omagiu.

O pagină din opera-zarzuelă „El gato montés" de Manuel Penella au interpretat **Saioa Hernández** şi **Francesco Galasso.** Soprana va reveni la Teatro del Maggio Musicale Fiorentino pentru spectacolul „Forța destinului" sub bagheta lui Zubin Mehta. În continuare, **Luca Salsi** a fost numit de Alexander Pereira „Rigoletto ante-portas", nu de altceva dar dorind să-l diferențieze pe excelentul bariton de Leo Nucci. A cântat aria „Cortigiani", într-o viziune impregnată de verism.

Zubin Mehta

Luca Salsi

„Home Gala Concert" s-a încheiat cu „Nessun dorma" din „Turandot" prezentată solid, în forță, oarecum monoton, dar spectaculos de **Fabio Sartori**, care va debuta în Otello din opera verdiană la Florența, în stagiunea viitoare. Un demers temerar şi interesant.

La finalul acestui reportaj-cronică, nu pot decât să sper că viitoarele stagiuni despre care s-a vorbit la Gala florentină se vor desfăşura sub auspicii de normalitate. Spre bucuria tuturor.

<u>Costin POPA</u>

MIDEM digital edition

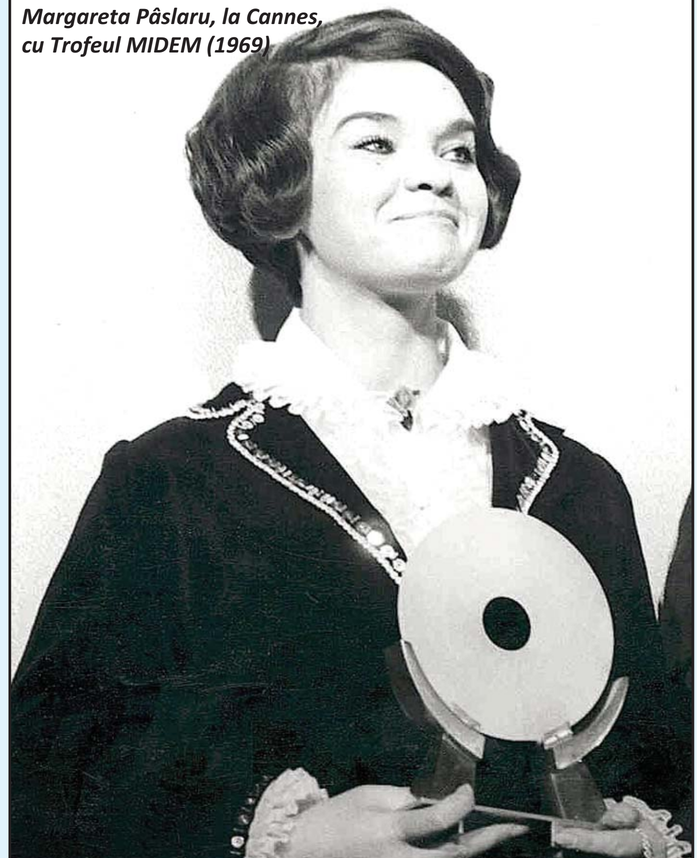
În anul 1967, trupele The Doors, Pink Floyd şi The Jimi Hendrix Experience îşi făceau debutul discografic, The Beatles lansa legendarul album „Sgt. Pepper's Lonely Hearts Club Band", iar The Rolling Stones marca prima şi singura lor aventură pe tărâmul rock-ului psihedelic prin discul „Their Satanic Majesties Request". Strecurându-se

printre evenimentele istorice controversate (protestele împotriva Războiului din Vietnam, Războiul de 6 zile în Orientul Mijlociu, luptele de gherilă conduse de Che Guevara) care măcinau deopotrivă Europa, Americile şi Asia, în Franța se naşte o inițiativă care îşi propune să adune într-un singur loc toată industria muzicală, de la ingineri de sunet, impresari, directori de case de discuri, tineri artişti şi până la marile vedete ale muzicii internaționale. Astfel, în 1967, la Cannes, se naşte Marché International du Disque et de l'Édition Musicale (MIDEM), o adevărată piață de desfacere pentru muzica mondială. Micul oraş de pe Coasta de Azur devine în 1967, pe lângă un centru de referință al filmului internațional, punctul principal de atracție pentru profesioniştii industriei muzicale.

Impactul pe care apariția MIDEM l-a avut în lumea muzicală a fost imediat. Marile case de discuri şi talente ale muzicii uşoare europene şi-au făcut o tradiție în participarea la festival. România a fost reprezentată la Cannes cu succes de către Electrecord, iar în 1969 Margareta Pâslaru a primit Trofeul MIDEM pentru numărul impresionant de discuri pe care îl vânduse în țară, aflându-se într-o companie selectă de artişti de renume mondial precum Gilbert Bécaud, Dalida, Adriano Celentano, Mireille Mathieu, Adamo, The Beatles, Roberto Carlos, Aretha Franklin, Karel Gott, Engelbert Humperdinck, Lili Ivanova, Udo Jürgens, James Last, Lulu, The Monkees, Patty Pravo, Amália Rodrigues, The Seekers sau Maurice Chevalier, acesta din urmă fiind distins cu „Super-Trofeul" MIDEM pentru întreaga carieră. La sfârşitul deceniului, România îşi avea propria stea pe cerul glorios al muzicii anilor '60. Această reuşită a României nu a fost singulară. În 1972, cu ocazia galei în care compozitorul Ennio Morricone a primit Trofeul MIDEM, recitalul lui Gheorghe Zamfir s-a bucurat de un imens succes în rândul publicului şi al presei franceze, prestigioasa publicație „Le Monde" vorbind în termeni elogioşi despre „virtuozul naist român".

După lansarea propriei case de discuri (Apple Records în 1968), The Beatles nu au întârziat să îşi trimită standul la Cannes. De altfel, ne putem face o idee despre importanța acestui festival din relatările lui Tony Bramwell, un apropiat al trupei şi reprezentant al casei de discuri la MIDEM. În cartea sa, „Magical Mystery Tours: Viața mea cu Beatles", Bramwell menționează în numeroase rânduri festivalul de la Cannes ca fiind un interes anual pentru compania înființată de John, Paul, George şi Ringo. Pe lângă oportunitatea de a licenția şi a vinde muzica The Beatles distribuitorilor din întreaga lume, Apple Records, alături de alte case de discuri importante din Regatul Unit, aveau ocazia să găsească artişti noi, tineri talentați pe care să îi promoveze. Astfel, spre finalul cărții, Tony Bramwell povesteşte despre un pianist care l-a încântat în cadrul festivalului de la Cannes şi care i-a înmânat o bandă demo. Întors de la MIDEM, acesta prezintă banda şefilor de la casa de discuri Polydor, care, neîncrezători în potențialul pianistului, refuză să îi ofere o şansă. Acel pianist s-a dovedit a fi nimeni altul decât celebrul Richard Clayderman. Cu toate că acest demers al său s-a încheiat cu un eşec, esențial rămâne faptul că Richard Clayderman a intuit că locul în care trebuie să

Margareta Pâslaru, la Cannes, cu Trofeul MIDEM (1969)

caute industria muzicală este MIDEM şi poate că acest pas din cariera sa l-a ajutat să ajungă de la un tânăr simpatic, talentat, dar necunoscut, la statutul de mare vedetă a

muzicii, care umple şi astăzi marile săli de concert din întreaga lume.

Un alt aspect important al amintirilor lui Bramwell despre MIDEM se referă la întâlnirile sale constante cu fețe cunoscute din industria muzicală internațională. Acest fapt susține încă o dată anvergura acestui festival încă de la apariția sa, ținând cont de faptul că memoriile lui Tony Bramwell se leagă de prima decadă a Marché International du Disque et de l'Édition Musicale. El aminteşte de întâlniri cu personalități importante precum Albert Grossman, managerul lui Bob Dylan, sau cu Don Arden, care impresaria nume sonore din rock-ul britanic (Black Sabbath şi Ozzy Osbourne). Important de subliniat este faptul că aceste întâlniri nu reprezentau ceva ieşit din comun şi erau un fapt obişnuit la MIDEM, fiind recurente an de an.

Margareta Pâslaru cu Maurice Chevalier la Cannes

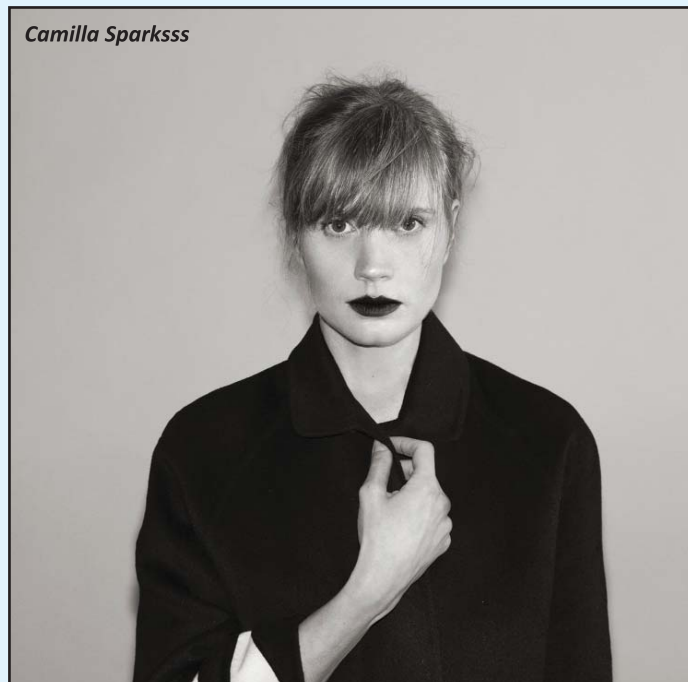
În 1982, MIDEM se mută în noua sa casă, la Palais des Festivals. Epoca romantică a rock-ului se stingea, rebelii poeziei şi muzicii britanice şi americane, apostolii libertății totale, Kerouac, Ginsberg, Elvis, Beatles, Rolling Stones, The Animals, Pink Floyd, The Doors, Dylan erau înlocuiți cu vedetele muzicii pop şi cu un nou tip de răzvrătiți: artiştii rap şi hip hop. Industria muzicală devine cu fiecare an ce trece mai complexă, globalizarea „nu iartă" nici acest domeniu al artei, iar MIDEM este acolo an de an să ofere soluții, sprijin şi oportunități. Timp de 53 de ani, la Cannes s-au adunat mii de muzicieni, impresari, producători, avocați, directori, antreprenori, societăți de drepturi de autor şi jurnalişti. Casele de discuri şi artiştii îşi prezintă arta la standuri sau în concerte demonstrative. Este un loc în care mediul de afaceri, tehnologia şi talentul se întâlnesc pentru a modela noua industrie muzicală.

Anul acesta trebuia să aibă loc în luna iunie cea de-a 54-a ediție, însă Cannes-ul, Franța, Europa şi în cele din urmă toată lumea au fost lovite de pandemia COVID-19. Până în ultima clipă, organizatorii festivalului au sperat că MIDEM va avea loc anul acesta, însă contextul internațional a fost împotrivă. Ce poate face un eveniment a cărui aspirație trece de granițele unui singur stat într-o perioadă în care tocmai frontierele sunt închise? Vine şi propune cel mai ambițios proiect din 1967 până acum: MIDEM Digital Edition.

MIDEM Digital Edition a început în data de 2 iunie 2020 şi reprezintă un veritabil tur de forță ce implică eforturi substanțiale din partea organizatorilor şi în acelaşi timp oferă oportunități concrete tuturor actorilor din industrie, dar mai ales artiştilor.

Anul 2020 aduce la MIDEM un concept nou, concretizat într-o platformă online ce va fi deschisă lumii muzicale până în luna august. În acest timp, toți cei implicați vor avea acces la o bază de date ce include informații despre direcțiile de dezvoltare moderne ale industriei sau cursuri ținute de personalități din domeniu: impresari, compozitori sau cântăreți. Rolul platformei este însă acela de a pune bazele colaborării directe între artişti şi actorii importanți din domeniul muzical.

Săptămâna 2 – 5 iunie 2020 (perioada în care trebuia să se desfăşoare MIDEM 2020) a fost şi cea mai densă în ceea ce priveşte activitatea propusă de organizatori. Au fost susținute zilnic prezentări, conferințe şi sesiuni de întrebări şi răspunsuri. Prin transmisiuni online, directori de case de discuri, producători de filme şi de muzică de film, jurnalişti de la Rolling Stone Magazine, personalități din toate colțurile lumii au prezentat diverse teme de mare interes, de la viitorul industriei muzicale şi înțelegerea mediului online până la discuții despre oportunitățile muzicienilor în timpul pandemiei sau au dezvăluit secretele din spatele muzicii de film. Artişti consacrați (precum Wyclef Jean) au susținut seminare (masterclass-uri) prin care au inițiat tinerii muzicieni în procesul lor creativ, dezvăluind în acelaşi timp paşii pe care i-au urmat în obținerea succesului, dar şi obstacolele întâlnite de-a lungul carierei.

Camilla Sparksss

Accentul principal cade bineînțeles pe descoperirea noilor talente şi, pe cale de consecință, recitalurile au ocupat cel mai mare loc pe agenda MIDEM Digital Edition. În fiecare zi au avut loc în jur de zece recitaluri, care au adus

pe „scena online” nume încă necunoscute la nivel mondial, cantautori şi trupe variate ca loc de origine şi gen muzical abordat, dar care au în comun un mesaj puternic pe care vor să-l facă cunoscut lumii întregi. Să fii „vânător” de talente la MIDEM Digital Edition pare cea mai plăcută şi simplă meserie din lume. Am făcut cunoştinţă aşadar cu poeta-cântăreaţă Ditty din India, care după cum bine spune

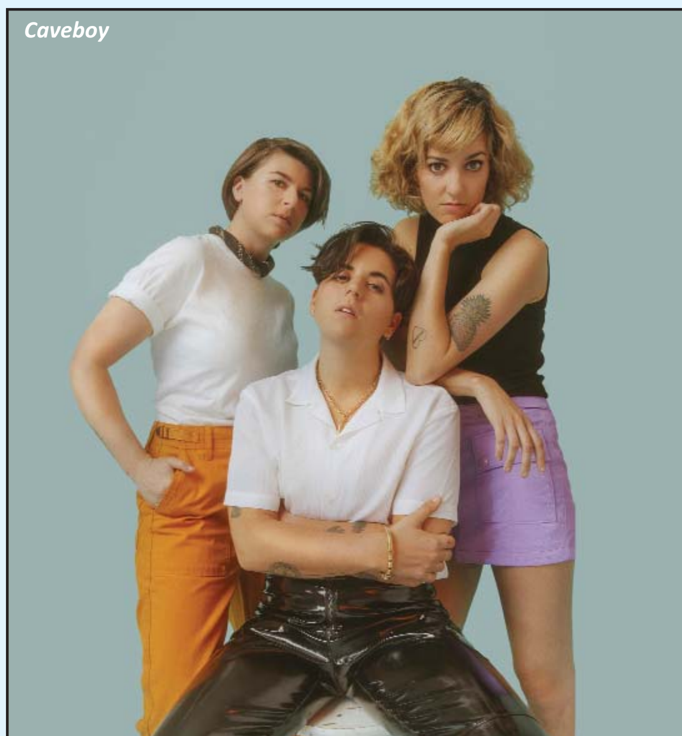

chiar ea: „oscilează cu graţie între cuvântul rostit şi muzică”. Din India am ajuns în Canada, acolo unde trio-ul Caveboy ne dezvăluie o viziune proaspătă şi în acelaşi timp nostalgică asupra pop-ului alternativ. În Franţa, îi vedem pe Isaac Delusion, o trupa pop aproape de consacrarea internaţională, dar înainte să ajungem la Paris nu putem să nu ne oprim în Venezuela să o ascultăm pe cântăreaţa şi compozitoarea Manu Manzo, nominalizată la Premiile Latin Grammy. Din Belgia ne ademeneşte către lumea lor YellowStraps, un „duo ameţitor, strălucitor şi revigorant din Bruxelles”; precum Schönberg, care spre finalul carierei recunoştea că încă se mai poate scrie multă muzică bună în Do Major, cei doi fraţi belgieni prin muzica lor par să spună că genul R&B/Hip-hop nu a fost deocamdată epuizat. Nu au lipsit din acest festival al talentului nici Marea Britanie, Statele Unite, Finlanda, Letonia, Elveţia sau Nigeria. De altfel, niciun colţ de lume nu a rămas nedescoperit, niciun gen muzical nu a plecat de la MIDEM Digital Edition fară să îşi spună cuvântul.

Pe 5 iunie, în ultima zi a festivalului propriu-zis, a avut loc un interviu cu celebrul cântăreţ american, de origine senegaleză, Akon. Autor a nenumărate hit-uri comerciale în anii 2000, cu ocazia MIDEM descoperim o latură profundă a credinţei lui Akon în muzică şi cultură. Discuţia dintre cântăreaţa sud-africană Candice Pillay şi Akon este de natură a releva menirea unui artist, anume forţarea barierelor culturale şi geografice şi îmbrăţişarea întregii lumi prin creaţia sa. Astfel, proiectul lui Akon de a lansa şase albume într-un singur an, la prima vedere pare să descurajeze pe oricine încearcă să îşi imagineze un asemenea demers. Prin urmare, casele de discuri au refuzat proiectul. Credinţa interpretului american este însă alta. El susţine că şase albume sunt puţine în comparaţie cu dimensiunile globului şi întrucât fiecare album este destinat unei zone culturale diferite (atât prin influenţele muzicale, cât şi prin limbă), Akon a luat sarcina în propriile mâini şi a înfiinţat propriile case de discuri: una pentru muzica Hip-hop, una pentru muzica afrobeat, una pentru muzica reggae şi una pentru muzica pop.

Anul acesta, Akon se poate mândri cu o realizare uluitoare – înfiinţarea propriului oraş Akon City în Senegal. În luna ianuarie 2020, acesta a anunţat pe pagina sa de Twitter începerea demersului pentru înfiinţarea Akon City. Fiind un promotor al culturii africane, Akon a primit un teren de 80.000 de metri pătraţi lângă capitala Dakar, din partea preşedintelui Senegalului. Vedem că Akon are o dimensiune aproape romantică în demersurile sale şi, dacă în secolul XIX compozitorul german, şi-a construit la Bayreuth un edificiu impunător al dramei, un templu în care sunt readuse la viaţă miturile anglo-saxone, iată că în 2020 cântăreţul american (de origine africană) ridică în mijlocul deşertului un întreg oraş dedicat muzicii şi culturii africane.

Industria muzicală nu este nici pe departe imuabilă, ci din contră regulile şi modul de abordare se pot schimba brusc datorită inovaţiilor tehnologiec, exacerbării globalizării sau din cauza unei pandemii. MIDEM încearcă să ofere resurse, informaţii şi soluţii pentru adaptarea la aceste schimbări şi reuşeşte să reunească an de an, sub acelaşi acoperiş, principalii vectori care fac lumea muzicală să se mişte. Aşadar, fie că eşti în căutarea inspiraţiei, a

Caveboy

socializării, fie că ai o vedere mai practică, aplecată spre afaceri, MIDEM este locul potrivit pentru orice profesionist al muzicii, indiferent de momentul în care acesta se află în carieră şi de locul pe care îl ocupă pe întinsul tablou al industriei muzicale. Rămâne de văzut dacă 2020 va însemna un nou an 1967 şi dacă MIDEM Digital Edition va deveni o tradiţie anuală în paralel cu evenimentul de la Palais des Festivals.

David LAPADAT

Music-hall online

"Teatru, spectacol, lectură, muzee virtuale, toate, de acasă!"… Acesta a fost sloganul transmis tuturor la începutul şi în timpul pandemiei, prin instituţiile de cultură (teatre, biblioteci, muzee) care s-au repliat din…mers şi au pregătit mijloace alternative (video, on-line, live-streaming, aplicaţia Zoom) de petrecere a timpului liber pentru publicul spectator! Au fost programate înregistrări cu spectacole, concerte, recitaluri, redifuzări, momente artistice live de acasă sau diverse activităţi culturale online care au putut fi urmărite pe paginile web sau pe cele de socializare ale acestora. Demersul a fost menit să compenseze cumva retragerea temporară a oamenilor, departe de viaţa socială şi culturală. Cu toţii au încercat - şi au reuşit - să se adapteze astfel încât "statul acasă" să nu îi priveze pe oameni de evenimentele sau locurile plăcute pe care obişnuiau să le frecventeze, artiştii reuşind să aducă bucurie şi destindere în casele tuturor.

De Ziua Mondială a Teatrului şi Ziua Solidarităţii Artiştilor, pe 27 martie, atunci când teatrele şi companiile teatrale din întreaga lume erau deja cu porţile ferecate din cauza pandemiei Covid–19, Teatrul de Revistă "Constantin Tănase" a lansat campania "De la TĂNASE în DIRECT la VOI în CASE!". Astfel a marcat acea zi aniversară, simbolic, când, pe reţeaua de socializare FB a fost difuzată prima reprezentaţie a unui spectacol de Revistă, cu momente artistice de mare succes. Cei mai îndrăgiţi actori şi interpreţi, alături de Baletul şi de Orchestra Teatrului, au ajuns în casele românilor de pretutindeni şi i-au îndemnat să pornească împreună într-o lungă călătorie virtuală prin lumea fascinantului spectacol de Revistă, un gen unic în lume! Toţi, cu speranţa şi dorinţa de a se întoarce cât mai curând în "*casa*" lor şi de a-şi primi spectatorii aşa cum se cuvine şi aşa cum au fost obişnuiţi ori de câte ori au trecut pragul Sălii Savoy... *"Vrem să le dăruim românilor acel strop de bucurie, de relaxare, de culoare şi de savoare de care au atâta nevoie!"* – declara atunci actorul Vasile Muraru, Managerul Teatrului Tănase. *"Încercăm să le redăm zâmbetul tuturor cetăţenilor pentru care acum este vital să stea în case! Lansăm această campanie într-o zi de sărbătoare, din dorinţa de a aduce un omagiu tuturor slujitorilor Thaliei, din partea celei mai vechi Instituţii de cultură a Capitalei, care anul trecut a împlinit 100 de ani"*. De atunci, timp de trei luni, în fiecare week-end, de la ora 18.00 au fost difuzate pe Facebook, Youtube şi Instagram cele mai frumoase spectacole de Revistă, musicaluri şi comedii de mare succes. Audienţa şi impactul social măsurate săptămânal au fost impresionante, pe măsura celebrităţii artiştilor Teatrului. Printre ei, şi regretaţii actori Stela Popescu, Cristina Stamate, Nae Lăzărescu, Paul Talaşman, regizorii Biţu Fălticineanu şi Nae Cosmescu ("Omul care a văzut moartea", după Victor Eftimiu) sau textierul Octavian Sava ("Omul care a văzut moartea", "O premieră furtunoasă")… Trebuie remarcată audienţa din Diaspora: producţiile video au fost vizionate, pe lângă România, în ţări de pe mai multe continente în Marea Britanie, Italia, Germania, Spania, Franţa, Algeria, SUA, Irlanda, Rep. Moldova, Austria, Belgia, Canada, Emiratele Arabe Unite, iar în clasamentul oraşelor, în top 10 s-au aflat Londra, Milano şi Madrid.

La 10 ani de la premiera oficială din 19 martie 2010 a fost difuzat musicalul "O premieră furtunoasă", o adaptare după piesa lui Ion Luca Caragiale, "O noapte furtunoasă". Textul şi versurile au fost semnate de regretatul Octavian Sava, iar muzica de compozitorul Marius Ţeicu. Regizată

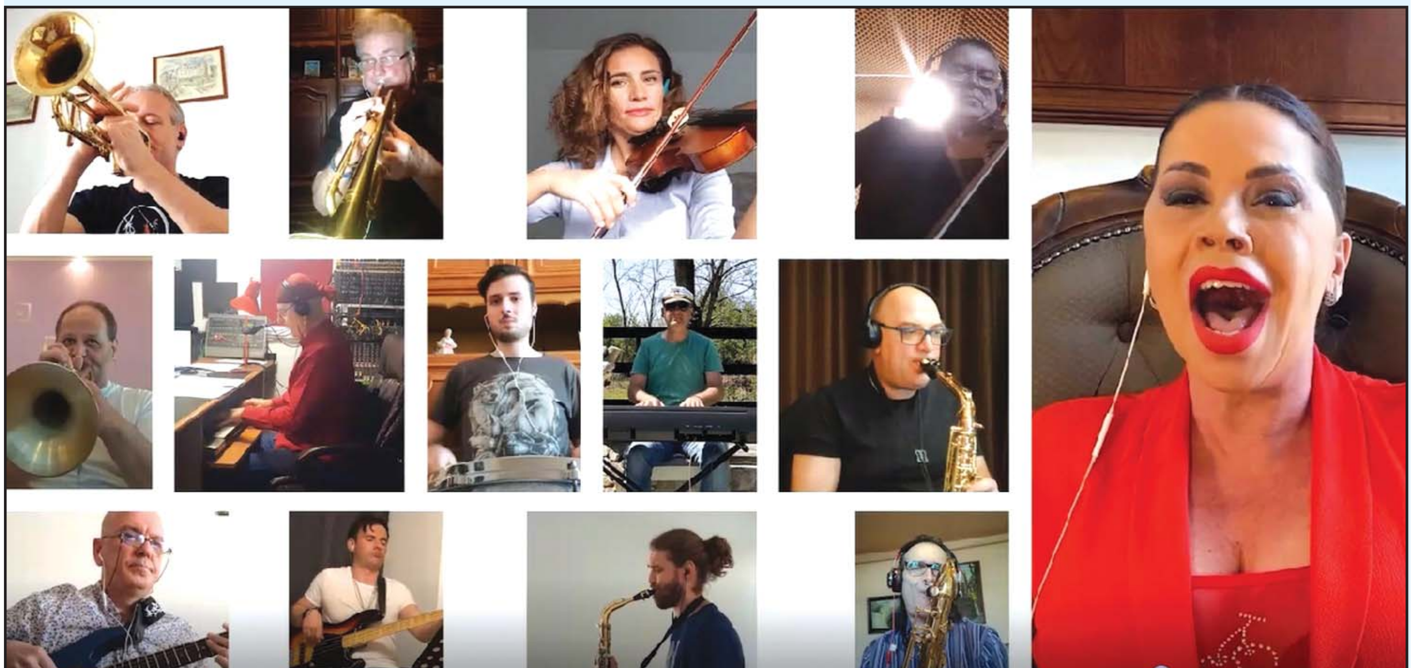
de Cezar Ghioca, această comedie muzicală i-a avut în rolurile principale pe actorii Valentin Teodosiu şi Adriana Trandafir. Alături de aceştia din distribuţia spectacolului ai mai făcut parte Cristian Simion, Oana Ghioca, Nae Alexandru, Alexandru Lulescu, Mirela Boureanu-Vaida, Marcel Horobeţ, Ortansa Stănescu, Daniela Cristea, George Enache, George Ioan Hodor şi Baletul Teatrului de Revistă.

Comedia "Sosesc deseară" de Tudor Muşatescu, musicalurile "Omul care a văzut moartea" - spectacol emblematic din arhiva Teatrului de Revistă "Constantin Tănase", după Victor Efiimiu (pe un libret de Marius Ţeicu şi Octavian Sava) şi "O premieră furtunoasă" au fost lideri incontestabili de audienţă. Mare succes a avut "Aplauze, Aplauze" (regia Biţu Fălticineanu), a cărui premieră a avut loc în anul 2010 şi care a fost dedicat celor peste 30 de ani de carieră a celebrului cuplu Stela Popescu şi Alexandru Arşinel!... La fel şi reprezentaţia cu "Viva Revista!" din 21 februarie 2014, un spectacol de revistă din arhiva teatrului, pe texte de Mihai Maximilian, Nae Lăzărescu, Octavian Sava, Vasile Muraru, Aurel Storin, Dan Mihăescu ….

Cu ocazia Zilei Internaţionale a Muzeelor, în luna mai a fost difuzat reportajul "Calea Victoriei 33 - Istoria Locului, Istoria Succesului", dedicat participării în premieră a Teatrului, cu un an în urmă la Noaptea Muzeelor – ediţia XV; 2019 a fost şi anul în care Teatrul Tănase a aniversat 100 de ani de existenţă.

4 iunie, ziua în care Alexandru Arşinel a împlinit 81 de ani a fost marcată, tot de la… distanţă cu o confesiune impresioantă şi un moment artistic al marelui actor şi cu difuzarea spectacolul aniversar din 2019, "Şi iată c-au trecut 80 de ani – Alexandru Arşinel" (regia şi scenariul Vasile Muraru şi Valentina Fătu). A fost cel mai nimerit mod de a-l sărbători în condiţiile date, difuzând acel eveniment memorabil dedicat celor 80 de ani de viaţă şi peste 60 de ani de carieră dăruiţi teatrului şi filmului românesc, dar mai ales Revistei, un gen unic în lume. Atunci, marele actor a fost sărbătorit pe scena Sălii Savoy cu ocazia unui eveniment memorabil imaginat de actorii Vasile Muraru şi Valentina Fătu, ca "*o firească reverenţă profesională, în faţa unui artist de excepţie al genului revuistic!*". Pe scena pe care tot timpul spectacolului s-a aflat Alexandru Arşinel au poposit rând pe rând, artişti, prieteni, colegi, colaboratori de-o viaţă: compozitorul Jolt Kerestely, prezentatorul Octavian Ursulescu, interpreţii Mirabela Dauer, Gabriel Dorobanţu, Sanda Ladoşi, Luminiţa Anghel, Adrian Enache, actorul Eugen Cristea, Ioana Bogdan (realizator emisiuni TVR), regizorul de teatru radiofonic Dan Puican (fostul soţ al Stelei Popescu), prieteni apropiati ai actorului şi soliştii Teatrului de Revistă "Constantin Tănase", Bianca Sârbu, Alin Gheorghişan şi Daniela Tănase, alături de baletul teatrului. Iuliana Marciuc a fost moderatoarea acestui spectacol - eveniment din care nu au lipsit, pe lângă discuţiile şi amintirile evocate, şi intermezzo-urile muzicale ale marelui sărbătorit, omagiat de echipa Teatrului de

Revistă, de familie, de colegii de breaslă, de soliştii de muzică uşoară, de compozitori, textieri, regizori, de prieteni şi admiratori.

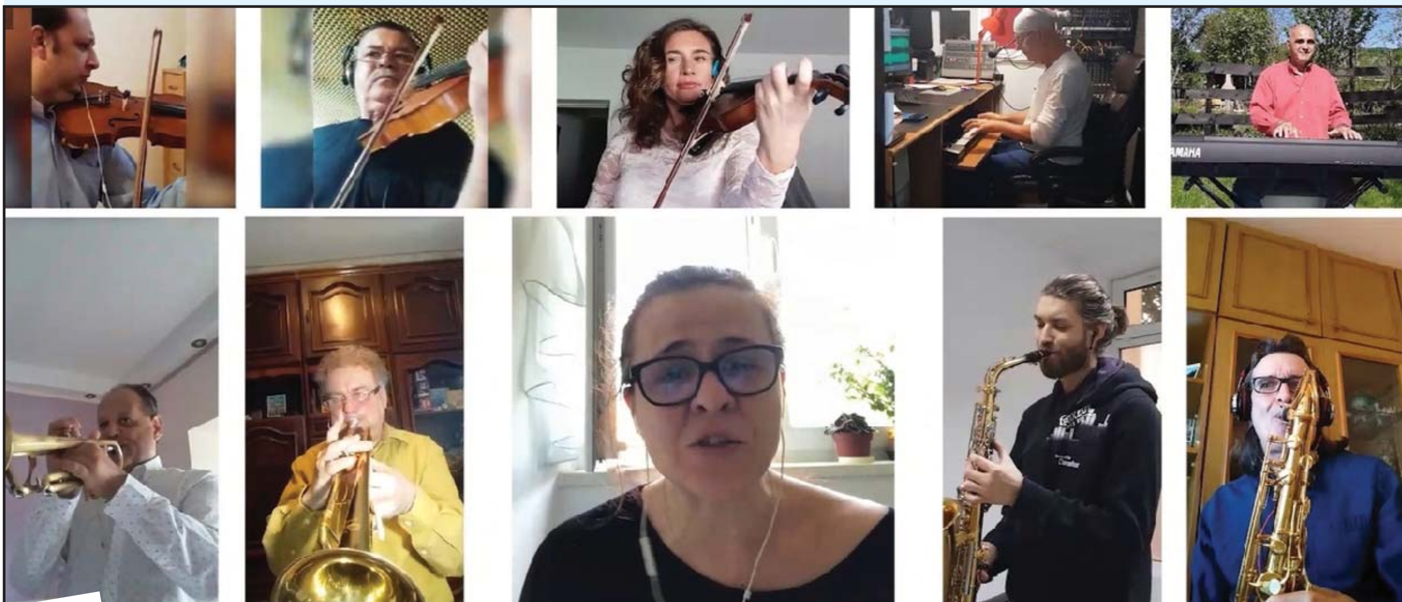
"(dor de) ANDA", producția Teatrului de Revistă "Constantin Tănase" care a avut premiera oficială pe 18 iunie 2017, a readus în centrul atenției marile şlagăre lansate de Anda Călugăreanu. "Musicalul te face să redescoperi frumusețea vieții, darul talentului, bucuria şi durerea şi îți reaminteşte de importanța fundamentală a iubirii, în scurta noastră trecere pe Pământ, pentru că, privită din cer, din altă dimensiune, viața e un cântec" – spunea tânăra regizoare Geanina Hergheligiu. Din distribuție au făcut parte foarte tinerii actori şi solişti - Oliver Toderiță, Victor Apetrei, Dan Baltag, Melania Bejan, Daria Corbu, Silvia Gagu, Mădălina Ignat, Ştefan Ruxanda care "*interpretează, improvizează, dansează, cântă în cor, cântă solo sau în… dialog, într-un spectacol muzical, construit delicat, geometric, cu o uşoară tentă ludică, adolescentină, un show plin de energie, sincer şi liber – exact aşa cum era şi Anda Călugareanu*". Emoționant este motto-ul acestui spectacol-remember: "*Anda Călugăreanu face parte din categoria acelor ființe a căror plecare grăbită rămâne ca o taină…. Pe Anda o regăsim în toți şi în fiecare obiect din scenă. Ea este personajul principal*".

Vasile Muraru

La începutul lunii aprilie, Teatrul Tănase a lansat oficial o nouă campanie – "TĂNASE, un TEATRU al tuturor" prin care, fiecare actor, solist vocal, membri ai baletului şi orchestrei a ajuns virtual în casele tuturor românilor, cu gânduri bune, cu emoție şi cu dragoste, cu mesaje încurajatoare şi îndemnuri mobilizatoare, dar şi cu momente artistice speciale (monolog, poezie, dans, cântec, piese instrumentale). Acestea au fost postate alternativ, mai precis, ziua de luni aparținea actorilor, marțea membrilor baletului, miercurea interpreților şi soliştilor vocali, iar joia, Orchestrei Teatrului, cu partituri instrumentale de mare succes sau acompaniindu-i pe solişti.

Luminița Anghel (cu "Je t'aime"), Adrian Enache (cu "Sfârşitul nu-i aici", pe versurile melodiei "Death is Not the End" a lui Bob Dylan, traduse în limba română de celebrul Florian Pittiş, cel care a lăsat-o moştenire atâtor generații), Alexandra Penciu (cu "Vin' la mama de mă cere", pe versuri de inspirație folclorică, compusă de Laurențiu Profeta în 1986 pentru Monica Anghel), Daniela Tănase (cu "Aşa-i viața"), Adriana Lungu Gavrilă (cu superba baladă "România" a cantautorului Adrian Daminescu), Radu Ghencea (cu "Nu m-am gândit la despărțire", piesa lansată de Dan Spătaru la Festivalului Mamaia '85 şi distinsă cu Premiul I şi Premiul Publicului, o compoziție a lui Dan Dimitriu, pe versurile lui Angel Grigoriu şi Romeo Iorgulescu) au cântat "de acasă", acompaniați fiind de membrii Orchestrei Teatrului de Revistă, în aranjamentele orchestrale ale lui Dan Dimitriu, aflat de fiecare dată la pian. Membrii Orchestrei au interpretat piesele "Hey" (Julio Iglesias) şi "Can't Take My Eyes off You" ("I Love You Baby"), totul prin aplicația Zoom: Sorin Gabriel Dragoş (pian), Iulian Popa, Iuliana Ghiduc, Dumitru Feraru

Valentina Fătu

(vioară), Silviu Albei, Gabriel Anghel, Manea Grigoraş (trompetă), Constantin (Cip) Popescu, Mantu Vicenţiu, Florin Dinu (saxofon), Radu Clipa (trombon), Silviu Stoica (chitară), Daniel Pirici (chitară bas) şi Mihai Andrei Mânzar (tobe).

În două week-end-uri (a doua oară, la cerera publicului) a fost difuzată spumoasa comedie “Sosesc deseară” scrisă în anul 1931 de celebrul dramaturg Tudor Muşatescu. Din distribuția spectacolului semnat de regretatul regizor Nae Cosmescu au făcut parte Vasile Muraru, Valentina Fătu, Ana Maria Donosa, Cristian Simion, Nae Alexandru, Paula Rădulescu şi George Ioan Hodor. Despre acea producție, Dinu Săraru scria: “*Repertoriul Teatrului de Revistă se diversifică cu piesa* <<Sosesc deseară>>, *(…) păstrătoare a farmecului scrisului care l-a făcut atât de iubit de autor. Actorii* <<specializaţi>> *în texte–scheciuri, cuplete, momente, schițe, duete muzicale comice, anecdote, răvaşe, etc, etc,* <<fondantele>> *oricărei Reviste – descoperă şi rolul de trei acte sau de două sau de unu într-o piesă clasică în care, aşa cum se întâmplă la Muşatescu, rolul principal îl joacă şi literatura propriu-zis teatrală. Nu trebuie să ne speriem dacă vom întâlni la “Tănase” şi o piesă întreagă, mai solidă decât cea care se joacă azi, într-o distribuție cu Vasile Muraru în frunte, în care se afirmă şi tineri demni de toată atenția. Aşadar, şi în cazul acesta, ca şi în genul Revistă sută la sută, succesul depinde la fel, şi de text şi de talent*”.

“A trecut ceva vreme de când pe scena Teatrului <<Constantin Tănase>> *se juca* <<Sosesc deseară>>, *această mereu tânără comedie a lui Tudor Muşatescu”* – scria publicistul şi criticul de teatru, Şerban Cionoff. *“Şi, deloc surprinzător, iată că după atâția ani de la premieră, o regăsesc la fel de vie, de tânără şi de drăcoasă. (…) Cred că Nae Cosmescu a avut flerul de a-i fi citit pe actori si, mai ales, de a-i fi distribuit, pe fiecare, ca nimeriți interpreți, făcând din fiecare cei mai potriviți tălmăcitori ai personajelor. (…) Am asistat la o captivantă* <<comedie sentimentală din lumea provincială>>, *după cum bine i-a spus eminentul teatrolog Virgil Brădățeanu. (…) În ceea ce îl priveşte pe autor, acesta este pur şi simplu năucitor. Îi citisem piesele, pe unele le văzusem chiar pe scenă, aşa după cum îi aşteptam cu nerăbdare şi îi recitam pe nerăsuflate* <<muşatismele>>… *Se povesteşte că, presimtindu-şi sfârşitul, îşi mustra, cu duioasă amărăciune, câte un prieten mai uituc*: <<De ce nu vii să mă vezi? O să mă duc şi o să îți pară rău>>. *De aceea nu pot decât să mulțumesc minunatei trupe de la Teatrul* <<Constantin Tănase>> *fiindcă, iată, ne-a invitat să ne întâlnim cu Nenea Tudorică fix… DESEARĂ, aşa după cum ne-a anuntat el însuşi că VA SOSI*”.

Dan Dimitriu

Teatrul de Revistă „Constantin Tănase" – Sala SAVOY
Calea Victoriei nr. 33, Sector 1, Bucureşti
prezintă

STELA POPESCU
ALEXANDRU ARŞINEL
VASILE MURARU
CRISTINA STAMATE
ALEXANDRU LULESCU
ADRIANA TRANDAFIR
VALENTINA FĂTU
VIVA REVISTA!
ANAMARIA DONOSA
LILIANA MOCANU
CRISTIAN SIMION
NAE ALEXANDRU
ANA MARIA MIRICĂ
BIANCA SÂRBU
ALIN GHEORGHIŞAN

Spectacol revuistic pe texte de:
Mihai Maximilian, Nae Lăzărescu, Octavian Sava, Vasile Muraru, Dan Mihăescu
Ansamblul de Balet al Teatrului de Revistă “Constantin Tănase”
Solişti: Vali Roşca, Edy Chiriţescu (asistent coregraf), Andrei Dogaru, Oana Popovici, Roxana Diatcu
Coregrafia: CORNEL POPOVICI
Orchestra Teatrului de Revistă “Constantin Tănase”
Dirijor şi orchestrator: DAN DIMITRIU
Scenografia: Ana Iulia Popov
Conducerea muzicală: Dan Dimitriu
Regia: CEZAR GHIOCA

Ei bine, iată că în luna iulie, odată cu deschiderea Stagiunii Estivale 2020, artiştii Teatrului de Revistă VOR SOSI din nou în viețile noastre, la Teatrul de Vară Herăstrău. ”CU MASCĂ sau FĂRĂ MASCĂ – OAMENII VOR SĂ ZÂMBEASCĂ!” este un spectacol de Vasile Muraru şi Valentina Fătu, din distribuția căruia fac parte toți artiştii Teatrului Tănase şi care vor evolua pe rând, în diferite formule ale aceluiaşi spectacol, cu cele mai apreciate momente artistice din actuala stagiune, pe scena celei mai mari şi mai moderne grădini de vară din țară. *“Am gândit special acest spectacol de Revistă adaptat tuturor condițiilor şi măsurilor impuse de autorități pentru prevenirea contaminării cu noul coronavirus şi a desfăşurării activităților culturale în condiții de deplină siguranță sanitară”* – a declarat managerul Teatrului, Vasile Muraru. *”Pe scenă şi în culise, pentru artişti şi personalul tehnic, dar şi în frumoasa grădină de vară pentru spectatori vom respecta toate măsurile de protecție şi distanțare socială. Chiar şi conceptul spectacolului a fost gândit astfel încât să ținem cont de toate regulile esențiale pentru protecția artiştilor: vom avea 3 variante de distribuție, dar nu vor lipsi baletul, cu o coregrafie specială, şi orchestra Teatrului”*. Din păcate însă, deşi Teatrul de Vară HERĂSTRĂU are o capacitate de aproape 2.500 de locuri, acesta va putea fi ocupat, la fiecare reprezentație, doar până la maxim 500 de locuri, aşa cum prevede regulamentul impus de starea de alertă. Chiar şi aşa, se va juca în fiecare sâmbătă seara, în iulie şi septembrie, astfel încât spectatorii să se bucure de marii artişti ai Revistei şi de spectacolele de care le-a fost atât de dor.

Oana GEORGESCU

Live... de ziua lui!

Cu siguranţă între cele mai urgisite categorii sociale în perioada aceasta în care pandemia a impus restricţii totale se numără cea a artiştilor liber-profesionişti, care

efectiv timp de trei luni de zile n-au avut nici un venit şi nici nu sunt semne că ar primi vreun ajutor de undeva. În aceste condiţii, unii dintre interpreţi s-au orientat către forme originale de spectacol, cu bilete achiziţionate online, însăşi vizionarea fiind în acelaşi mod. Asta însemnând şi o uşoară "dezmorţire" după îndelunga inactivitate, asemeni sportivilor de performanţă, dar şi reluarea legăturilor cu publicul, chiar de la distanţă. La fotbal, o serie de antrenori şi jucători au opinat că disputarea meciurilor fără spectatori (clar o exagerare) este ciudată, lipsind reacţia şi încurajările publicului, drept care unele cluburi au recurs la metode simpatice, cum ar fi plasarea în tribune a fotografiilor la scară mare a unor suporteri, dar şi aici s-a produs pe un stadion din străinătate o dandana, apărând, scăpare a organizatorilor, chipul unui... criminal în serie! "Microbiştii" protestează pe drept cuvânt, invocând faptul că lumea se înghesuie fără restricţii în pieţe, de pildă, iar la spectacolele în aer liber este admisă cifra de numai 500 de spectatori (probabil se vor monta turnicheţi, ca la stadioane, pentru a număra şi a opri accesul după... 499, al 500-lea urmând a fi tras la sorţi!). În fine, treaba lor, să se descurce cu fotbalul, acolo oricum jucătorii câştigă imens şi adesea nejustificat, noi să ne bucurăm că deocamdată se pot desfăşura concerte în aer liber. Dar s-a gândit oare cineva cât ar trebui să coste biletul de intrare pentru a acoperi măcar cheltuielile, în care intră îngrădirea incintei, scaunele, scena, instalaţia de sunet şi lumini, plata soliştilor, a instrumentiştilor şi a backing-ului vocal (în caz că e vorba de un concert "live")? Aşa încât, până se vor găsi modalităţi mai lucrative, Aurelian Temişan a apelat la o soluţie ce împacă ambele părţi, respectând restricţiile impuse de autorităţi, dar implicându-i şi pe fani, care şi-au putut cumpăra bilete şi urmări concertul instalaţi comod în fotolii, acasă, eventual degustând o licoare nepermisă în sălile de concert. Intitulat "Live... de ziua mea!", concertul a avut loc chiar în seara de 3 iunie, numeroşii admiratori având ocazia să fie părtaşi la aniversarea muzicală a preferatului lor. Acum să nu vă închipuiţi că protagonistul a stat cu un microfon în mână în sufrageria proprie, folosind "negative" orchestrale! Respectându-şi statutul de vedetă a genului, dar şi publicul, Aurelian Temişan (prietenii şi colegii folosesc mai mult celălalt prenume al său, Cornel) a susţinut un recital amplu de două ore, pe o scenă amenajată într-un studio, în acompaniamentul formaţiei sale, plus al celor două coriste din backing, Camelia Ciobanu şi Călina Epuran. Iată componenţa formaţiei: Mirel Cumpănaş (chitară), Marius Oprea (chitară bas), Ştefan Ciobanu (claviaturi, vocal) şi cunoscutul Răzvan "Lapi" Lupu (baterie). Aşa cum declară însuşi interpretul, "a fost un concert frumos, plin de energie, cu de toate", în care el într-adevăr, temperamental cum îl ştim, nu s-a menajat, evoluând dezinvolt, ca şi cum putea interacţiona cu spectatorii, unii dintre ei aflaţi la mare distanţă, peste hotare. Când a spus "cu de toate", Aurelian Temişan s-a

referit între altele la repertoriu, care a fost foarte divers şi bine ales, cu piese în limba engleză, "Play that funky music" sau celebra "To love somebody" a formaţiei Bee Gees, care a încheiat recitalul, dar şi cu amuzanta referire... autobiografică pe care craioveanul nostru o introduce, pe drept cuvânt, în toate spectacolele sale, "M-a făcut mama oltean". În urmă cu câţiva ani am consemnat recitalul extraordinar al lui Aurelian Temişan pe scena festivalului de la Amara, dotat cu "Trofeul tinereţii" (interesant este faptul că tatăl solistului a participat pe vremuri la acest concurs de mare tradiţie!), subliniind atunci respectul interpretului faţă de toţi compozitorii cu care a colaborat, pe care nu-i uită, şi în general faţă de muzica uşoară românească. Ei bine, pe aceleaşi coordonate s-a situat şi acest "live în pandemie", fiindcă n-au lipsit mai vechile succese "O poveste din Vest" ("Billy Joe King", primul hit al lui Temişan, încredinţat lui de George Natsis în 1991) sau "Cine oare?" de Viorel Gavrilă, plus reverenţe făcute unor reputaţi compozitori dispăruţi, Vasile Veselovschi, prin "Merit eu?" (să nu uităm că acelaşi Aurelian Temişan a susţinut un minunat concert-omagiu Aurelian Andreescu, la Teatrul Naţional, în Sala Mare), sau Dumitru Lupu ("Mă-ntorc la tine, mare albastră"). Aşa cum nu i-a uitat nici pe colegii cu care a împărţit nu o dată cabina în turnee, Gil Dobrică, şi el craiovean ("Hai acasă", versiunea piesei "Country road" a lui John Denver), sau Ilie Micolov ("Dragoste la prima vedere"). Diversitatea stilistică, de la piesele de atmosferă la cele dinamice, ritmate, a constituit un atù, cu atât mai mult cu cât cei care şi-au procurat bilete au urcat pe o platformă de "streaming", cântând alături de solist, la volum mare, putându-se manifesta poate mult mai liber decât la un spectacol obişnuit. Publicul a apreciat piesa muzicianului rock Dragoş Docan, "Nu, nu, nu", recursul la două hit-uri din repertoriul lui Connect-R, "Eu vara nu dorm" şi "Mai dă-te-n dragostea mea", melodia lui CRBL "Petrecerea" şi un titlu cu care Temişan face succes în ultima vreme, "Când nu eşti a mea" (Ion Marinescu/ Ralflo). Dar atunci când vorbim de actualitatea repertoriului de mare popularitate al cântăreţului-actor (să nu uităm rolurile sale de mare succes pe scenele teatrale) se cuvine rostit apăsat numele compozitorului Mihai Alexandru. După audienţa incredibilă a primului titlu în manieră pop urban încredinţat solistului, "Of, ce doare!", Mihai Alexandru a recidivat pe aceeaşi linie cu "E groasă treaba" şi "Cântă toată mahalaua", cel mai nou hit născut din colaborarea celor doi fiind "Pizza", pe drept cuvânt cele patru melodii înscriindu-se ca linii de forţă ale concertului de faţă. Să urmărim viitoarele întâlniri ale lui Aurelian Temişan cu publicul iubitor de muzică uşoară, dar mai întâi el va reveni la Antena 1 în postură de membru al juriului la populara emisiune TV "Te cunosc de undeva". Deocamdată consemnăm aici succesul total al concertului "Live... de ziua mea!", la finalul căruia soţia sa, actriţa Monica Davidescu, şi fiica, Dora i-au dăruit un frumos tort aniversar.

U. OCTAVIAN

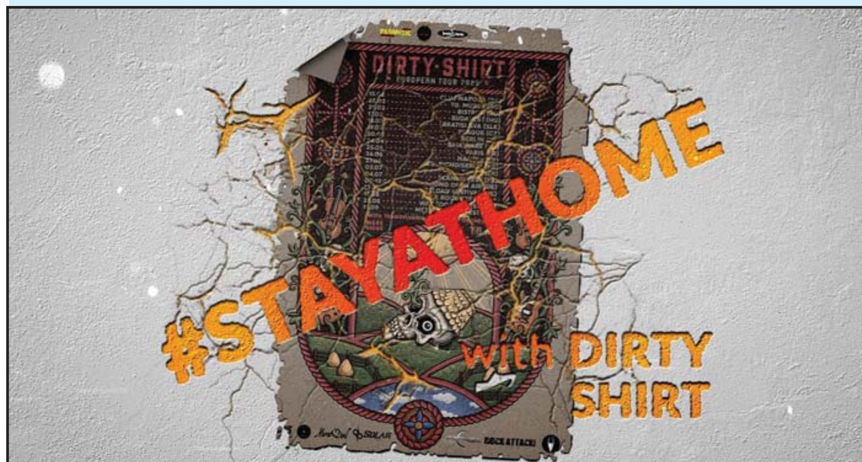

Final de concert cu soţia Monica Davidescu, fiica Dora, şi... tort aniversar

Jurnal de Carantină

„Situaţia este crudă şi amară / mama nu pluteşte, tata nu mai zboară...” Parafrazând versurile lui Mircea Florian dintr-o piesă greu acceptată de cenzorii comunişti pe vremuri, situaţia nu este tocmai roză pe scena pop-rock autohtonă, ca să nu mai vorbim de culise. Nu spun o noutate, vedem ce se întâmplă în lume cu toate restricţiile în ceea ce priveşte manifestările culturale cu spectatori, în particular cele muzicale. Dar nu despre aceasta mi-am propus să scriu aici, ci despre jumătatea plină a paharului...

Care stă să dea pe dinafară, judecând după atâtea reinventări ale instrumentiştilor şi soliştilor, de la a înregistra acasă şi până la a susţine concerte... live pe internet, un lucru altădată de domeniul SF, astăzi posibil cu noile tehnologii, platforme online etc.

Creativitatea şi imaginaţia au triumfat în breasla pop-rock din martie încoace, cu idei dintre cele mai interesante. Au apărut proiecte ale unor muzicieni care nu s-au văzut vreodată, cu atât mai puţin să fi colaborat anterior, oriunde se află ei. Câteva platforme le-au facilitat concerte în care au cântat simultan, din diverse locuri de pe glob... Zilnic suntem asaltaţi de invitaţii la spectacole, mai mici sau mai mari, gratuite sau contra cost. Câteva astfel de iniţiative din ultimul timp mi-au atras atenţia în mod special.

În 29 mai s-a încheiat o serie de show-uri TV StayAtHome with Dirty Shirt, după o lună şi jumătate de ediţii. Grupul maramureşean - cu cele mai mari succese pe scena internaţională metal-rock din ultimii ani - a susţinut săptămânal emisiuni pentru fanii din toată lumea, cu sute de mii de vizualizări pe facebook. Coordonaţi de liderul Mihai Tivadar din Franţa, membrii trupei şi colaboratori ai acesteia (e vorba de zeci de instrumentişti şi solişti) au înregistrat versiuni acustice la piese mai vechi, piese noi în versiuni de carantină („Geamparalele”), un cover inedit The Prodigy, un altul după „Easy” (compoziţie Lionel Richie, dar în varianta remake Faith No More), totul culminând cu clipul „Rocks Off” din ultima ediţie, care a vizualizat circa 100 de figuranţi (inclusiv fani); menţiune specială pentru chitaristul – editor de imagine Cristi Bălănean! Succesul neaşteptat le dă ghes rockerilor să continue cu un sezon estival...

Mike Godoroja şi grupul său Blue Spirit (Dorian Pârvu, Vali Vătuiu, Tibi Duţu, reuniţi acasă la lider) se află din 29 mai în turneu... virtual. Un spectacol care se reia săptămânal, de fiecare dată cu alte piese în repertoriu, dar şi invitaţi – primul concert a avut momente de recitare cu Eugen Cristea, care la un moment dat şi-a adus aminte că pe vremuri a cântat folk. Codrin Cârdu a pictat, dar a şi cântat... iar printre invitaţii din casa lui Mike s-au aflat şi Marius Mihalache (la ţambal), chitariştii Alex Vişan, Totu Rareş şi Andrei Cerbu, solista Ana-Maria Godoroja (studentă la canto în Statele Unite)... Trebuie spus că s-a cântat în mai multe încăperi, cu o întreagă regie audio/video, filmare cu mai multe camere... ceea ce mi-a adus aminte de prima carieră a lui Mike, aceea de producător TV.

„Stagiunea de Jazz”, despre care am aflat de la trompetistul Sebastian Burneci, a pus în pagină teme diverse, de la pop-rock la jazz, reinterpretate de acasă cu muzicieni de talia unor George Natsis, Nicu Patoi, Adrian Flautistu, Vlad Popescu ş.a.

„Prologus Flamenco”, o nouă compoziţie a pianistului Petrică Andrei, a fost înregistrată în aceleaşi condiţii de apartament(e) cu vechii colegi din Band of Joy - basistul Decebal Bădilă (din Germania) şi bateristul Vlad Popescu.

Mike Godoroja & Blue Spirit

Alt mare pianist, Sorin Zlat, a adunat în carantină o formaţie multinaţională – Sorin Zlat & The Global Big Band – pentru a înregistra (şi a filma) piesa sa „Involution” (în orchestraţia basistului newyorkez Gianluca Renzi)! O muncă sisifică, dacă-mi permiteţi, nu vreau să ştiu bucătăria lucrului cu atâţia instrumentişti (având experienţa celor câteva remake-uri „Rockul Carantinei”)... Mai mult, Sorin a

mixat audio şi video clipul, impresionant! Mi-am permis să-i şi citez câteva gânduri: „Mesajul acestei lucrări exprimă îngrijorarea faţă de dezvoltarea tehnologiei şi regresarea relaţiilor interumane sfâşiate de robotizare, dar această involuţie poate fi oricând oprită dacă apreciem mai mult valoarea spirituală şi umană. Muzica şi arta sparg orice graniţă indiferent de culoare, rasă, religie şi ne poartă spre un tărâm universal unde putem comunica printr-un singur limbaj."

Cu părere de rău pentru situaţia ingrată de a nu putea să-i vedem şi live pe cei citaţi mai sus, dar cu bucuria aflării unor experimente muzicale inedite... va urma.

Abigail Rupp: un mandat jazz şi rock la Ambasada SUA

Adjunct al Şefului Misiunii Diplomatice a SUA la Bucureşti din august 2017, Abigail M. Rupp a susţinut în acelaşi an o prelegere „Rock & Roll Diplomacy" despre cum i-a influenţat muzica americană pe Rolling Stones şi cum au schimbat ei America. În 2019, anul în care au fost aniversate trei decenii de la căderea comunismului, a fost implicată şi a sprijinit prezentarea în România a unor documentare muzicale importante. La încheierea misiunii sale la Bucureşti, am intervievat-o pe dna Rupp despre ceea ce ne-a întâlnit şi ne-a apropiat la aceste evenimente.

„The Jazz Ambassadors" (Festivalul de film şi istorii Râşnov, dezbaterea „Muzica libertăţii: Rock & roll-ul anilor '60") tratează exportul jazzului american în anii '50 – '60, contracarând propaganda sovietică de la începutul Războiului Rece, plecând de la înfiinţarea USIA, a postului „Voice of America", cu acea amprentă unică a lui Willis Conover („Jazz Hour"). „Întotdeauna am crezut că muzica poate aduce oamenii împreună, inclusiv în viaţa mea de diplomat. Atunci, Statele Unite au căutat un mod de a construi punţi, în particular spre ţările din blocul comunist. Conexiuni create de muzică şi cultură, chiar dacă politica ne ţinea deoparte."

„Free to Rock" (DocuArt / modernism.ro, în prezenţa producătorului Doug Yeager) surprinde modul în care muzica şi muzicienii rock au contribuit la căderea comunismului în Europa de Est şi Uniunea Sovietică, sfidând regimurile opresive, indiferent de consecinţe, întru libertate. Alături de protagoniştii rockeri apar intervievate personaje precum Mihail Gorbaciov, Jimmy Carter, un şef al serviciilor secrete sovietice. O poveste adevărată transcrisă de un personaj de legendă, Doug Yeager, implicat, între altele, în schimburile de concerte SUA / URSS cu artişti sovietici respectiv americani (1987-1988)!

„De când am venit în România, am găsit mulţi oameni amintindu-şi că au ascultat Radio Europa Liberă, pe ascuns, noaptea, aşadar o voce a libertăţii. Şi ce mi-a plăcut foarte mult a fost că aici, în România, oamenii şi-au dezvoltat propria voce şi au găsit calea să şi-o facă auzită din dorinţa de a se elibera pe ei înşişi, prin muzica rock românească. (...) Da, suntem aici nu ca o ţară care are de spus alteia ce sa facă, ci ca parteneri, ca prieteni; acesta e lucrul foarte important pe care îl iau cu mine – acest sens al prieteniei." (Interviul integral va fi difuzat într-o emisiune „Remix", în grila de toamnă TVR 3)

Pagini de **Doru IONESCU**

Adio, Mady Mesplé...

În luna mai a anului 2020 scena lirică a spus adio sopranei Mady Mesplé, una dintre personalităţile marcante ale operei secolului trecut.

Cariera impresionantă a sopranei născută la Toulouse în 1931 a cunoscut apogeul în perioada anilor 1950-1970.

Mady Mesplé şi-a început formarea muzicală urmând cursuri de pian, dovedind încă de atunci un simţ muzical excelent şi aptitudini artistice neobişnuite pentru vârsta fragedă. Astfel, atunci când calităţile sale muzicale au fost descoperite de doamna profesoară Izar-Lasson – soţia directorului teatrului Capitol din Toulouse – tinerei Mady i s-au deschis porţile către lumea operei de prim rang.

Debutează în 1953 în rolul Lakmé (din opera cu acelaşi nume compusă de Léo Delibes), rol reprezentativ pentru cariera tinerei ce, în următoarele două decenii avea să îl interpreteze de aproape 150 de ori. De-a lungul anilor, Mady Mesplé abordează întreg repertoriul reprezentativ

pentru o soprană de coloratură, interpretând lucrările consacrate – definitorii pentru tipologia sa de voce precum Olympia (*Povestirile lui Hoffmann*), Zerbinetta (*Ariadna la Naxos*) sau Gilda (*Rigoletto*).

Sopranei nu îi sunt însă străine nici partituri contemporane – din care menţionăm *Dialogul carmelitelor* sau oratoriul *Die Jakobsleiter*, repertoriu solicitant pentru care, după cum spunea însăşi artista, trebuie să ai un auz foarte bine dezvoltat, muzicalitate şi un bun simţ armonic, astfel încât interpretarea să nu lase de dorit. Astfel, numele Mady Mesplé va fi pentru totdeauna legat de cel al compozitorilor cu care a fost contemporană (Poulenc, Schönberg, Chaynes, Menotti, Boulez etc.), diva fiind preferată pentru multe dintre premierele lucrărilor, unele fiindu-i chiar dedicate.

Mady Mesplé a fost invitată a celor mai mari teatre din lume, câştigându-şi prin fiecare apariţie pe scenă locul în inimile iubitorilor artei vocale.

„Am fost mereu o femeie liniştită, întotdeauna eram în întârziere" se destăinuia, în 1995, într-un interviu acordat lui Antoine Livio. După ce, în 1985, a decis să se retragă din viaţa de scenă, a continuat pe drumul didacticii – prin cursuri de măiestrie.

Cu aceeaşi modestie care i-a caracterizat întreaga carieră, Mady Mesplé a plecat dintre noi în data de 30 mai a anului 2020. Amintirea sa va rămâne însă vie mai ales prin numeroasele imprimări ale unor lucrări impresionante.

Adio, Mady Mesplé!

Norela-Liviana COSTEA

Gigi Marga

Firesc, cei mai tineri probabil nici n-au auzit de ea (dacă programele muzicale radiofonice ar avea echilibru, inclusiv prin rubrici "retro", acest lucru nu s-ar întâmpla...), din moment ce s-a stabilit în 1986 în SUA, unde se căsătorise şi căpătase cetăţenie americană, iar în ţară a revenit rar (dar la 82 de ani a cântat pe litoral!) şi niciodată luată în seamă de mass-media, preocupate doar de scandaluri şi mondenităţi. Georgeta "Gigi" Marga a fost o cântăreaţă excepţională şi o mare vedetă a muzicii uşoare româneşti. S-a născut la Bucureşti pe 22 aprilie 1929 şi s-a stins din viaţă pe 9 iunie, la New York, acolo unde, fiind singură şi suferindă, fusese internată într-un azil. În anii din urmă, veşti şi fotografii cu ea au fost furnizate presei de singurul prieten

apropiat din lumea muzicii, interpretul George Rotaru, care i-a fost mereu alături, el însuşi locuind jumătate de an dincolo de Ocean.

Gigi Marga a copilărit la Râşnov, a cântat în corul Patriarhiei, dirijat de Nicolae Lungu, apoi timp de 7 ani în corul Filarmonicii "George Enescu", fiindcă după ce fusese studentă la o facultate de Ştiinţe Economice (a fost repartizată la întreprinderea Gaz metan!) a urmat cursurile Conservatorului. Teodor Cosma (tatăl marelui compozitor de muzică de film Vladimir Cosma, devenit faimos la Paris)

îi oferă şansa afirmării în muzica uşoară, angajând-o, în urma unui concurs, la casa de discuri Electrecord, unde era director. Aici, cum povestea chiar solista, libertatea era totală, se mergea doar la înregistrări, colegi fiindu-i Trio Grigoriu (alături de care a imprimat piesa "Broscuţa îndrăgostită"), Roxana Matei, Rodion Hodovanski, toţi afirmându-se apoi şi pe scena Teatrului de revistă ("satiric-muzical") "Constantin Tănase". În 1962 a participat la festivalul internaţional de la Sopot, în Polonia, după ce se consacrase în ţară în 1960, când a lansat şlagărul "Parfumul florilor de crin". Din acel moment au început turneele lungi, inclusiv peste hotare, unde succesul ei era garantat de faptul că interpreta melodii în mai toate limbile pământului, nemaivorbind de cele de circulaţie, pe discuri Electrecord fiind gravate titluri cum ar fi "Pigalle", "Basta con la luna", "Les filles de mon pays". Dar, se înţelege, marele public a cunoscut-o înainte de toate prin intermediul unor cântece care pe atunci se difuzau intens la radio şi se cântau în spectacole: "Din mici nimicuri", "Chemare", "Nu ştiu ce să cred", "Tu eşti primăvara mea", "Am găsit un cântec", "În excursie", "Pentru noi", "Acasă", "Frumos eşti, Bucureşti!", "În viaţa mea", "Cine eşti, amintire?", "De n-ar fi fost să-mi ieşi în cale", "Zi cu soare", "La teatrul nou din orăşel", "Prima oară-n viaţă", "Vorbe pe care nu le-am spus", "Pentru tine", "Mamă" - o adevărată istorie a muzicii uşoare româneşti din deceniile 7 şi 8 ale secolului trecut. Alte titluri importante legate de numele ei: "Dacă ţi-e drag altcineva, să-mi spui" de Aurel Giroveanu (care i-a adus un premiu la Sopot), "Noapte dobrogeană" de Noru Demetriad, "Să-ntrebi răsăritul de lună" de Camelia Dăscălescu, "Dacă nu te văd o zi" de George Grigoriu, "Te rog să-mi scrii" de Mişu Iancu, "E minunat, e-ncântător" de Ion Vasilescu, "Poiana cu flori" de Temistocle Popa, "Când vei reveni" de Petre Mihăescu, "Oglinda dragostei" de Edmond Deda. Mai toate aceste melodii au fost cântate de ea pe scena Teatrului de revistă "C. Tănase", unde îi avea colegi pe Gică Petrescu, Doina Badea sau Nicolae Niţescu. Între spectacolele de mare succes de la teatrul "de estradă", cum mai era numit, s-au numărat "Un cântec pentru dumneavoastră" şi "Aventurile unei umbrele" (cu muzica scrisă de Ion Vasilescu, Florentin Delmar, Edmond Deda) sau "Nu aduce ziua ce aduce noaptea" (musical de Elly Roman). O altă melodie legată de numele ei este "Ada Kaleh", în care textierul a imaginat povestea tragică de iubire dintre turcoaica Aiseh şi românul Dragomir, un fel de "Romeo şi Julieta" autohtoni din micuţa insulă Ada Kaleh, o oază unică, ea însăşi acoperită de apele Dunării (pentru barajul de la Porţile de Fier), asemeni celor doi îndrăgostiţi respinşi de familii obtuze. Copil fiind, am avut ocazia să vizitez insula împreună cu tatăl meu, nu pot uita braga excepţională, dulciurile turceşti, făbricuţa de ţigări pentru marca având acelaşi nume (ţin minte că erau nişte pachete cartonate, de culoare maro), terenul de fotbal (câte mingi n-or fi fost luate de valuri!), băştinaşii turci care stăteau pe scăunele în faţa casei, cu o cafea sau un ceai în faţă... Ce crimă ecologică s-a făcut prin scufundarea acestei insule, ca şi a oraşului Orşova! Dar, revenind la Gigi Marga şi la cariera sa muzicală de 70 de ani, să notăm că repertoriul ei uriaş, de mare diversitate, i-a asigurat longevitatea, cântând în engleză, franceză, spaniolă, rusă, italiană, ceea ce îndeosebi în local, unde publicul este de

Alături de George Rotaru

toate naţionalităţile, este foarte important. Îmi aduc aminte că în anii '70 şi '80, când mergeam la spectacolele Teatrului "Constantin Tănase" de la Grădina Boema, nu o dată, pe momentele de proză, se auzea de peste drum vocea de contraaltă a solistei Gigi Marga, de la microfonul grădinii-restaurant "Cina", ceea ce sigur nu-l lăsa indiferent pe regizorul Biţu Fălticineanu, care declara despre solistă: "Vocea ei penetrantă, clară, puternică nu avea nevoie de

microfon decât atunci când erau spaţii mari, pe stadioane". Iar compozitorul Horia Moculescu a cunoscut-o şi el bine: "A cântat mult şi important. Glasul ei deosebit, bine lucrat, bine întreţinut are o a doua tinereţe".

Amintirile interpretei se regăsesc într-o frumoasă "Ediţie de colecţie" a "Jurnalului naţional", apărută în 2009 şi însoţită de un CD. Sigur, trecerea timpului mai duce la mici feste de memorie, fiindcă la un moment dat interpreta afirmă că piesa "Ada Kaleh" i-a fost compusă de Ion Vasilescu, cu care ar fi colaborat mult, în realitate şlagărul din 1958 aparţine lui Elly Roman, pe versuri de Ştefan Tita. În schimb aflăm o sumedenie de amănunte despre o viaţă zbuciumată şi deloc ferită de încercări: dragostea pentru muzică i-a fost transmisă de mamă; şi-a pierdut tatăl la 14 ani; a urmat cursurile unei şcoli de muzică; a fost un timp contabilă; nu poate uita transmisiunile în direct ale programelor de revelion ale televiziunii, când apărea de trei ori pe noapte şi între transmisii fugea la diverse restaurante; în rarele vizite la Bucureşti a avut neplăcute întâlniri cu câinii maidanezi, fiind chiar muşcată serios... Un capitol important în viaţa sa, însumând 34 de ani, a fost cel de pe pământ american, unde n-a intenţionat să rămână definitiv. Ajunsese la New York ca turistă, dar a fost invitată să apară la un restaurant cu specific românesc şi când a început să cânte "Du-mă acasă, măi tramvai" toţi au început să plângă, aşa încât patronii au angajat-o. După două prelungiri ale şederii, de câte 6 luni fiecare, autorităţile de la Bucureşti nu i-au mai dat viza, aşa încât s-a căsătorit şi rapid a devenit cetăţean american. A locuit în California, Florida şi în final la New York. Am urmărit-o de câteva ori, de aproape, pe scena unui restaurant românesc din cartierul new-yorkez Queens, cel mai pestriţ din metropolă, cu emigranţi din toată lumea. Aşa încât veneau s-o asculte români, armeni şi evrei plecaţi şi ei din România, dar şi italieni, greci sau spanioli, pe care ştia să-i cucerească printr-o ştiinţă repertorială extrem de inteligentă, datorată experienţei sale: "Fiecare vine la local cu obiceiurile şi metehnele de acasă, trebuie realizată o absorbţie, un melanj. Acolo se cere muzica momentului în care "s-a rupt filmul" pentru fiecare, melodiile pe care le-a lăsat în urmă, pentru că ei nu mai sunt la curent cu producţia muzicală nouă a ţării de origine, vor cântece de acum 20, 30, 40 de ani... Îi întrebam de unde vin şi ce ar vrea să asculte – acesta a fost secretul supravieţuirii mele. După Revoluţie au început să vină din ţară artişti din România, eu fiind o punte de legătură între românii americani (între care Margareta Pâslaru, Sergiu Cioiu) şi noii veniţi – Mirabela Dauer, Horia Moculescu, Marina Florea, George Rotaru, Gheorghe Gheorghiu şi alţii, intram prima în concert şi luam "pulsul" publicului". Numeroşilor români-americani, al cărui dor de ţară era ostoit şi de spectacole, Gigi Marga le-a dăruit timp de trei decenii şlagărele de demult ale muzicii noastre uşoare, compuse de Ionel Fernic, Gherase Dendrino, Ion Vasilescu, Vasile Vasilache. Veneau de peste tot s-o revadă şi s-o reasculte în micuţul restaurant din Queens. De-acum însă locul ei pe scenă va fi gol... (**U**. **Octavian**)

Costin Mărculescu

La doar 51 de ani ne-a părăsit, în urma unui atac de cord, actorul şi cântăreţul Costin Mărculescu. Absolvent al Institutului de Teatru, la clasa prof. Dem Rădulescu, s-a făcut cunoscut printr-un mic rol în filmul "Liceenii", după care s-a consacrat lumii spectacolului muzical. A colindat ţara în turneele organizate de regretatul impresar Doru Buşilă, alături de mari vedete ca Dan Spătaru, Benone Sinulescu, Elisabeta Turcu sau de solişti de muzică uşoară mai tineri cum ar fi Carmen Trandafir, Aurel Moga, Bogdan Negroiu, Cătălina Toma, Ana-Maria Tabacu, Mirela Strat, Laurenţiu Niculescu, Rareş Dragomir (vezi foto) şi diverşi alţi foşti membri ai "Şcolii vedetelor". Câţiva ani a dominat peisajul genului prin Compania de manechine şi fotomodele "Costin Mărculescu", cu mii de cursanţi în întreaga ţară, unde se predau şi ore de actorie, muzică, prezenţă scenică. Ultima oară l-am întâlnit în toamna anului trecut, la înmormântarea colegului nostru Florin-Silviu Ursulescu, când ne-a vorbit despre proiectele sale teatrale, muzicale (în ultimii ani cânta muzică uşoară şi populară), precum şi despre cartea la care lucra şi pe care dorea s-o lanseze în acest an...

L. **PRUNDU**

Inimă nu fi de piatră

Versurile de Harry Negrin

Muzica de Edmond Deda

Vals popular

La m La m Re m Re m Si 7 Si 7 Mi 7 Mi 7

Refren

La m La 7 Re m Re m6 Mi 7 Mi 7 La m

I - ni - mă nu fi de pia-tră, că doar tu n-ai fost lă - sa - tă să vezi do-rul cum mă poar-tă frun - ză-n vânt

Mi 7 La 7 La 7 Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m

I - ni - mă nu fi ha - i - nă ca-i şi tu un pic de vi - nă da - că n-am o zi se - ni - nă pe pă - mânt

La m La m La 7 Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m

I - ni - mă cu ochi ca mu-ra şi ca tran - da - fi - rul gu-ra nu-mi da dra-gos-tea de-a du-ra că-i pă - cat

Mi 7 La m La 7 Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m

I - ni - mă nu fi de ghia-ţă fă - ră zâm-bet cald pe fa - ţă fă - ră cân-tec fă - ră via-ţă doar of - tat

La m 𝄋 Re m7 Sol 7 Do 7+ F 7+ Re m7 Sol 7 Do Do

Doar de dra-gul tău ră - ul mi-e mai rău râ - sul mi-e mai rar, a - ma-rul mai a - mar

De trei pri-mă-veri de trei ierni şi veri de trei toam-ne-n rând, nu mai am un alt gând

Re m7 Sol 7 Do 7+ F 7+ Re m F 7 Mi 7 Mi 7

şi tot sus-pi-nând ca o-mul o să mă u - suc ca po-mul ce-şi dă frun-ze - le pe do-uă la - cri - me

nu - me-le-ţi ros-tesc în - tru-na cât e soa-re - le şi lu-na Da-l spun pe pus - tii că tu nu vrei să ştii!

La m La 7 Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m Mi 7

I - ni - mă cu ochi de ste-le eu ţi-am dat vi - se - le me-le tu le-ai ars ca pe sur - ce-le în - tr-o zi

La m La 7 Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m D'al 𝄋 al 𝄌 La m

I - ni - mă gă - sesc eu ca-lea chiar de schimb dea-lul cu va-lea Îmi a - lung din su - flet ja-lea ori ce-ar fi

𝄌 Coda *(accel.)*

La m La 7 Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m Mi 7

I - ni - mă nu fi de pia-tră pen - tru că-n a vie - ţii roa-tă o să-ţi um-ble do - ru-o-da-tă ca nă - uc

la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la

allegro

La 7 Re m Re m Re m6 Mi 7/4 Mi 7 La m La m

I - ni - mă de pia - tră sea-că poa - te dă Dom-nu' să-mi trea-că şi te las i - ni - mă a - cră şi mă duc!

la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la la

Kind of Blue în tentă roz

Deşi considerată un gen „de nişă”, ***arta jazzului*** şi-a aflat totuşi şi în România întruchipări viabile în spaţiul virtual, în lunile mai, iunie – le aşteptăm deopotrivă în iulie, august, septembrie etc. – dovedind astfel că şi ai săi exponenţi au dorit să parcurgă lunile indezirabilei pandemii nu ca simpli asistenţi contemplativi, ci în ipostaze de rodnici demiurgi de evenimente artistice. Ne referim la emanaţii video sub denumirea ***„Nocturn TV”*** (parte din ***„Clubul tânărului Orfeu”***) pe NET păstorite cu neostoit patos de **Mihai Hristu**, împătimit cultivator al sunetelor măiestre încă de acum patru decenii pe când organiza serialul de concerte ***„Johnny Răducanu şi invitaţii săi”***.

Sau mereu surprinzătorul (încă tânărul), multi-premiatul pianist / compozitor / clarinetist **Sorin Zlat** care a reuşit să împreuneze pe acelaşi ecran ***YouTube***, nu mai puţini de şaisprezece instrumentişti din mai multe ţări – **Bryan Davis**, **Harvis Padron**, **Björn Ingelstam** şi **Daniel D'Alcantara** la trompete, **Florian Radu**, **Silvio Giannetti**, **Alexandru Moraru**, **Jaziel Gomez** la tromboane, **Sal Lozano**, **Cătălin Milea** la saxofoane alto, **Tony Lakatos** şi **Woody Witt** la saxofoane tenor, **Aaron Lington** la saxofon bariton, **Gianluca Renzi** la contrabas (şi aranjor), **Iulian Nicolau** - baterie, **Sorin Zlat** - pian, cu toţi cuprinşi (chiar dacă distanţaţi la kilometri) în ***The Global Big Band***, destinat interpretării piesei pianistului, intitulată ***„Involution”***.

Dar cea mai pregnantă împrejurare artistică s-a vădit a fi, din iniţiativa postului de radio ***România Muzical*** şi a ***Orchestrelor şi Corurilor Radio România***, suita ***CONCERTELOR ROZ***, difuzate concomitent şi pe **Radio România Cultural**, oferind miercuri de miercuri muzică de cameră din creaţia lui **Ludwig van Beethoven** (de la naşterea căruia s-au împlinit în anul 2020 două veacuri şi jumătate), iar joi de joi, în fapt de seară (de la ora 19,00), evoluţii jazzistice ***live*** acreditate sub ingeniosul generic ***„Alone Together”*** (există şi o melodie numită astfel, compusă în anul 1932 de **Arthur Schwartz**, devenită standard de jazz), recitaluri susţinute sub patrafirul jazzului de un sextet de instrumentişti, în majoritate din ***Big band-ul Radio***. Căci într-adevăr, ***Alone together – Singuri împreună***, cei şase interpreţi conduşi de pianistul-compozitor **George Natsis** s-au produs pe scena Sălii Radio, fără spectatori, însă au beneficiat în schimb de o largă audienţă prilejuită de transmisiunile în eter, pe lungimile de undă ale celor două posturi de radio. Înregistrările evoluţiilor ***live*** difuzate radiofonic în premieră au putut fi urmărite şi în format video pe conturile ***Facebook*** şi ***YouTube***. Cele trei concerte derulate până la data la care aştern aceste consemnări au avut drept tematici: *joi 4 iunie* – vechi hituri ale ***muzicii pop româneşti*** integrate proiectului numit ***„Dor de viaţă”*** realizat de infatigabilul **George Natsis**; *joi 11 iunie* – ***„Behind Social Bars”***, creaţii şi aranjamente aparţinând trompetistului-compozitor **Sebastian Burneci**; *joi 18 iunie* – ***„A Tribute To Miles”*** reactualizând trei dintre secvenţele albumului lui **Miles Davis** ***„Kind of Blue”*** (considerat cel mai important şi mai bine vândut LP de jazz din toate timpurile!), plus alte cinci piese, întru totul reprezentative pentru ilustrarea personalităţii gigantului **Miles**, toate aceste concerte fiind prefaţate, interfaţate, postfaţate de doctele – totodată accesibilele – consideraţiuni jazzologice enunţate de **Cristian Marica**, redactor şef al postului **România Cultural**, prezentator permanent al ***Stagiunii de Jazz de la Teatrul „Act”*** de sub egida ***Societăţii Române de Radiodifuziune*** şi în ultimii ani MC (master of ceremonies) al ***Festivalului Concurs de Jazz „Johnny Răducanu”*** de la Brăila.

Mă voi referi în rândurile ce urmează la virtuţile concertului din 18 iunie – îndrăznesc să afirm – cel mai reuşit, mai apropiat de esenţa genului, adevărată terapie pentru suflet oferită de cei şase admirabili instrumentişti adevăraţilor melomani de jazz.

Încă de la prima secvenţă a programului, ***„NARDIS”***, purtând autograful componistic al lui **Miles Davis** (nume emblematic al ***jazzului modern*** de la mijlocul secolului trecut, implicat în aproape toate fazele evoluţiei stilistice – ***hard bop***, ***cool***, ***modal***, ***free jazz***, ***fusion***), trompetistul **Sebastian Burneci**, saxofonistul **Cătălin Milea** (în această piesă cântând şi la flaut) şi pianistul **George Natsis** au dat măsura integrală a creativităţii lor, impunându-se de-a lungul concertului ca principali improvizatori, dar şi ca tehnicieni virtuozi ai instrumentelor şi inspiraţi aranjori.

Cristian Marica

Compusă de **Miles Davis** ca şi piesa anterioară în anul 1958, inspirata ***„MILESTONES”*** a dat numele albumului eponim; variaţiunile concepute spontan ce au venit să fructifice melodicitatea şi virtuţile ritmice ale modelului supus prelucrării, relevând tonul meditativ al soloului de trompetă şi cursivitatea desenului de sunete din intervenţia saxofonistului.

„BLUE IN GREEN” aparţine albumului 1959 ***„Kind of Blue”***, dar paternitatea acestei teme a fost controversată, fiind arogată atât de **Miles Davis,** cât şi de pianistul **Bill Evans**. În secţiunile dezvoltătoare, ştafeta solistică a mers de la contrabasistul (invitat) **Adrian Mircea Flautistu**, cu un discurs inventiv, la trompetistul **Sebastian Burneci** cu fraze melismatice de tentă ***bluesy***, apoi la saxofonistul **Cătălin Milea** – care şi-a permis un mod de exprimare

caracterizat prin libertatea expresiei, dar şi la pianistul **George Natsis**, al cărui demers improvizatoric liric, plin de sensibilitate a fost creat să încânte auzul.

Alte două momente muzicale preluate din LP-ul amintit, *„ALL BLUES”* şi *„SO WHAT”*, ambele realmente semnificative, convingătoare în privinţa geniului componistic propriu lui **Miles Davis**, au prilejuit afirmarea solistică a trombonistului **Florian Radu** (instrumentist polivalent, care face parte şi din ***Orchestra Naţională Radio***, fiind deci specializat şi în interpretarea muzicii „clasice”), respectiv a bateristului **Laurenţiu Zmău**, veritabil arhitect de ritmuri, apt a inventa şi a împleti cu dexteritate mulţime de formule combinatorii.

Între cele două piese amintite s-au făcut auzite cu distincţie o minunată baladă, *„ROUND MIDNIGHT”* (1944) a celebrului pianist **Thelonious Monk**, temă foarte apreciată de **Miles Davis** (în cazul de faţă beneficiind de un aranjament foarte interesant, cu deosebire sub aspect armonic, datorat tânărului violist, ghitarist şi compozitor **George Dumitriu**, care activează la Amsterdam) şi tema de tempo alert *„FOUR”* (1954) a lui **Miles Davis**, în aranjamentul semnat de **Sebastian Burneci**, care a prevăzut în chip ingenios drept suporturi pentru improvizaţiile solistice câteva **riff-*uri*** cu citate din alte piese ale autorului!

Pentru a ilustra şi interesul manifestat în ultimii ai vieţii de **Miles Davis** pentru *fuziunea jazz-rock*, sextetul alcătuit din **George Natsis – Sebastian Burneci – Cătălin Milea – Florian Radu – Adrian Mircea Flautistu – Laurenţiu Zmău** a optat în epilogul concertului pentru o compoziţie a lui **Michael Jackson**, *„HUMAN NATURE”* (preluată şi de Miles) în aranjamentul conceput pe trei voci al lui **George Natsis**, cel care a oferit drept postament sonor pentru improvizaţiile saxofonistului, ale trompetistului şi ale pianistului însuşi, un incitant balans pe doi piloni ritmico-armonici.

Sextetul Alone Together

Concertul ***„A Tribute To Miles”*** – o experienţă creativă aparte, revelând înzestrarea pentru jazz a unor muzicieni cu majusculă!

Florian LUNGU

Albumul cu amintiri

● Erau cândva (şi mai) tineri, colegi de scenă şi prieteni, ceea ce probabil mai sunt şi astăzi. Începând din stânga: Bogdan Pavlică, mult mai... subţirel pe atunci, în prezent redactor la Radio România; Răzvan Vasilache, fiul compozitorului Vasile V. Vasilache, la un moment dat conducea un club de pe Calea Victoriei; Laurenţiu Niculescu, fost component al “Şcolii vedetelor”, actualmente semnatar al unor partituri muzicale pentru diverse posturi TV, îndeosebi Antena 1; Virgil Ianţu, timişoreanul care şi-a scurtat numele de familie, Gătăianţu, şi care prezintă emisiuni şi concursuri TV. Câţiva dintre cei din imagine au fost colegi în grupul vocal The 50’s al lui Ştefan Bănică jr. (**O. U.**)

● Imaginea alăturată ţine de istoria divertismentului TV. Cei patru erau protagoniştii unui scurt-metraj realizat de Titus Munteanu şi intitulat “Un trio formidabil”. Povestea era amuzantă şi simplă: Marius Ţeicu era un regizor important al unui teatru, iar ceilalţi trei – Corina Chiriac, Alexandru Arşinel şi Radu Gheorghe – încercau prin tot felul de mijloace să ajungă pe scenă. Prin tot felul de tertipuri reuşeau să ajungă în preajma regizorului (zugravi, spălători de maşini, ş.a.), iar până la urmă acesta le dă vestea cea mare: îi angajează! Fericiţi, seara se prezintă la teatru, unde descoperă că vor fi... garderobieră, plasator şi vânzător de bilete, sau cam aşa ceva... Show-ul muzical-umoristic s-a bucurat de un mare succes, inclusiv peste hotare, fiind distins cu premiul „Charlie Chaplin” la festivalul internaţional de umor de la Gabrovo (Bulgaria).

Natură vie cu compozitori români

Dacă opreşti pe stradă mai mulţi trecători, chiar tineri, şi îi inviţi să fredoneze o melodie, este greu de crezut că se vor opri la una lansată de Inna sau de Smiley (e şi greu...), ci vor da la iveală, invariabil, refrene cuibărite în străfundul memoriei, cu care au crescut şi pe care le-au auzit la radio sau cântate de părinţi şi bunici. E drept, cum difuzarea muzicii uşoare româneşti pe posturile de radio şi televiziune este în mare suferinţă (Parlamentul n-a fost în stare, în trei decenii, să dea o lege de protejare a patrimoniului muzical naţional...), nu ştim cât va mai fi posibil acest lucru, atâta timp cât copilul ascultă, de dimineaţa până seara, doar producţii vulgare, agresive, lipsite de originalitate şi de un elementar filon melodic. Să zicem că posturile private îşi văd interesul, într-o strânsă "colaborare" cu unele case de producţie, deşi la obţinerea licenţei ar trebui să li se impună nişte obligaţii elementare, atâta timp cât emit şi prosperă pe teritoriul României. Dar posturile publice, Radio România şi Televiziunea Română, cu numeroasele lor canale, sunt plătite din banii noştri, nu trebuie să alerge după audienţe cu orice preţ şi mai ales sunt OBLIGATE să ofere publicului cele mai valoroase producţii artistice româneşti, cu un accent pus prioritar pe cultură şi educaţie. Dar acestea, ca şi cum n-ar avea de dat socoteală nimănui (dacă nici nu li se cere acest lucru decât la 4-5 ani, normal că fac ce vor), se străduiesc să copieze (şi o fac prost, de cele mai multe ori!) posturile private concurente, de la care nu o dată angajează realizatori de care acestea s-au dispensat din motive ce nu mai trebuie comentate. Dar hai să ne referim doar la muzica uşoară. Pe cele două canale principale ale sale, TVR1 şi TVR2 (TVR Internaţional şi TVR Moldova nu ştim dacă au şi programe proprii sau doar retransmit emisiuni de la cele două, oricum ele se adresează telespectatorilor de peste hotare), ştiţi câte emisiuni de muzică uşoară românească există? Vă spunem noi: NICI UNA! Nu ne referim aici la faptul că melodii, interpreţi, rareori şi compozitori mai apar într-o producţie sau alta, pentru că aduc audienţă, ci la absenţa totală a unei emisiuni specializate, permanente, profesioniste, cu interviuri, noutăţi, lansări de discuri, cronici de concert, propuneri de şlagăre, comentarii. Cum după 1990 n-au mai fost nici "Steaua fără nume", nici "Şlagăre în devenire", iar festivalul de la Mamaia, pe care în general îl transmitea postul public, a dispărut şi el, aveţi o imagine globală a "atenţiei" de care se bucură compozitorii, textierii şi interpreţii noştri la Televiziunea ROMÂNĂ. Dacă poate cineva din conducerea TVR să ne explice de ce a fost scoasă din grilă, după 12 sezoane excelente, emisiunea "Atenţie, se cântă!" a lui Horia Moculescu (prezentată de compozitor alături de actriţa Alexandra Velniciuc), aşteptăm răspunsul cu nedisimulată nerăbdare, chiar dacă suntem siguri că el nu va veni. Credem însă că ştim de ce: fiind... singura emisiune de profil, s-or fi gândit că strică "echilibrul"

Jolt Kerestely, Paul Surugiu-Fuego

Mircea Drăgan, Silvia Dumitrescu, Paul Surugiu-Fuego, Adrian Romcescu

Recital Horia Moculescu

introducere necesară, se referă la modul general la posturile publice, fiindcă mai sunt inițiative personale ce se cer lăudate din toată inima. N-am inclus excelenta emisiune "Drag de România mea!" de pe TVR2 în categoria programelor de muzică uşoară, pentru că nu este aşa ceva. Deşi reputat cântăreț de muzică uşoară, Paul Surugiu-Fuego profită de faptul că este şi actor, şi înzestrat tălmăcitor al cântecului popular pentru a conferi diversitate şi în aceste două direcții. Invită actori de vază (iar scenetele în care joacă el însuşi alături de Alexandra Velniciuc sau Nae Alexandru sunt savuroase) şi mai ales reprezentanți ai folclorului, aceştia fiind chiar mai

postului! Însă acelaşi Horia Moculescu nu se lasă şi ne propune o formidabilă emisiune dedicată muzicii uşoare româneşti pe Radio România Cultural. O observație tristă referitoare la TVR, întărită de reputata fostă realizatoare Aurora Andronache, este că postul public, înainte vreme lider autoritar al divertismentului muzical, nu mai are realizatori şi redactori de valoare, eşecul însăilării "Deschideți poarta soarelui", despre care am scris, fiind absolut grăitor.

Considerațiile de mai sus, concepute ca o

Recital Marius Țeicu

numeroşi decât cei din sfera muzicii uşoare. Însă când se ocupă de domeniul său predilect este o adevărată încântare. În cele câteva sezoane ale emisiunii cu o audienţă remarcabilă n-au fost compozitori sau cântăreţi importanţi cărora să nu le facă portrete consistente. Am mai scris-o, a spus-o şi el la primirea distincţiei din partea revistei noastre, Paul Surugiu-Fuego este un mare admirator al creaţiei româneşti de muzică uşoară din toate timpurile, pe care o cunoaşte, o cultivă, o cântă, o omagiază. Aşa cum a făcut şi în emisiunea sa difuzată în premieră duminică 31 mai şi consacrată "Generaţiei de aur" a creatorilor de gen, în frunte cu decanii de vârstă Jolt Kerestely şi Horia Moculescu. Niciodată n-am avut ocazia, nici măcar în jurii, să-i vedem laolaltă, umăr lângă umăr, pe aceşti corifei a căror creaţie însumează multe zeci de refrene memorabile, o adevărată comoară a cântecului românesc. Sigur, nu vârsta contează, îi despart 10-15 ani pe cei mai tineri de "veterani", ci zestrea de cântec românesc dăruită nouă şi...închisă cu multe lacăte în sipetele TVR şi Radio România, de unde iese la iveală, cum spuneam, foarte rar şi greu, deşi acolo este "fonoteca de aur". Cu atât mai reconfortantă a fost această paradă a melodiilor nemuritoare, în care Jolt Kerestely, Horia Moculescu, Marius Ţeicu (debordant într-un colaj cu marile sale şlagăre), Mircea Drăgan, Viorel Gavrilă, Dani Constantin, Adrian Romcescu s-au aşezat rând pe rând la pian şi ne-au provocat la un "recurs la memorie", cu cântece care ne-au înseninat viaţa.

Recital Mircea Drăgan

Şi semn că nimeni nu le-a uitat este faptul că n-au încetat nici o clipă să cânte alături de ei nici spectatorii, nici membrii formaţiei de acompaniament, conduse de Vlad Creţu, Supermarket! Fireşte însă că liderul vocal absolut a fost Paul Surugiu-Fuego, încadrat de un trio vocal inedit, alcătuit din Silvia Dumitrescu, Carmen Trandafir şi Romeo Zaharia. Toţi patru au avut şi interpretări proprii ale unor piese mai noi sau mai vechi ale celor şapte compozitori, dar cvartetul lor vocal a fost de mare efect.

Timpul a trecut pe nesimţite şi n-am putut decât să regretăm că n-au fost alocate toate cele 85 de minute ale emisiunii acestei reuniuni de zile mari, o adevărată istorie vie a şlagărului românesc de muzică uşoară. Bănuim însă că este doar un prim proiect de acest gen, pentru că ne gândim că telespectatorii vor fi fericiţi să-i cunoască (compozitorii apar din păcate atât de rar!) şi să le reasculte şlagărele şi pe Ionel Tudor, George Natsis, Virgil Popescu, Andrei Tudor, Marian Nistor, Dan Dimitriu, Dan Ardelean, Mihai Alexandru, Cristian Faur, Andrei Kerestely... Când e ceva de lăudat nu ezităm, aşa încât: felicitări Paul Surugiu-Fuego şi TVR2!

Marius GHERMAN

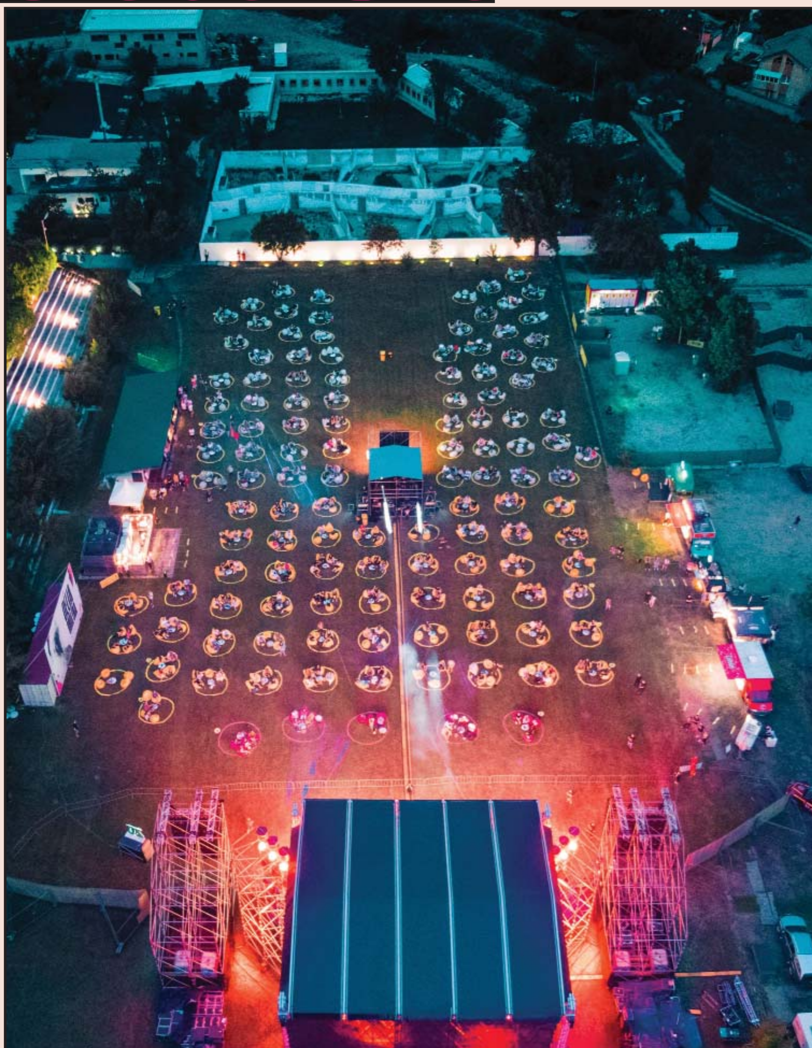

Horia Moculescu, Viorel Gavrilă, Marius Ţeicu

Primele concerte!

Am scris nu o dată despre implicaţiile nedorite pe care pandemia le-a avut îndeosebi în lumea artistică. Au fost destui însă cei care au replicat că vedetele de muzică uşoară, ca şi fotbaliştii, de pildă, câştigă foarte bine şi nu e cazul să se plângă. E drept, cei mai mulţi nici n-o fac, dar se uită că pe lângă ei trebuie să-şi câştige pâinea de zi cu zi o groază de oameni din echipă, din serviciile de marketing, vânzări de bilete, tehnicienii de scenă, instrumentiştii, al căror venit depinde de repornirea spectacolelor cu public, ceea ce pe autorităţi nu pare a le interesa. Startul, imediat după ce s-au anunţat oficial condiţiile în care pot avea loc concertele în această perioadă, l-a dat laureata noastră de anul trecut, Delia Matache, cu trei spectacole desfăşurate în zile consecutive, în care a respectat întocmai regulile impuse: concerte în aer liber (la Verde Stop Arena, pe str. Barbu Văcărescu), număr maxim de spectatori plătitori de bilet 500 (pe lângă aceştia având acces staff-ul artistei şi presa). Spectatorii au urmat un traseu strict la intrarea în arenă, cu verificarea temperaturii corporale, dezinfectarea mâinilor, trecerea printr-un tunel de dezinfectare, primirea de măşti şi mănuşi, la cerere, iar în faţa scenei au stat confortabil pe fotolii tip "puf" la distanţă de 2 metri unul de celălalt. Dacă toate acestea cad în sarcina organizatorilor falimentul va fi total... Inclusiv pe scenă s-a respectat distanţa de 2 metri dintre instrumentişti, regulile fiind uşor ciudate la primul concert, apoi toată lumea s-a obişnuit (să sperăm că la un moment se va putea renunţa la ele...). Apropo, formularea corectă este "distanţare FIZICĂ", nu "socială", de mirare că nimeni până acum din guvern nu a sesizat această flagrantă greşeală, ce trimite la discriminare! Până la urmă, tinerii spectatori au mai uitat de restricţii şi bine au făcut, s-au îmbrăţişat, au cântat, au fost fericiţi şi entuziaşti după atâtea luni de "secetă", pentru că una este să urmăreşti o manifestare artistică online şi cu totul alta să ai contact direct cu interpreţii preferaţi.

Delia a fost, ca de obicei, în mare formă, concertul intitulat "Cum era" fiind doar primul dintr-o serie de reprezentaţii-surpriză pe care populara solistă le are în plan în acest an. Timp de două ore publicul a rezonat reascultând cu încântare titlurile atât de aşteptate, cum ar fi "Acadele", "Gura ta", "Rămâi cu mă-ta", "Cum ne noi", "Vreau la ţară", "Despablito", "Vino la mine", "Aripi de vânt", "Da, mamă!", "Cine m-a făcut om mare", "Ce are ea", "Mona", "Weekend", "1,2,3,4", "Trăieşte frumos", "Aruncă-mă", practic fiecare titlu fiind un hit reluat în cor de cei (doar) 500 de spectatori. La unele din aceste melodii (doar la câteva avem reţineri la texte...) Delia Matache are şi notabile contribuţii componistice. Investiţiile majore ale

de excepție, s-a aflat o formație din care au făcut parte: Michael Massier (claviaturi), Ionuț Tebeica (baterie), Radu Anghel (chitară bas), Alex Turcu (chitară), precum şi grupul de backing vocal alcătuit din Ioana Mihoc, Sasha Călinescu şi Maria Ilinca. Invitați în concert: Nane, Macanache şi Grasu XXL. "S-a spart gheața, domnilor jurați!", aşa suna celebra expresie a lui Ostap Bender, eroul scriitorilor ruşi Ilf şi Petrov: să vedem acum cine ridică mănuşa aruncată de Delia în zilele de 5, 6 şi 7 iunie 2020! (Foto: The Storyalist şi Koss Photography)

Mihai CHIHER

organizatorilor, la care ne-am mai referit, au inclus scena, o instalație profesionistă de sunet, lumini şi efecte speciale, orchestră şi grup de backing vocal, deci probabil organizatorii n-au câştigat mai nimic (dacă n-au ieşit în pierdere!), aceste trei spectacole ținând doar de imagine şi de reluarea legăturilor cu publicul, atât de necesară după trei luni. Pe scenă, alături de dinamica (are o energie inepuizabilă!), neobosita, dezlănțuita Delia, mai modernă şi mai atrăgătoare ca oricând, nemaivorbind de calitățile vocale

Albumul cu amintiri

● Ce frumoasă era atunci, ca şi acum, Marina Florea, la lansarea unuia din primele sale discuri! Dacă memoria nu ne joacă feste, festivitatea a avut loc într-un spațiu puțin folosit pentru asemenea evenimente, Casa Oamenilor de Ştiință (celebra, cândva, COŞ) din Piața Lahovary. În imagine se regăsesc câțiva dintre cei cu care colabora şi colaborează şi astăzi, colegi de breaslă valoroşi cu toții: Ovidiu Komornyik (a renunțat din păcate la generosul proiect OVO Music şi se bucură de succes nu numai ca artist, dar şi în postură de co-proprietar al unui elegant hotel la Vama Veche, pe litoral), compozitorul Mihai Alexandru (asemeni lui Aurelian Temişan, şi Marina Florea are în repertoriu câteva şlagăre scrise de acesta), prietenul dintotdeauna Gabriel Dorobanțu (cu care este vecină la Cornu, unde are o casă de vacanță). Marina Florea a lansat anul trecut un nou album la casa de discuri Eurostar şi colaborează frecvent în concerte cu Paul Surugiu-Fuego.

● Galele de acordare a premiilor revistei noastre au dat naştere nu o dată la asemenea întâlniri surprinzătoare între laureați din generații foarte îndepărtate în timp. Imaginea alăturată a fost surprinsă în sufrageria Palatului Cantacuzino în primăvara lui 2000, la festivitatea de înmânare a distincțiilor pe anul 1999. Deşi nu era băutor, venerabilul Gică Petrescu ține un pahar în mână, în care sigur fusese... apă, încadrat de alți laureați, componenții duetului No Comment. Cel din stânga, Xenti Runceanu, văr al Mihaelei Runceanu, face parte în prezent din formația lui Călin Geambaşu. Colegul sîău Răzvan Trandafir este fratele interpretei Carmen Trandafir şi s-a dedicat activității didactice. (**O. U.**)

Iris 1 şi Iris 2

Încă nu s-au comunicat clar şi definitiv (dar există oare la noi ceva "clar şi definitiv"?) titulaturile oficiale sub care vor evolua cele două mlădiţe desprinse din trunchiul viguros al legendarei formaţii, de aceea ne-am permis să le numerotăm, deşi cu siguranţă nu va fi aşa. Cazul acesta, tranşat şi el, trist, tot la tribunal, ne aminteşte de războiul fără sfârşit al trupelor Compact. Au fost atunci, după schismă, Compact C şi Compact B, s-a trecut apoi şi prin Pact by Leo Iorga şi Adrian Ordean, Paul Ciuci, sosit mai târziu în formaţie şi absent o bună perioadă, l-a dat în judecată (şi mai dureros...) pe bolnavul incurabil Leo Iorga (care s-a şi prăpădit între timp), dar l-a concediat şi pe bateristul veteran Leluţ Vasilescu, care a refăcut grupul alături de Costi Cămărăşan, membru fondator şi... nimeni nu mai înţelege nimic, doar că o titulatură istorică a genului a ajuns subiect de triste dispute şi vrajbă fără sfârşit. Şi la Iris argumentul era acelaşi, bateristul Nelu Dumitrescu fiind membru fondator, spre deosebire de cei trei "dizidenţi", al căror nume cântăreşte însă greu pe frontispiciul rock-ului autohton – este vorba de Cristi Minculescu, Valter Popa şi Doru Borobeică, care au cântat după despărţire sub numele de "Cristi Minculescu, Valter şi Boro". Iată că, la postul de radio Europa fm, Minculescu a dat numeroşilor săi admiratori necondiţionaţi vestea că atât ei, cât şi Dumitrescu vor putea utiliza în viitor numele Iris, cu un apendice asociat. După despărţirea din 2017, cei trei, scrie presa, ar fi obţinut un an mai târziu dreptul de a cânta la rândul lor sub numele Iris, ceea ce nu pare a fi adevărat (în 2019 au evoluat la marele festival internaţional DISCOteka de la Timişoara tot cu cele trei nume ale lor pe afiş), mai ales că abia acum se anunţă această decizie. Meritul, ni se spune, aparţine avocatelor Iulia Burbea, Gabriela Milcev şi Florina Enache de la casa "Milcev Burbea Intellectual Property and Law". Din acest moment, se pare, cele două trupe vor adopta în concert titulaturile Iris-Cristi Minculescu, Valter & Boro, respectiv Iris-Nelu Dumitrescu. Să nu uităm însă că nu este cel dintâi cutremur din formaţia Iris, ale cărei baze au fost puse prin 1977. În prima parte a anilor '80 Nuţu Olteanu, Dan Bittman şi Marti Popescu au trecut la Holograf, după care solist vocal a devenit Minculescu. Asta până în 2012, când pleacă în Germania (şi pe fondul unor probleme de sănătate), locul lui fiind luat de Tony Şeicărescu, apoi din 2013 de Rafael, câştigător al Trofeului de Interpretare la festivalul de muzică uşoară de la Mamaia. Cristi Minculescu a revenit în Iris în 2015, dar numai pentru doi ani, aşa cum arătat.

Sigur, este foarte greu să fie păstrată aceeaşi componenţă la o trupă rock, mai ales atunci când este vorba de decenii de activitate, exemple avem şi pe plan internaţional. Dar parcă nicăieri în lume nu s-a procedat ca la noi, cu ură, certuri, insulte, răfuieli, acuze, procese... Nu e păcat? Ca şi Compact, Iris figurează la loc de cinste într-un ipotetic "Hall of fame" al rockului românesc, o dovadă fiind reluarea melodiei "De vei pleca" de către faimosul grup Metallica în concertul susţinut anul trecut pe Arena Naţională din Capitală. Noi încă sperăm că la evenimentul aniversar programat pentru luna octombrie absolut toţi "irişii" vor fi împreună pe scenă, îmbrăţişându-se (poate atunci va fi voie!) fericiţi că au scris istorie, indiferent de drumul pe care au apucat-o!

Marius GHERMAN

Şlagăre de neuitat... „Pe versuri de Eugen Rotaru”... (vol. 1)

Demersul acesta, de a grava pentru posteritate bijuteriile muzicii uşoare româneşti, ni s-ar părea firesc să fie făcut de toate casele de discuri,

dar din păcate (însă din fericire pentru lumea muzicii) îl întâlnim doar în programul casei Eurostar, producător Paul Stîngă. De această dată avem în faţă primul volum dintr-o colecţie consacrată marilor şlagăre compuse pe versurile lui Eugen Rotaru şi datorată strădaniilor soţiei poetului, actriţa Maria Rotaru. N-am putea să ne oprim la vreun titlu anume din cele 20, purtând semnătura compozitorilor Marius Ţeicu, Horia Moculescu, Vasile V. Vasilache, Ion Cristinoiu, Cornel Fugaru, Mircea Drăgan, Viorel Gavrilă, Corina Chiriac, nu mai spunem că şi vocile sunt pe măsură, de la Aurelian Andreescu, Angela Similea, Mirabela Dauer, Corina Chiriac la Stela Enache, Loredana Groza, Monica Anghel, Gabriel Dorobanţu, Adrian Daminescu, George Nicolescu, Adrian Romcescu sau Alexandra Ungureanu! Doar din aceste înşiruiri vă puteţi da seama ce pierdeţi dacă nu intraţi în posesia acestui disc de colecţie, cu 20 de şlagăre fără egal...

Mihai Ciobanu: „De la Nistru dor străbate”

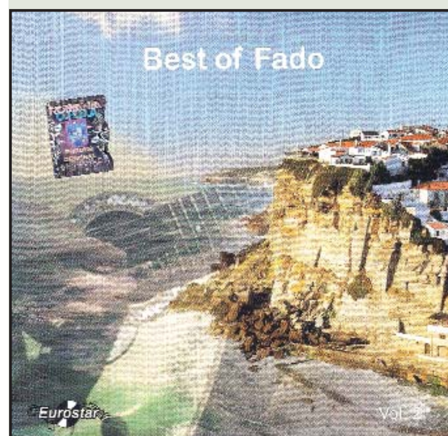
Aşa cum nu foarte mulţi ştiu, Mihai Ciobanu, în egală măsură înzestrat compozitor, este autorul marelui şlagăr “Casa părintească nu se vinde”, preluat cu un succes imens la noi de Paul Surugiu-Fuego. Dar, dincolo de toate, el este o mare vedetă a cântecului popular din Basarabia, incluzând pe acest album 18 melodii reunite sub genericul “Cântece de acasă”, între care câteva pe versurile lui Grigore Vieru. Din toate respiră un

autentic suflu patriotic, de altfel în booklet apar fotografii ale unor mânăstiri şi cetăţi de dincolo de Prut. Acompaniamentul: orchestra “Folclor” a Filarmonicii din Chişinău (dirijor Petre Neamţu), cea municipală a fraţilor Vasile şi Vitalie Advahov, precum şi cea a Poliţiei de frontieră (pe când la noi nici la ansamblul “Ciocârlia” nu mai avem decât câţiva instrumentişti...), dirijor Andrei Florea. CD editat de casa de discuri Eurostar.

„Best of Fado”, vol. 2

Popularizat la noi de incomparabila Amália Rodrigues, la “Cerbul de aur” din secolul trecut şi la concertele de la Bucureşti, acest gen muzical înrudit cu romanţa şi având rădăcini în folclorul portughez se bucură în continuare de mulţi adepţi, dovadă spectacolele susţinute aproape an de an în România de solista Mariza. Dacă tot am amintit de romanţă, cu ani în urmă Alina Mavrodin Vasiliu a cântat fado la superlativ în câteva ocazii chiar în Portugalia, a editat şi un disc, după care l-a promovat şi la festivalul “Crizantema de aur” de la Târgovişte, evidenţiind înrudirea dintre romanţa noastră, fado, şansonetă şi

canţonetă. Casa de discuri Eurostar a inclus pe acest al doilea volum al unei colecţii foarte atractive 18 melodii, cântate de Linda Leonardo, Rodrigo Costa Felix, Rosa Negra, Maria Ana Bobone, Cristina Branco şi Matilde Larguinho.

Marius GHERMAN

Revistă lunară de informare, opinie şi dezbatere editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ŞI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
şi finanţată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor şef: Mihai COSMA
Redactori: Octavian URSULESCU, Norela-Liviana COSTEA
Secretar de redacţie: Costin ASLAM

Corespondenţi naţionali:
Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU, Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ŞUTEU, Alex VASILIU, Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Irinel ANGHEL, Oana GEORGESCU, Zoe DUMITRESCU-BUSULENGA, Doru IONESCU, David LAPADAT, Florian LUNGU, Marin MARIAN, Doina MOGA, Irina NIŢU, Alexandru PĂTRAŞCU, Costin POPA, Edward SAVA, Constantin-Tufan STAN

www.ucmr.org.ro
http://biblioteca-digitala.ro/?pub=289-actualitatea-muzicala-uniunea-compozitorilor-si-muzicologilor-din-romania

Adresa redacţiei: Bucureşti, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL
TEL: 021-242.30.32 ISSN: 1220-742x